

JØRGE BRANDT OG KAJ CHRISTIANSEN

SABOTAGE

BOPA

BOPA

BOPA

*„Congratulation
to danish saboteurs
reference
Grundahl Hansen“*

Et af de 4 Telegrammer BOPA modtog fra General Eisenhowers Hovedkvarter som Anerkendelse for godt udført Arbejde.

I denne Bog gives for første Gang en virkelig nøgtern og realistisk Skildring af den store Sabotage. Her er de nøjagtige Referater af Aktionerne mod Always, Globus, Riffelsyndikatet, Torotor o. s. v. Mange Gange tog det Maanedre at udarbejde Aktionsplanerne. Saa man kan forstaa, hvad det har krævet af Mod og Disciplin for at kunne gennemføre saa straalende Resultater.

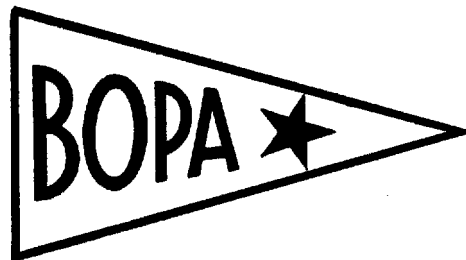
Men det var ikke alene den direkte Sabotage BOPA maatte beskæftige sig med, og i Bogen omtales de mange forskellige Op-gaver, der maatte løses.

Der er saaledes et interessant Kapitel om „Det kæmpende Danmarks Radiostudie“, som sikkert alle husker fra den berømte Reportageoptagelse af Aktionen mod Always, og som blev udsendt over B. B. C. i næsten alle Landes Nyhedsudsendelser.

TIDEN

Approved For Release 2001/03/05 : CIA-RDP82-00457R007300600006-3
BØRGE BRANDT OG KAJ CHRISTIANSEN

SABOTAGE

TIDEN

Approved For Release 2001/03/05 : CIA-RDP82-00457R007300600006-3

SABOTAGE

Approved For Release 2001/03/05 : CIA-RDP82-00457R007300600006-3

900-248
21-4

INDHOLDSFORTEGNELSE

I	Sabotagens Pionerer	9
II	Aktion i Sabotagens Barndom	23
III	Kogebog for Sabotører	33
IV	Mænd, som troede, de aldrig skulde dø.	52
V	Vort første Dagangreb	59
VI	Luftangreb eller Sabotage	66
VII	Tre Gange Syndikatet	75
VIII	Vaabenfabriken under Jorden	87
IX	Sabotører til Mikrofonen, Mikrofonen til Sabotage	99
X	Den ukendte Generalstab	110
XI	Muldvarpeaktionen, der standsede „Nordwerk“	116
XII	Danmarks første Partisanangreb	128
XIII	Hestetyven og Mr. Smile	137
XIV	Vore Modstandere — og deres Metoder.	149
XV	6 Maaneders Arbejde — 20 Minutters Aktion	163
XVI	Sydhavnen blev laaset af	172
XVII	Vaaben til Kongemagten og andre For- handling	181
XVIII	Før den sidste Kamp	190

Børge Brandt og Kaj Christiansen

SABOTAGE

FORLAGET TIDEN

1945

Approved For Release 2001/03/05 : CIA-RDP82-00457R007300600006-3

Copyright by
Berge Brandt og Kaj Christensen

København 1945

NØRREBROS CENTRALTRYKKERI A/S. KØB.

Approved For Release 2001/03/05 : CIA-RDP82-00457R007300600006-3

FORORD

DENNE BOG er Brudstykker af en Beretning. Nogen samlet Fremstilling af den københavnske Sabotages eller „Bopa“s Historie tilsigter den ikke at give. „Bopa“ har alene gennemført over 1000 Aktioner, deriblandt saa at sige alle de „store“ Sabotager, som vil være saa omfattende at beskrive, at en samlet Beretning vilde fylde adskillige Bøger. Gennem Valget af Stof har vi imidlertid forsøgt at give et saa alsidigt Billede som muligt af den københavnske Sabotage — ved at beskrive Aktio-
ner fra forskellige Epoker af Frihedskampen, ved at omtale forskellige Former for Sabotage og ved at fortælle om andre af de Ting, en Sabotageorganisation maatte beskæftige sig med.

Meningen med Bogen er ikke mindst at danne en Modvægt mod det Billede, en Række Romaner har tegnet af Sabotører og Sabotage. Derfor har vi bestræbt os paa at gøre Beretningen nøgtern og saglig. Personlige Oplevelser har vi saa vidt muligt udeladt, dels for at holde Bogen inden for de fastlagte Grænser og dels for ikke at overskygge det Billede af selve Arbejdet, vi først og fremmest har haft som Maal. De enkelte Steder, hvor Bogen er holdt i Jeg-Form, beskriver den ganske vist mine personlige Oplevelser; men de er taget med, fordi vi synes, de giver noget karakteristisk. Hvor Bogen bruger Vi-Formen, skal det ikke tages som et Forsøg paa at skyde Forfatterne i Forgrunden. „Vi“ betyder i de følgende Skildringer Organisationens Medlemmer, Kammeraterne — en Form, der er valgt af samme Grund som Navne kun yderst sjældent nævnes: for at understrege den Lighed i Arbejdet, som var en af Betingelserne for dets Resultater.

Børge Brandt.

1. Kapitel

SABOTAGENS PIONERER

DET Grundlag, paa hvilket al Sabotage i Hovedstaden egentlig er bygget, blev lagt allerede i Begyndelsen af 1942. Kun en Haandfuld unge Mænd var fra Starten Deltagere i dette Arbejde. De stod uden Støtte fra nogen Side, uden Hjælpemidler af nogen Art og saa at sige uden Viden om, hvordan de rent praktisk skulde gribe Sabotagen an. Manglen paa materielle Hjælpemidler var endda ikke det værste. Langt vanskeligere blev den første Pionertid ved den Mangel paa Forstaaelse eller den direkte Modvilje, som fra næsten alle Sider blev vist Sabotørerne. En Funktionær paa et af vore Socialkontorer tillod sig at spørge Hustruen til en af de første Sabotører, om hun dog ikke skulde skilles? Hendes Mand var drevet bort fra Hjemmet og jagedes Nat og Dag af dansk og tysk Politi, blev han fanget, stod Valget mellem Dødsdom eller langvarigt Tugthus i Tyskland; selv sad hun med sit spæde Barn og fik en Understøttelse paa 13 Kr. om Ugen — alt det vidste Manden paa Socialkontoret. Den unge Kvinde spurgte, hvorfor han dog troede, at hun vilde skilles? „Jo,“ lød Svaret, „man kan da ikke være gift med en Mand, som ikke vil leve sammen med en ...“

Saadan var Indstillingen naturligvis ikke overalt. Flere af Sabotørerne fik Hjælp og Støtte af Arbejdskammeraterne, da de maatte gaa under Jorden, og paa flere Arbejdspladser samlede man ganske simpelt mellem Kammeraterne den Ugeløn sammen, som Sabotøren var forhindret i selv at tjene; men og-

saa her lagde Myndighederne sig i Vejen med Trusler om Straf for al „Understøttelse af Sabotage“. Ret snart fik Sabotørerne ganske vist en fast „Apanage“ fra Danmarks kommunistiske Parti, men heller ikke i Partikassen var der Højvande, og til at begynde med fik Sabotørerne ca. 50 Kr. om Maaneden.

Naa, men saadan var Vilkaarerne altsaa, og de faa Pionerer, som havde besluttet at begynde Sabotagen, havde vel heller ikke ventet hverken Guld eller Ære i Starten. Deres Tanker var mere koncentreret om at overvinde de rent praktiske Vanskeligheder. Ganske vist var Hovedparten af dem gamle Spaniensfrivillige, men kun en enkelt af dem, Hans Petersen, havde været ved Partisanerne i Spanien. De andre havde ikke nogen Sabotageerfaring fra Borgerkrigen, og den Uddannelse, Hans Petersen havde faaet, tog naturligvis Sigte paa ganske andre Forhold. De spanske Partisaner opererede selvsagt med færdige Sprængladninger, men her var den første Vanskelighed overhovedet at faa fat i Sprængstof eller at finde Metoder til selv at fremstille det.

Det første Forsøg — og altsaa den organiserede danske Sabotages første Aktion — fandt Sted den 9. April 1942, eller rettere sagt Natten mellem den 8. og 9. April. Maalet var nogle tyske Jernbanevogne med Ammunition og Halm paa Baneterrænnene ved Østerport Station. De skulde stikkes i Brand ved Hjælp af Benzin og nogle Flasker Fosforopløsning, men Resultatet blev mildt sagt en Skuffelse. Aktionsmandskabet naaede godt nok frem til Vognene, men Halmen var for vaad til, at man kunde faa rigtig Ild i den, og Sabotørerne traskede skuffede hjem med alle ti Fingre lysende af Fosfor. Mismodet var dog ikke større, end at der nogle Dage efter gennemførtes en tilsvarende Aktion mod nogle Vogne paa Frederiksberg Station — og den lykkedes ...

Af andre, efter den Periodes Maalestok store, Aktioner kan nævnes Ildspaaættelserne hos Tafdrup paa Vesterbrogade og i et Bilværksted i Griffenfeldtsgade. Man kom ind enten paa al-

Harald Nielsen.

Saaret den 29. Oktober 1943 under Flugt for det danske Politi. Slap bort og transporteredes i Løbet af det næste Døgn trods haardt medtaget Tilstand fra Hospital til Hospital fem Gange for at undgaa Anholdelse. Overførtes til Sverige, laa 7 Uger paa Hospitalet i Malmø og blev derefter fængslet af de svenske Myndigheder i 4½ Maaned.

Villy Olsen.

Arresteret 12. Januar 1944. Tysk Tugthus uden Dom. Ført tilbage til København sammen med de 11, som henrettedes i Shellhusets Kælder, men uden nærmere Forklaring ført tilbage til Tyskland. I tyske Tugthuse og Konzentrationslejre til Kapitulationen.

Harald Nielsen og Villy Olsen dannede sammen med de øvrige i de to første Kapitler portrætterede de Grupper, som begyndte den organiserede Sabotage i Danmark.

mindelig Indbrudstyvemaner eller ved Forbindelse med Arbejdere paa de Steder, der skulde saboteres, og Ildspaesættelsen foretoges med hjemmelavede Ildebrandsmekanismer eller Kemikalier. De Steder, hvor Branden blev til noget alvorligt, fandt man imidlertid gerne paa en Forklaring, som lagde Skylden et helt andet Sted end hos Sabotørerne. Hverken Værnema-

gervirksomhedernes Indehavere eller Politiet var særlig ivrige efter at faa konstateret Sabotage som Brandaarsag, og iøvrigt var de maaske ogsaa i god Tro, naar de saa længe blev ved at finde paa „naturlige“ Brandaarsager. Hos Tafdrup hed det sig, at det var en af Natholdets Arbejdere, som havde glemt en Cigaret, og i Griffenfeldtsgade sagde man ganske simpelt, at det var en Kortslutning. Iøvrigt mislykkedes disse Brand-attentater ikke helt sjældent for Sabotørerne, men det lykkedes dog at finde en af Hovedaarsagerne hertil. Man brugte ofte en Antændingsmaade, som var baseret paa en Blanding af pulveriseret Aluminium og Jernoxyd. Baade Teorien og Forsøg sagde, at Metoden var god, men under Aktioner svigtede den Gang paa Gang. En Nat havde en Gruppe f. Eks. anbragt en saadan Termitbombe inde paa Gardehusarkasernen, som var taget i Brug af Tyskerne. Da Branden lod vente paa sig, gik Sabotørerne atter ind, konstaterede at Brandbomben tilsyneladende var i Orden og anbragte en ny Bombe ved Siden af den første. Heller ikke den virkede, og det endte med, at man gik ind for tredje Gang og tog begge Bomber med tilbage. Først efter adskillige fejlslagne Aktioner kom Opklaringen: Ingen havde tænkt over, at Aluminiumpulveret var langt den letteste Bestanddel af Blandingen. Naar Æsken med Blandingen i nogen Tid var rystet godt rundt, f. Eks. i en Sabotørlomme paa Vej til Aktionsstedet, var det derfor slet ikke nogen Blanding mere — Aluminiumpulveret havde pænt samlet sig ovenpaa.

Selv om denne Fejl blev rettet, var der dog ingen Uenighed om, at disse Ildspaaættelser ikke var nok, hvis der skulde rettes følelige Slag mod Tyskerne, og hvis der skulde skabes en virkelig Stemning for Sabotagen som Kampvaaben. Det var Sprængstof, man maatte have fat i, og paa dette Tidspunkt forelaa kun to Muligheder: Selv at lave det eller at skaffe det fra de Virksomheder, som legalt laa inde med Sprængstof.

Man startede med det sidste. En af Sabotørerne havde en

Henry Jacobsen.

Arresteret Juni 1943. Dømt til Døden. Benaadet med livsvarigt Tugthus. I Tyskland til Kapitulationen.

Roald Thomsen.

Arresteret November 1942. Slap ud 29. August 1943 og deltog derefter i Organiseringen af M-Grupper.

Forbindelse paa Hærens Krudtværk ved Frederiksværk og herfra fremskaffedes 3 Kilo Sortkrudt. Det var ganske vist noget meget fint F. F.-Krudt, men som Startgrundlag for en Serie Sprængstofattentater var det jo noget lidt. Senere anvendte vi op til 500 Kilo Sprængstof paa en enkelt Virksomhed og tilmed Sprængstof af en Virkning nogle Hundrede Gange kraftigere. De 3 Kilo Krudt, man havde unddraget Hæren, blev imidlertid behandlet som en stor Skat. Det blev omhyggeligt fordelt i Mælke- og Sodavandsflasker og gravet ned i en Have. til det store Øjeblik kom, da det første Sprængstofattentat skulde gennemføres. Adler Service paa Lyngbyvej fik den tvivlsomme Ære at være den første Virksomhed, mod hvilken de københavnske Sabotører rettede et Sprængstofangreb. Til

Indkapsling af Krudtet anvendtes nogle Jernhylstre, der kunde gaa ned i Topstykket paa en Bil. Det viste sig snart, at de 3 Kilo ikke rakte til alle Hylstrene, saa der maatte fyldes ud med Harpiks og Papir. Lunte havde man ikke. Man brugte Fosforbomuld eller Skydebomuld, og ved at fortynde Fosforen med Svovlkulstof „tidsindstillede“ man Bomberne. At det var en Epoke i Modstandskampen, man her vilde indlede, nærede Aktionens Deltagere ikke Tvivl om. Natten forinden tilbragtes med en flere Timer lang Diskussion om de Virkninger, Sprængningen vilde faa, om Tyskerne vilde erklære Undtagelsestilstand, om de vilde indføre Dødsstraf, om de vilde foretage Repressalier mod fangne Kommuniste o. s. v., o. s. v. Selve Aktionen gik glat. Det lykkedes at faa Bomberne anbragt, og Eksplosionerne gav nogle mægtige Knald. Nogle Topstykker og en Mængde Ruder røg ogsaa, men et dødbringende Slag mod den tyske Krigsindustri var det egentlig ikke.

I de kommende Maaneder fortsatte Gruppen med Sprængstofattentater, baade mod Værksteder, som arbejdede for Tyskerne, og mod Jernbaner. Sprængstof fik man nu fra Arbejdspladser i Entreprenørforretninger og lignende Steder, hvor Arbejderne var ved at blive interesseret, og i December 1942 lavede man et Sprængstofkup, som desværre kostede Anholdelse af 4 Mand. Det var det meget omtalte Aerolittyveri fra Kalkbrudet i Faxe. 2 Mand blev paa Forhaand sendt til Faxe for at opsnuse, hvor Sprængstoflageret laa, og hvordan man kunde komme til det. De præsenterede sig i Kalkbrudet som henholdsvis Geologistuderende og Skolelærer, og den Slags Mennesker var man paa Kalkbrudet vant til at modtage i Snevejs hvert Aar, saa det vakte ikke fjerneste Mistanke, at de to unge Mænd snusede rundt i Brudet. De blev endda ført rundt og fik det hele forklaret, saa de var ikke længe om at faa opklaret, hvad de ønskede at vide. Nogle Nætter senere aflagde de sammen med en Del Kammerater et nyt Besøg i Kalkbrudet og fjernede ca. 25 Kilo Aerolit. Paa Hjemvejen pr.

Kaj Nielsen.

Saaet og arresteret Maj 1943. Befriet og sendt til Sverige.

Anker Landberg.

Medlem af Sabotagegrupperne fra Oktober 1942. Senere Kurer i „Bopa“.

Cykle stødte de paa et Par Politibetjente, som forsøgte at anholde hele Styrken. Det mislykkedes naturligvis. De to Betjente blev afvæbnet, men nu begik Sabotørerne den Fejl at lade Betjentene gaa. De nøjedes med at lukke Luften ud af Politicyklerne, og det første, Betjentene gjorde, var at løbe til den nærmeste Telefon og alarmere en større Udrykningsstyrke. 4 Sabotører blev anholdt, og Halvdelen af det stjaalne Acrolit gik tabt. Men en Afdeling slap igennem og kom hjem med de tiloversblevne 10—15 Kilo, som fandt god Anvendelse ved den kommende Tids Aktioner.

Samtidig med, at man skaffede Sprængstof paa den Maade, eksperimenterede Sabotørerne selv med Fabrikation af Eksplosiver. At ingen af dem mistede Liv og Førlighed paa den Konto, var nærmest uforstaaeligt. Her var jo Tale om Folk,

som med enkelte Undtagelser var ganske blottet for Begreber om Kemi og om de Sikkerhedsregler, man maa iagttage, naar man eksperimenterer med sprængfarlige Stoffer. En af de første Pionerer, „Teknikum“, havde dog det Kendskab til Kemi, en Teknikumuddannelse giver, og iøvrigt forsøgte man at læse sig til de manglende Kundskaber paa Biblioteker og Læsesale. Som Laboratorium fungerede et af Gruppemedlemmernes Køkken. Det første, „Laboratorieindehaverens“ Hustru gjorde, naar hun saa de sammensvorne træde ind ad Døren, var at fjerne Glas og Porcelæn fra Køkkenet, og derefter begyndte Blandingen af de mange mærkelige Ingredienser — som Regel med en mindre Eksplosion, en lille Ildebrand eller en anden Forskrækkelse til Resultat. Særlig indviklede eller sjældne Blandinger var det saamænd ikke; Kaliumklorat, Fosfor, Petroleum og lige saa almindelige Kemikalier var det, man mest arbejdede med. En Kemiker vilde ryste paa Hovedet, hvis han saa de Fejl, som blev begaaet, men her var Tale om Arbejds mænd, Skrædere, Slagtere, Skotøjsarbejdere, der først ved Erfaring opdagede, hvad man ikke burde gøre. Og alligevel blev de fleste Problemer løst, Problemer, som Sabotører blot et Aars tid senere overhovedet ikke kendte til. En Dag manglede man et Brandstof, som kunde sprede Ilden — det blev klaret i Køkkenet, ved at man kogte en Blanding af Kaliumklorat og Petroleum sammen med Parafin. En anden Dag stod man og manglede Lunte. Saa blev der „opfundet“ et System, der tillod, at man nøjedes med 5—6 Tommer Lunte ved hver Sprængning. Man fyldte en Tændstikæske med Kaliumklorat og Sukker, anbragte et Stykke Pergamentpapir over Kloraten og hældte Syre ovenpaa. Først naar Syren havde ædt sig gennem Pergamentpapiret, antændtes Kloratet og derved Luntten.

Og foruden de kemiske Finesser forsøgte man naturligvis med mange forskellige Slags mekaniske Anordninger. Ved det allerførste Attentat paa Riffelsyndikatet bestod Tidsindstillingen til Sprængladningen i et almindeligt Columbustryk af den

Jonny Nielsen.

Arresteret Oktober 1942. Livsvarigt Tugthus. I Tyskland til Kapitulationen.

Poul Petersen („H. H.“).

Arresteret 12. Januar 1944. Tysk Tugthus uden D m. Senere Koncentrationslejr.

Slags, som regulerer Lyset paa de fleste Trappegange. Det blev holdt fast med en Snor, som Sabotørerne klippede over, da de kom udenfor, og derefter gik der altsaa lige saa lang Tid til Eksplosionen, som det tager paa en Trappegang fra Lyset bliver tændt, til det slukkes. Ved Jernbaneattentater var Columbustrykket ikke saa anvendeligt, men Gruppens mekaniske Talenter konstruerede i Stedet en T ndmekanisme, som var noget af det mest indviklede, man har set paa dette Felt. Kernen i denne Mekanisme var en T jklemme forsynet med to Tegnestifter. Klemmen blev holdt aaben ved Hjælp af en Snor, Snoren førtes hen over Skinnen, blev skaaret itu af Toget, og derefter klappede Klemmen sammen, Spidserne af de to Tegnestifter mødtes og sluttede Strømmen, hvorpaa Eksplo-

sionen indtraf. Da man prøvede den sindrige Mekanisme første Gang, gik det saa uheldigt, at Attentatet blev opdaget i Utide. Danske og tyske Sprængningseksperter blev tilkaldt, men da de havde set nærmere paa den Tændingsanordning, opgav de at demontere Bomben. De foretrak at afvente Eksplosionen i Sikkerhed fremfor at give sig i Kast med noget saa ukendt og indviklet . . .

De taktiske Problemer var til Gengæld væsentlig mindre. Ved de første Sabotager sneg man sig i Nattens Mulm og Mørke ind paa Virksomheden, anbragte Bomben eller Brandmaskinen og skyndte sig væk. Og lidt senere, da man begyndte at holde Vagter og Arbejdere op, behøvedes heller ikke den omstændelige Planlægning af selve Overfaldet, som vi andre senere maatte ofre Tid paa. Trods den megen Tale om „den kommunistiske Underverden“s Bevæbning, var alt, hvad man kunde skrabe sammen af Vaaben til de første Aktioner, en gammel Militærpistol. Senere blev det opdaget, at den ikke kunde skyde. Efterhaanden fik man ganske vist fat i et Par Revolvere til, men det var dog i lang Tid saadan, at de fleste af Deltagerne i en Aktion overhovedet ikke kunde bevæbnes. De Par Stykker, som havde Revolvere, viste dem til Gengæld frem, saa det blinkede, og de andre kugede Haanden om en Pibe i Lommen og saa truende ud. Det var tilstrækkeligt dengang.

Paa eet vigtigt Punkt stod de første Sabotagegrupper dog nøjagtigt ligesom deres Efterfølgere: Det vigtigste Bud for Sabotørerne var, at der skulde tages Hensyn til alle udenforstaaende og Sabotagen i det hele taget tilrettelægges saaledes, at den ikke blev upopulær. Det gjaldt allerede dengang, at man kunde have slaet langt haardere over for Tyskere og Værnemagere, hvis dette Bud ikke stadig havde lagt sig i Vejen for den ene Plan efter den anden. Den tilsigtede Virkning viste sig snart, først og fremmest paa Arbejdspladserne, hvor Sympatien med vore Grupper hurtigt spirede frem. Den Omstæn-

Harald Nielsen.

Arresteret Oktober 1942. Livsvarigt Tugthus. I Tyskland til Kapitulationen.

Robert Sørensen.

Arresteret 12. Januar 1944. Undsluppet April 1944. Atter arresteret Juli 1944. Koncentrationslejr til Kapitulationen.

dighed, at Sabotørerne selv var Arbejdere, gjorde naturligvis Kontakten særlig let, og som det senere kan fastslås gennem hele den københavnske Sabotages Historie: de Sabotagegrupper, som ikke forstod at komme paa Bølgelængde med Arbejdspladsernes Folk, fik meget sjældent udrettet noget virkeligt. Særlig klart viste det sig, da de første Faldskærmsfolk var kommet hertil med Forsyninger af engelske Sprængstoffer. Paa et vist Tidspunkt fandt disse Faldskærmsfolk eller deres Ledere i et Anfald af Kommunistforskrækkelse paa, at de kommunistiske Sabotagegrupper ikke skulde have flere Forsyninger. Men til Trods for, at de andre mere „borgerlige“ Grupper blev favoriseret paa denne Maade, endte dette Intermezzo med, at Faldskærmsfolkene vendte tilbage og endnu en Gang

anmodede om et Samarbejde. De andre havde, uanset hvorledes deres Kvalifikationer ellers var, ikke kunnet naa Kontakt med Arbejdspladserne, og alene af den Grund var de ofte ude af Stand til at faa de planlagte Foretagender gennemført.

For den Sympati, de første Pionerer mødte i enkelte Kredse, maa man dog ikke glemme, at de fleste Mennesker stadig var imod Sabotagen, eller ialtfald stod ganske uforstaaende. For de første Sabotører var det ikke som senere hen naturligt, at der blev sørget for et illegalt Logis, hvor de dog i nogen Tid kunde opholde sig i relativ Ro mellem Slagene. De første Sabotører flakkede fra Sted til Sted, sov sjældent mere end een Nat i samme Lejlighed. De maatte regne med, at Politiet kendte deres Billeder og hele Generalieblad, de kunde ikke regne med Støtte fra tilfældige Mennesker, hvis et eller andet gik galt, de havde ikke engang en Bil til Raadighed, de manglede Penge og maatte se paa, at Familien kun med største Besvær klarede sig igennem, alle officielle Myndigheder fordømte deres Adfærd, og selv det danske Politi satte en Pris paa deres Hoved og organiserede en Stikkertjeneste for at faa fat i dem. Trykket udefra formaaede dog ikke at standse Arbejdet — tvært mod udvidedes det, og Organisationens Rammer styrkedes. Oprindelig var der oprettet 6—7 smaa, adskilte Grupper. Det var to Mand fra Danmarks kommunistiske Parti, det senere Medlem af Frihedsraadet Børge Houmann og Redaktør Thorkild Holst, som havde organiseret disse Grupper og fundet Deltagerne til dem frem. En tredje af Partiets Folk, Eigil Larsen, der kom ud fra Horserød, fik den Opgave at samle Grupperne, saaledes at de i højere Grad blev een Organisation.

Senere, da andre Grupper voksede frem, blev det de „gamle“, der maatte optræde som Instruktører. Hver ny Gruppe fik til-delt en mere rut neret Sabotør, som baade i Teori og Praxis do-cerede Sabotagens Kunst. Først ved Hjælp af Tegninger senere ved en Tur omkring et eventuelt Objekt for en Sabotagehand-

Svend Aage Olsen.
Arresteret April 1943. Befriet September 1943 og til Sverige.

Johan Sørensen.
Paa fri Fod gennem hele Perioden.

ling forklarede disse Instruktører, hvordan man kunde aflæse en teknisk Tegning, hvad man særlig skulde mærke sig ved en Fabrik, inden man gik til Angreb o. s. v. Men Undervisningen var ikke udtømt dermed. Slutstenen var en eller anden „nem lille Aktion“, hvor Instruktøren førte an i langsomt Tempo, saa „Eleverne“ rigtig kunde se, hvordan man bar sig ad og eventuelt faa de mere indviklede Problemer forklaret paa Stedet.

... Det vil derfor stadig være Regeringens første Opgave at sikre Opretholdelsen af Ro og Orden i Landet og at virke for Befolkningens korrekte, værdige og loyale Optræden over for alle, som har en Myndighed at udøve. En heldig Gennemførelse af denne Opgave er af fundamental og afgørende Betydning for, at det skal kunne lykkes at føre Danmark frelst gennem disse Ufredstider og bevare vore nationale Værdier. Men dette kan kun opnaas ved et godt og nabovenligt Forhold til den tyske Nation. At fremme og udvikle Samarbejdet til gensidig Gavn og Nytte vil vedblivende være den danske Regering magtpaa'iggende. Ønsket om at holde Danmark uden for de store Staters Kampe har gennem Menneskealdre været bestemmende for vor Politik

Takket være dels Besættelsesmagts hensynsfulde Optræden, dels Befolkningens Besindighed og Forstaaelse af Tidens Vanskeligheder er det lykkedes at gennemføre denne Linie ...
(Statsminister Buhl, Maj 42).

2. Kapitel

AKTION I SABOTAGENS BARNDOM

DA den aktive Modstand begyndte at pible frem i 1942, sad jeg i Underdistriktsledelsen for kommunistisk Parti paa Bispebjerg. Ogsaa vi vilde skærpe vor Modstand mod Tyskerne og deres danske Hjælpere. Vi greb til det nærmest foreliggende, vi aabnede en Kampagne mod Kvarterets nazistiske Handlende. Det var naivt og ikke særlig effektivt, men det var dog alle disse smaa Forsøg, der dannede Begyndelsen og Grundlaget for hele den senere aktive Modstand.

Vi havde længe trykt vore Blade og udsendt vore Løbesedler, og om Natten cyklede vi rundt og malede vore Paroler paa Plankeværkerne. Nu besluttede vi at gøre et helt nyt Fremstød for at gøre Befolkningen opmærksom paa de Landsforrædere, der boede i vort Kvarter.

En Efteraarsnat mødtes vi tre og tre udenfor de forskellige Naziforretninger i Nærheden. Vi var udrustede med Mursten, Benzinflasker og Tændstikker — vore første Vaaben.

Vi tog Opstilling foran Butiksruderne, og paa et bestemt Klokkeslet knuste vi Ruderne, tændte Ild paa en Klud, der var bundet fast til Benzinflasken, og kastede den gennem den knuste Rude. Branden blev ganske vist hurtigt slukket igen, men vi havde dog paa en tydelig Maade forklaret, at her boede en Nazist.

Endnu paa denne Tid var det danske Politi som Helhed meget ivrige efter at fange Modstandsfolk, og jeg maatte ved denne Lejlighed for første Gang flygte over Hals og Hoved for at undgaa Arrestation.

De to Kammerater, jeg var sammen med, var ligesom jeg selv meget nervøse for Udfaldet af det uvante Arbejde, vi skulde udføre. Vi forberedte meget omhyggeligt Aktionen i alle Detailler. Da vi kom til Butikken, vi skulde brænde, stillede vi vore Cykler op langs Kantstenen, saa vi hurtigt kunde hoppe paa dem og køre bort. Saa snart Raadhusklokken begyndte at slaa, slyngede jeg en Mursten gennem den store Spejlglasrude, og Kammeraterne tændte Benzinflasken og kastede den baglæder.

Braget og Flammerne, der slog ud af Vinduet, fik det til at gibbe i os — Spyttet tørrede i Munden paa os, og vore Hjerter slog, saa det var ved at tage Pusten fra os. Fra dette Øjeblik glemte vi alt i vor omhyggelige Plan, vi handlede kun i panisk Rædsel — og derfor var det lige ved at gaa galt.

Vi styrtede mod vore Cykler, greb de forkerte, byttede om, væltede og syntes, det varede en Evighed, inden vi kom af Sted. Og da skete det frygteligste, der kunde ske, en Betjent kom forbi, netop som vi satte os paa vore Cykler. Han raabte os an, da han med Rette formodede, at vi havde nogen Forbindelse med Branden, men der skete nu noget helt nyt og forbavsende, baade for Betjenten og os, der til dette Øjeblik aldrig havde drømt om at antaste Myndighedernes Autoritet: vi respekterede ikke Ordren om at staa af, tværtimod satte vi Farten op for at køre fra Betjenten.

Der fulgte nu en rasende Jagt rundt i Gaderne, Betjenten raabte stadigvæk efter os, men det hidsede os kun op til yderligere at forøge Farten. I Løbet af nogle Minutter lykkedes det først den ene og lidt senere den anden af Kammeraterne at smutte ned ad en Sidevej, saa jeg til sidst alene blev forfulgt. Jeg havde nemlig begaaet den Dumhed at tage en lys Sommerfrakke paa, og den virkede hele Tiden som Vejviser for Betjenten.

Jeg var bange, maaske følte jeg mere Angst dengang, end jeg har følt under senere Aktionen med voldsom Ildkamp og

Chr. Johansen.
Fremskaffede fra Sprængstofattentat-
ternes Begyndelse Sprængstof, senere
ogsaa Ammunition og Vaaben — alt
fra Hærens Depoter.

Karl Kristiansen.
Arresteret November 1942. Flygtede
29. August 1943.

Tab af Menneskeliv. Dengang var det vel ikke Dødsangst. Jeg vidste ligesaa sikkert som Betjenten, at det ikke kunde falde ham ind at bruge sin Pistol mod mig, men alligevel var jeg frygtelig bange. Den Angst, jeg ubevidst følte, var vel den, som griber den almindelige Borger, naar han pludselig ser sig i Konflikt med Politiet, aner hele sin Fremtid styrte sammen, og ser for sig Udstødelsen af Samfundet og andre Menneskers Foragt. Jeg ved ikke, om det var Baggrunden for min Angst, senere Oplevelser har kun levnet Omridsene af det, der skete dengang, selv om det er saa relativt kort Tid siden. I hvert Fald kan jeg daarligt finde nogen anden Grund, Retsforfølgelsen var dengang endnu udelukkende dansk. Det ene-

ste, man kunde vente, var Ubehaget ved at sidde i Fængsel, og det forekom os jo senere ikke at være nogen Straf.

Selvfølgelig vilde vi ikke føle det som nogen Skam at blive arresteret for illegalt Arbejde, naar vi tænkte nøgternt over, hvad det var, vi lavede — da jeg senere blev taget og idømt Fængselsstraf, havde jeg naturligvis ikke nogen som helst Følelse af Skam — men den ophidsede Tilstand, man var i, da man jagede af Sted med Betjenten i Hælene, maa have gjort, at man reagerede fuldstændig ubevidst. Hele den naturlige, borgerlige Skræk for at komme i Konflikt med Politiet havde fuldstændig overvældet mig.

Jeg ved ikke, hvor længe vi kørte rundt i Gaderne, vi mødte baade Brandbilerne og Politiets Udrykning, jeg syntes, det varede den halve Nat. Endelig lykkedes det mig ved at køre mellem Husene i den aabne Parkbebyggelse at komme væk fra min Forfølger.

Da jeg kom hjem, laa min Kone vaagen, og vor lille Pige, der da var en Maaned gammel, laa og klynkede, hendes Mors Nervøsitet virkede aabenbart ogsaa paa hende.

Min Kone var ligesaa opskræmt som jeg, hendes Stemme var ved at knække over, da hun spurgte mig ud om, hvordan det var gaaet. Det varede længe, inden vi faldt i Søvn den Nat — vi var begge meget ophidsede og vistnok ogsaa lidt stolte ...

— Vi fik ikke saa megen Glæde af vor Aktion, som vi vel nok havde ventet. Kort Tid efter kom der en Henstilling til os om ikke at gentage den Slags Forsøg.

Men rundt om i Landet voksede den aktive Modstand organisk frem, den lod sig ikke standse. Stadig hyppigere kom Meddelelserne om Brandstiftelse og Forsøg paa Ødelæggelse af tyske Materialer og tyske Hjælpekilder. Det var klodset og dilettantisk gjort, og som oftest maaske uden at volde Skade. Men Viljen til Modstand havde manifesteret sig.

I Dag, da vi kan se det hele i Perspektiv, kan man ikke lade

Eigil Larsen.

Interneret 22. Juni 1941. Flygtet fra Horserød 10. Juni 1942. Fik derefter til Opgave at samle Sabotagegrupperne i een Organisation.

Johannes Glavind.

Gruppernes „tekniske Konsulent“ paa Sprængstofomraadet. Fremskaffede Kemikalier og foretog en Række selvstændige Eksperimenter med Fremstilling af de Eksplosiver, Grupperne manglede.

være med at beundre den Forudseenhed og politiske Klogskab og det Maadehold, Frihedskampens politiske Ledelse lagde for Dagen. Vi andre — Sabotørerne — rasede dengang tit over alle de Paabud og Forbud og Regler, der blev opstillet for vor Kamp. Jeg tror ogsaa nok, at vi af og til i en rask Diskussion karakteriserede Maadeholdet som Fejghed. Det var i den Tid, da de store Ord endnu kunde gøre det ud for Handling. Senere tror jeg nok, de store Ord og i det hele taget Sansen for Dramatik er gaaet noget af Mode — i hvert Fald i vor Kreds.

En Vinteraften, da jeg kom hjem, jeg havde arbejdet over

og var sent paa den, sad der en Mand og ventede paa mig. Han havde legitimeret sig for min Kone, han kom fra Partiet. Ingen af os kendte ham.

Han vilde gerne tale med mig under fire Øjne. Jeg forklarede, at Dora var god nok, hun var Kasserer i Afdelingen, men han fastholdt at ville tale i Enrum med mig. Vi gik ud i Køkkenet. Han talte med mange Omsvøb og havde svært ved at udtrykke sig. Jeg kunde se paa hans Hænder, at han var Murer eller Murerarbejdsmand. Han sagde, at han var fra Frederiksberg, han var taget hen til os lige fra Arbejde.

Jeg kunde mærke paa ham, at han var bange for at faa et Afslag, han vilde gerne komme med et Resultat. Han var ude for at tale med de Kammerater, som tidligere havde meldt sig til eventuelt aktivt Arbejde. Beskrivelsen af Arbejdet var han meget forsigtig med. Jeg blev skrevet op og lovede at samle sammen, hvad jeg kunde, af Benzin, Benzol o. l., maaske kunde der blive Brug for det.

Jeg har aldrig set ham siden, maaske havnede han i Tyskland, maaske er han dræbt. Hans rigtige Navn fik jeg ikke at vide.

Men en Dag kom en af mine gamle Kammerater, der forøvrigt ogsaa var min Kollega, og talte med mig. Han blev min første Gruppeleder, det var omkring Nytaar 1942—43.

Paa denne Tid var Grupperne paa 3 Mand. Vi havde kendt hinanden længe og var Kammerater og Kolleger. Selv om vi alle tre var kendt med illegalt Arbejde, var det, vi nu skulde lave, af en saadan Art, at ingen af os havde andre Forudsætninger end Viljen til at gøre en Indsats. Vi skulde begynde forfra, vi skulde lære at konspirere.

Der blev arbejdet med stor Hemmelighedsfuldhed, Gruppernes Afsondring fra hinanden blev meget nøje overholdt og ikke engang ens nærmeste maatte vide, hvad man arbejdede med.

Denne Arbejdsmetode er en Grundlov for alt illegalt Ar-

Victor Larsen.

Saaet og arresteret Maj 1943 i Holbæk. Befriet September 1943 af sine Kammerater. Løkket i Baghold og dræbt 2. Juledag 1943.

Knud Børge Jensen.

Arresteret Januar 1944. I Tyskland til Kapitulationen.

bejde, men den kan naturligvis bruges mere eller mindre skematisk. I Begyndelsen, da vi ikke havde den brede Basis i Befolkningen, vi senere fik, var vi nødt til at overholde Hemmelighedsfuldheden temmelig strengt. Det var en betydelig Hemsko for Arbejdet, fordi det i stor Udstrækning lagde Baand paa de menige Medlemmers Initiativ. Desuden fristede det ogsaa let en mindre god Gruppeleder til at søge opnaaet en Autoritet, han ellers ikke besad.

Naar et Arbejde skulde udføres, blev Gruppemedlemmerne først i sidste Øjeblik sat ind i Planen, for at intet skulde sive ud. Det var naturligvis ogsaa den sikreste Maade at forhindre „Snak“, men det gav Deltagerne i Aktionen en modbydelig Usikkerhedsfølelse, og man var fuldstændig afhængig

af Lederen. Hvis man havde faaet overdraget en Post, og der skete noget uforudset, var man bange for at handle paa eget Initiativ, fordi man ikke kendte Planen til Bunds, man var ukendt med Terrænet og vidste ikke, hvilke Konsekvenser ens Handlinger kunde faa for de andre, fordi man ikke kendte deres Bevægelser.

Denne Arbejdsmaade har vi været nødt til fuldstændig at ændre, ellers var vi aldrig naaet videre end til at lave Smaa-aktioner med højst en halv Snes Deltagere. Vi maatte tage den Risiko, det var, at indvi alle Kammeraterne i Planen over den Aktion, de skulde deltage i, og saa lade dem allesammen arbejde med. Guerillakrig, som vi har ført den, laver man ikke med velindeksercerede Soldater. Jeg vil tro, at en Soldaterdisciplin som den, man havde i den danske Hær (og vel forøvrigt i de fleste Hære), er direkte skadelig i en Organisation som vor. Hos os skal den enkelte kunne handle paa eget Initiativ, hvis Planen pludselig forandres under Kampen. Han skal kunne overse Situationen og eventuelt tage Ansvar for f. Eks. en Tilbagetrækning uden at afvente Ordre. Det vil med andre Ord sige, at hver enkelt Sabotør faktisk skal være en Slags Officer. Det kræver en noget anden Form for Disciplin end den sædvanlige Soldaterdisciplin, det kræver en jernhaard Selvdisciplin.

Da vi begyndte Sabotagen og konstruerede det Apparat — vor Organisation — vi vilde bruge i Kampen, blev det lavet som en Samling af Grupper med den mindst mulige Forbindelse fra Gruppe til Gruppe. Det var den Organisationsform, vi tænkte, vilde være bedst til Formaalet, og det viste sig ogsaa at passe. I hvert Fald viste det sig at være en glimrende Form at begynde med. Senere blev den omdannet, efterhaanden som Situationen forandrede sig, og vi gjorde nye Erfaringer. Vi prøvede hele Tiden bevidst at holde Organisationens saa smidig, at den næsten automatisk kunde forandre sig med de ændrede Kæmpetingelser. Og saa sørgede vi for, da vi

Hans Petersen.

Arresteret 1942. Som første danske Statsborger dømt til Døden for Sabotage. Benaadet med livsvarigt Tugthus. I Tyskland til Kapitulationen.

Aage Nielsen.

Angivet til Gestapo Sommeren 1943. En Hjelper, som havde lovet at smugle Sprængstof ind paa den Fabrik, hvor han var ansat, gik til Tyskerne, da Aage Nielsen ikke vilde betale for Hjælpen. Død i Vestre Fængsel den 18. Oktober 1943 — saa vidt man ved det første Døds-offer for Torturen.

havde overstaaet vore organisationsmæssige Børnesygdomme, hele Tiden at drage hver enkelt af Kammeraterne med ind i det aktive Arbejde — ogsaa mellem Slagene.

Jeg har set andre bygge en Sabotageorganisation op efter en bestemt Recept. Resultatet blev en Miniaturefelthær, som sikkert vilde være udmærket til regulære Kampe, hvis man kunde have den fast kaserneret og ikke hele Tiden skulde holde sig skjult for Gestapo. Men til vor Form for Guerillakrig var den for klodset, der gik for meget Tid med bare at organisere, fordi der er for store Tab paa saa klodset en Maskine.

*... Regeringen vil sikre Opretholdelsen af Ro og Orden i
Landet, den vil ikke taale Sabotage og anden Forbrydelse, der
direkte eller indirekte retter sig mod Besættelsestropperne ...
(Erklæring af den samlede danske Regering
10. November 42).*

3. Kapitel

KOGEBOG FOR SABOTØRER

ER klorsurt Kali det samme som Kaliumklorat? Kan man selv fremstille Armstrongs Blanding? Hvordan udregner man Arealet af en Cirkelring? Kan man se paa et Tog, om det er et Særtog eller et Plantog? — Den Slags Spørgsmaal dukkede op i Hundredvis, og for at vi ikke alle skulde gruble over de samme Problemer, blev der udarbejdet en Vejledning, som faktisk var en Lærebog i Sabotage. Den fyldte op mod et Par Hundrede Sider — rigt illustreret — og maa vist siges at være et enestaaende Værk indenfor den danske Bogverden. Hele Oplaget var kun paa 5 Eksemplarer — maskinskrevne og med Tegninger i Lystryk — saa de nu eksisterende Eksemplarer er i alt Fald bibliofile Sjældenheder. Saa vidt vi ved, er 3 af Eksemplarerne gaaet tabt, saa der nu ialt kun findes 2 i Omløb.

Forfatterne var hovedsagelig Folk fra vore egne Rækker, men enkelte udenforstaaende Eksperter har dog ogsaa leveret Bidrag eller Stof til Værket, ligesom Bogen ikke er bange for at henvise til eller citere andre Kilder, hvad enten det er militære Lærebøger, D.S.B.s Reglementer eller Politikens Aarbog. For ikke at udsætte den sidste for uberettiget Mistanke, maa man nok tilføje, at den kun nævnes, fordi den i en af sine Aargange indeholdt et godt Billede af en Brandplade. Oprindelig opstod Bogen som en Række Detailinstruktioner, men efterhaanden som deres Antal voksede, blev de helt uoverskuelige, og det endte med, at vi lod dem samle i Bogform. Det skete allerede paa et forholdsvis tidligt Tidspunkt i Sabotagens Historie — i Begyndelsen af 1943 — og det Indtryk, Bogen giver af dank

Sabotage, gælder derfor først og fremmest Forholdene indenfor de første Sabotagegrupper. Hen mod Krigens Slutning arbejdede vi jo saa at sige udelukkende med færdige Sprængstoffer og specielle Hjælpemidler, som i vidt Omfang overflødiggjorde de kemiske og mekaniske Lærdomme, man kan udvinde af Bogen. At den har betydet meget for Sabotørerne paa et tidligere Tidspunkt, er derimod utvivlsomt, maaske ikke mindst ved at advare dem mod Eksperimenter, de ikke skulde komme ind paa. Som der staar foran et af Bogens Kapitler:

„Naar vi i dette Afsnit gaar saa udførligt ind paa Problemerne, er det ikke alene for at give en udførlig Redegørelse, men i lige saa høj Grad for at vise, *hvor* det er for omstændeligt, og *hvor* det er umuligt at gøre noget.“

„Kogebogen“, som den kom til at hedde i Omtale, er imidlertid ikke blot en Lærebog for Begyndere i Hjemmefremstilling af Eksplosiver, Brandvædske og Helvedesmaskiner. Den giver ogsaa organisationsmæssige Forskrifter, og allerede her skinner det igennem, at Arbejdsformerne har ændret sig efter Bogens Fremkomst, selv om mange af Forskrifterne fik Gyldighed lige til Frihedskampens Afslutning.

„Grupperne maa ikke indbyrdes have Omgang med hinanden, og kun i Nødsfald maa to Grupper à 10 Mand gaa sammen om Arbejdet. Den praktiske Fremgangsmaade bliver da: Gruppelederen + Lederen af 10 Mands-Gruppen mødes — ved dette Møde tildeles Opgaverne. Samtidig gives der Instruktion, saaledes at det Arbejde, der skal udføres, helst kan blive samme Dag og Tid for alle Grupper. Jo mere, der sker paa een Gang, desto større Virkning.

Hver Gruppe maa være behjælpelig med at fremskaffe og *indsende* Oplysninger om egnede Objekter — og hvorfor de er egnede!

Alle Grupper maa holde Øje med og meddele, hvor der findes egnede Materialer og Stoffer, der kan bruges til vore Formaale. Gruppen maa dog kun anvende det efter nærmere Ordre.

Ingen Gruppe maa paabegynde et Stykke Arbejde uden nærmere Ordre, idet der ellers er Fare for samtidigt Arbejde paa samme Objekt af flere Grupper. Fordi en Gruppe har indsendt Beretning om et egnet Objekt, har den ikke Eneret paa dette.

Gruppen skal gennemføre de givne Opgaver, før den giver sig i Lag med nye. Gruppen maa ikke beskæftige sig med andre Ting, hvor interessante de end kan være.

Der er absolut Tavshedspligt for alle Medlemmer om alle Gruppens Forhold. Snakkesalighed maa under ingen Omstændigheder finde Sted, ej heller „bedrevidende“ Smil og Blinken med Øjnene om, „at man nok ved noget“. Enhver, der snakker, maa straks udelukkes fra videre Samarbejde. Det vil være uklogt — og falsk Kammeratskabsfølelse — at mene, at „det gaar nok“. — — —

Meget af dette kunde jo staa som en Grundlov for illegalt Arbejde lige op til Kapitulationen. At man nødigt saa mere end 10 Mand om hver Opgave, og at man til Gengæld ønskede saa mange Aktioner som muligt paa samme Klokkeslet var en Følge af de Forhold, Arbejdet dengang udførtes under. Organisationen var lille og Opgaverne af mindre Format, saa det var simpelthen ikke nødvendigt at mobilisere 40—50—100 Mand til en enkelt Aktion. Og Formaålet med Aktionerne var i lige saa høj Grad at vække Folk som at skade Tyskernes Produktionsapparat. Derfor saa meget som muligt „samme Dag og Tid“.

Bogens Afsnit om Arrestationer blev i det store og hele forældet, da Gestapo overtog Behandlingen af fangne Sabotører, men maaske et enkelt Afsnit kan have en Slags historisk Interesse:

„Skulde Uheldet være, at en Mand paa Trods af alle Forsigtighedsregler bliver anholdt, saa maa han benægte *alt* og ikke lade sig dupere af et „Kammeraten har lige fortalt“ — eller et „skal vi saa ikke være Mandfolk“ — og hvad de ellers kan finde paa at sige. Det er aldrig Kammeratens Udtalelser, der betyder noget, det er *altid* ens egne, ellers gjorde de sig ikke saa store Anstrengelser for at faa den arresterede til at tale.

Sker det, at en enkelt — paa Trods af alle Instruktioner og Løfter — alligevel ikke er modstandsdygtig nok, saa vil Politiet naturligvis bruge hans Udtalelser mod andre, men selv i et saadant Tilfælde maa man benægte og gøre det koldt og roligt, selv om man bliver stillet overfor den paagældende, mens han gentager sine Udtalelser. For det første kan det maaske bringe ham paa andre Tanker, og for det andet, saa *skal* de have ens Tilstaelse.

Altsaa — ved evt. Arrestation — opgiv kun Navn og Adresse og eventuelt

Alibi, overhovedet ikke andet! Uanset hvad der sker! Det sker som nævnt, at den anholdte bliver lovet Guld og grønne Skove, men paa Trods af alle Løfter kan han ikke redde sig selv ved at snakke — men maaske kan han det ved absolut Tavshed.”

Det var jo lidt andre Metoder, de arresterede efterhaanden kom ud for, end dem, denne Vejledning forudser . . .

Betegnende er det ogsaa, at der lægges stor Vægt paa Alibiet. Ved mere sjældne Kemikalier anføres f. Eks. deres „legale“ Anvendelse, saa man ikke kunde overrumples, hvis Apotekeren eller en Politimand fandt paa at spørge, hvad det skulde bruges til. Og det indskræpes stadig, at man aldrig bør tage ud paa en Aktion, før man har sikret sig et holdbart Alibi. Ogsaa det gik ud af Brug. Tyskerne interesserede sig ikke meget for Alibier . . .

Men paa eet Punkt havde Bogen i alt Fald Gyldighed lige til Sabotagens sidste Minut. Indledningskapitlet slutter med følgende Bemærkning:

„Og endelig — ved vort Arbejde maa Danskere, saavidt det er gør ligt, ikke skades *legemligt*. Og kun i yderste Nødsfald maa der bruges Magt mod Danskere!!!

Bogen gaar igravt som alle gode Lærebøger fra det simple til det mere indviklede og begynder med at skildre en Række Metoder til Brandstiftelse — en Sabotageform, som maatte anvendes i betydelig Udstrækning, alene fordi det kneb med at skaffe Sprængstof. Her skildres Fremstillingen af Termit, af Brandplader og Brandvædsker, men Bogen gør udtrykkelig opmærksom paa, at man ikke behøver at være i Besiddelse af alle mulige „skrappe Stoffer“ for at faa det til at brænde, og at mindre spændende Ting som gammel Film og Afskrab af Celluloselak ogsaa er fortræffelige og let tilgængelige Midler at anvende. Selv under en saa fornem Overskrift som „Selvantændelige Benzinbomber“ skjuler sig en ganske simpel Anordning: En Ølflaske fyldes med Benzin og omvikles med Klude, der

er gennemvædet enten med Benzin eller Terpentin. Paa Flaskehalsen hænges derefter 2 smaa Poser af det tyndeste Gazebind, hver indeholdende $\frac{1}{2}$ Gram Fosfor. Fosforet vil da bryde i Brand og tænde Kludene, der igen tænder Flaskens Indhold.

En lidt mere indviklet Ildebrandsmaskine er „Cigaren“. — „Simpelt beskrevet bestaar den,“ siger Bogen, „af en lille Flaske med et Indhold af 8 cm³ koncentreret Salpetersyre. Flasken har en gennemhullet Prop lukket med et Stykke Kobber. Flasken er indsat i en Daase af Pap, i hvis Bund der er en Blanding af 2 Vægtdele Kaliumklorat og een Vægtdel Sukker. Resten af Rummet er fyldt med en Blanding af Celluloseafskrabning og fine Høvlspaaner. Antændelsen sker ved, at Syren æder sig gennem Kobberet og drypper ned i Pulveret“.

Alene af Lunter bliver der givet Vejledning i Fremstilling af 6 forskellige, saa vi havde noget at vælge imellem. Forskellen laa navnlig i de Vædske, Luntetraaden blev præpareret med, og der blev til det Brug givet Anvisning paa saa sjældne Ting som Ammoniumdikromat, Nitroglycerin, Melkrudt i Gummivand og Salpeter blandet med Kaliumklorat. Fremstillingen lægger dog ikke Skjul paa, at Fyrsvamp — hentet i Skoven eller købt hos en Blomsterhandler — er noget af det mest paalidelige Materiale, man har til hjemmelavede Lunter.

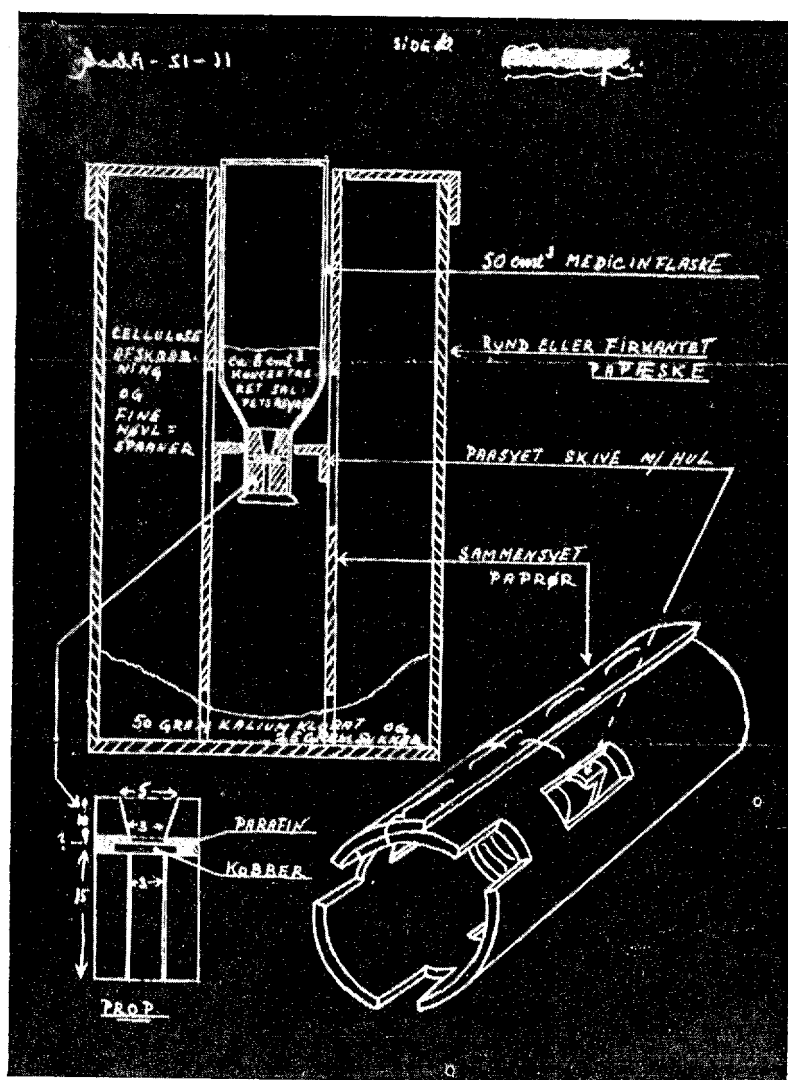
Den mere indviklede Kemi er imidlertid forbeholdt Afsnittet om Sprængstoffer. Det giver maaske et Indtryk af Grundigheden, at Afsnittet omtaler 12 forskellige Slags Krudt lige fra almindeligt Sortkrudt til de fineste røgsvage Krudtarter, og selv paa en Ting som Initialsprængstoffer, der af Eksperter regnes for de farligste og vanskelige Eksplosiver at fremstille, gives der Opskrifter. En Efterskrift tilføjer dog nogle advarende Ord om, at man helst skal være kendt med Laboratoriearbejde, hvis man vil forsøge sig paa dette Felt, ogsaa selv om man begynder med Smaaportioner paa et Par Gram. Initialsprængstoffer anvendes som bekendt til at „starte“ den egentlige Eksplosion, og

det er derfor klart, at disse Stoffer maa være yderst let antændelige. Selv for Eksperter er det en farlig Sag at arbejde med den Slags Ting. En af Danmarks dygtigste unge Kemikere, Dr. Glavind, som hjælp os med en Række kemiske Problemer, udførte netop en Række selvstændige Eksperimenter med Fremstilling af Initialstoffer, og Resultatet var, at han nær havde sprængt Biokemisk Institut i Luften. Karakteristisk er det ogsaa, at „Kogebogen“ giver omhyggelig Anvisning paa, hvordan Brandsaar behandles!

I det hele taget var det naturligvis ikke Meningen med de indgaaende kemiske Forklaringer blot at give Grupperne Anvisning paa Storproduktion af Sprængstoffer, men nok saa meget at give dem et Grundlag for Anvendelse af færdige Sprængstoffer og for Forstaaelse af deres Virkning. Men i Nødsfald kunde vi altsaa efter „Kogebogens“ Opskrifter fremstille Sprængstoffer som Aerolit, Choddit, Nitroglycerin, „Rack a Rock“ og hvad de nu alle hedder, foruden Initialsprængstoffer som Blyacid og Knaldkviksølv. En enkelt af Opskrifterne var ærligt og redeligt skrevet af efter Hærens Originalinstruktion, paa andre Felter laa der altsaa selvstændige Eksperimenter bag, udført af Dr. Glavind, og i det hele taget var der anvendt saa stor Omhu paa Indsamlingen af lette Materiale, at der næppe har været mange Fejl i Opskrifterne — de var bare lidt besværlige at anvende i et almindeligt Køkken.

Forklaringen paa, hvordan vi kunde lave Blyacid til Anvendelse som Initialstof, fylder f. Eks. et Par maskinskrevne Foliosider. Enkelte lettilgængelige Ting som Blandinger af Kaliumklorat med henholdsvis pulveriseret Harpiks, Petroleum og Parafin blev dog prøvet i noget større Udstrækning.

Som Maal for Sprængvirkningen fik vi en Skala, der opererede med Trotylets Virkning som Enhed. Naar Trotyl saaledes sattes til 1,0, regnede vi med en Virkningsgrad af Sortkrudt paa 0,28 — altsaa en Fjerdedel saa kraftigt som Trotylet — vaad Skydebomuld 0,85, Aerolit 0,80 og Dynamit fra 0,60 til 0,80.

Arbejdstegning til Fremstilling af en „Cigar“: en af de første, ret primitive Brandbomber til Tidtænding.

Hvis man overhovedet paa egen Haand skulde have med disse Sprængstoffers Anvendelse af gøre, maatte man uvægerligt have en Smule Indsigt i Matematik. Ganske vist saa vi selvfølgelig bort fra de helt nøjagtige Formler for Beregning af Sprængstofmængden, men en vis Rettesnor maatte vi jo have, og Bogen gav os derfor en Universalformel, som kunde anvendes ved alle Sprængstoffer undtagen Krudt (og de senere fremkomne udenlandske Sprængstoffer, som ofte var meget kraftigere). Denne Universalformel sagde, at Sprængstofladningen maalt i Gram ved Sprængninger af Træ skulde være lige saa stor som Diameteren (eller største Side) i Sprængningsobjektet ganget med sig selv. Skulde en Træstøtte med en Diameter af 25 cm rives over, beregnedes Ladningen altsaa ganske simpelt ved, at vi sagde $25 \times 25 = 625$. Altsaa skulde der bruges 625 Gram Sprængstof. Ved Sprængninger af Jern eller Jernbeton var Formlen : Arealet (af Søjlen eller hvad det nu var, der skulde sprænges) $\times 25 =$ Sprængladningen maalt i Gram.

Skulde der slaas Hul i en Væg af Træ, f. Eks. 5,5 cm tyk, skulde der altsaa anvendes $5,5 \times 5,5 = 25,25$ Gram Sprængstof. Hullet vilde da blive af samme Form som Sprængladningen, hvilken naturligvis ikke vilde sige, at man kunde faa et større Hul blot ved at tvære Stoffet ud over et større Areal. Det var stadigvæk den „største Side“, der skulde ganges med sig selv, og skulde Hullet f. Eks. være 20×15 cm blev Resultatet af Beregningen altsaa $20 \times 20 = 400$ Gram Sprængstof. Ved Sprængninger under Vand maatte der regnes med dobbelt Portion, medens vi kunde nøjes med en Brøkdelt, hvis vi havde Tid til at lave et Borehul til Sprængstoffets Anbringelse. Normalt skulde dette ikke være nødvendigt. De allerfleste af de Sprængstoffer, Bogen handler om, er *brisante* Sprængstoffer, som ikke behøver at indkapsles, men slaar haardest, naar de anbringes ovenpaa Objektet, fordi Forbrændingen er saa voldsom, at den sammenpressede Luft yder større Modstand end selv en Jernbaneskinne. De Sabotører, som kom ind i Arbejdet

senere hen, kendte overhovedet kun brisante Sprængstoffer, og det var ogsaa kun ved Anvendelsen af dem, vi kunde gennemføre de store Aktioner i 1944 og 45 paa den Maade, det skete. De brisante Sprængstoffer kunde vi blot bære ind og tænde, men skulde vi have brugt Krudt eller andet ikke-brisant Sprængstof, maatte vi først have indkapslet det, de anvendte Mængder skulde have været meget større, og Aktionerne vilde have varet meget længere.

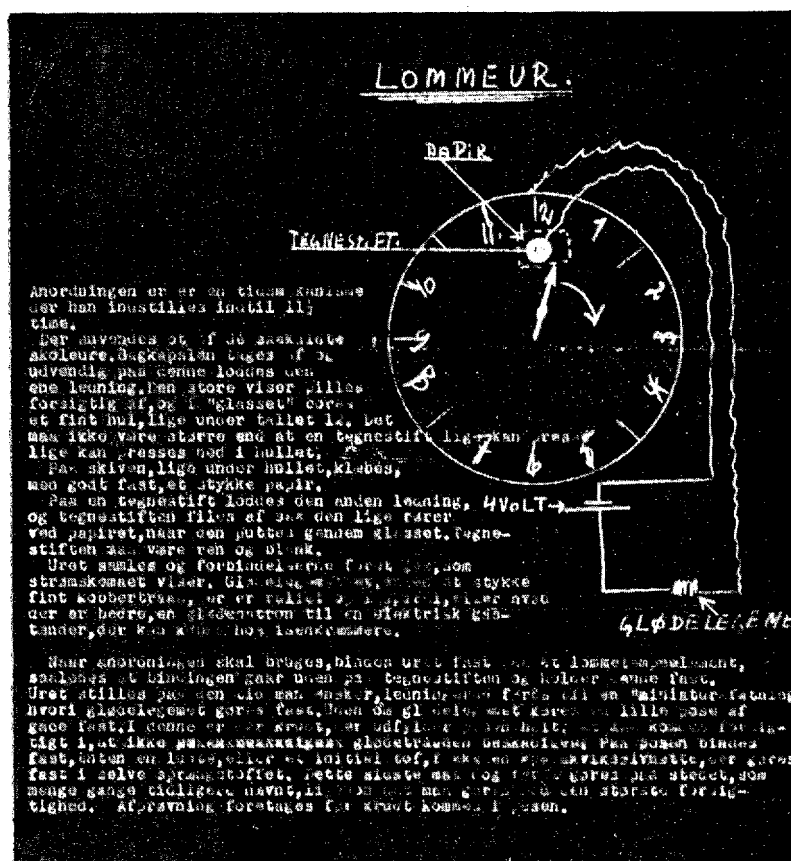

Paa den Tid havde vi ogsaa Sprængblyanter, og med dem var en Tidsindstilling jo let at foretage. En Sprængblyant er paa Forhaand mærket, saa man kan se, hvor længe det varer, før den gaar af. Naar man har set efter det, har man ikke andet at gøre end at stikke den ene Ende af Sprængblyanten godt ned i selve den store Sprængladning og klemme kraftigt om den frie Ende af Blyanten. Der sker saa inden i Blyanten det, at en Syrebeholder knuses, Syren æder en Fjeder over og derved smækker en Slagstift ind paa en Sprængkapsel. Da „Kogebogen“ blev skrevet, maatte Opmærksomheden imidlertid navnlig vendes mod mekaniske Hjælpemidler paa dette Omraade — først og fremmest mod Tænding ved Hjælp af Ure, og Bogen giver da ogsaa Anvisning paa hele tre forskellige Metoder til Urtænding. Et Vækkeur kunde saaledes omdannes til Tidtændingsmekanisme blot ved Paalodning af en lille Metalstang paa Vækkeren og Anbringelse af en lille Metalplade et eller andet Sted paa Bagsiden af Uret. Den ene af Ledningerne til et elektrisk Batteri forbandtes saa med Vækkeren, den anden med den lille Plade, Uret stilledes til at vække paa det Tidspunkt, man ønskede Eksplosionen, og dermed var Forarbejdet til Ende. Naar „Vækningen“ begyndte, drejede Vækkeren rundt, den paaloddede Stang ramte Pladen, og Strømmen sluttedes.

En anden Form for Urtænding var baseret paa et Lommeur, et almindeligt Skoleur med Celluloid i Stedet for Glas. Her lod-

dede man den ene Ledning til Urets Bagklædning og forbandt den anden med en Tegnestift, som man trykkede igennem „Glasset“ og isolerede fra Urets Metaldele. Naar Viseren ramte Tegnestiften, var Strømmen sluttet, og man kunde altsaa indstille paa op til 12 Timer, naar man pillede den store Viser af. Naar Anordningen skulde bruges, stillede man Uret paa den ønskede Tid, bandt det fast paa et Lommelampeelement og indskød et Glødeelement i Strømkredsen — f. Eks. en tynd Kobbertraad rullet op i en Spiral. Rundt om Spiralen anbragtes en Gazepose med Krudt og oven paa Posen en Lunte, et Initialstof eller en Knaldkviksvølvhætte. — — — Som man ser, lyder det meget simpelt at lave en Urtænding, men i Virkeligheden var der saa mange Muligheder for, at den svigtede, at vi trods en Del Forsøg ikke anvendte Urtændinger i større Udstrækning. En Vanskelighed ved Urene var det ogsaa, at hele Apparatet helst skulde isoleres meget omhyggeligt, f. Eks. ved at være anbragt i en dobbelt Kasse — for at det ikke skulde kunne høres.

Paa automatiske Tændinger — altsaa Mekanismer, der ikke virker til en bestemt Tid, men naar de udsættes for en bestemt Paavirkning, giver Lærebogen adskillige Eksempler. Den simpelleste var utvivlsomt en ganske almindelig Rottefælde. I Stedet for Flæsket anbragtes en Kapsel Initialstof i Forbindelse med den egentlige Sprængladning. Saa snart der blev skubbet til Fælden, smækkede den i, og Fjederens Kraft fik Initialstoffet og dermed Sprængladningen til at eksplodere. Lidt mere kompliceret var denne Anordning: En lille Glasampulle med Syre anbragtes over en Kloratblanding, en Slagstift blev spændt fast tæt ved Glasampullen, men holdt ude fra den ved en Snor. Saa snart denne Snor blev sparket eller skaaret over, fór Slagstiften ind og knuste Glasampullen, Syren flød ned i Kloratblandingen, derved tændtes en Lunte o.s.v. Glasampullen lavede vi meget simpelt ved at skære et lille Køkkentimeglas over paa Midten, fylde hver Halvdel med Syre og smelte dem til over et Glasblus.

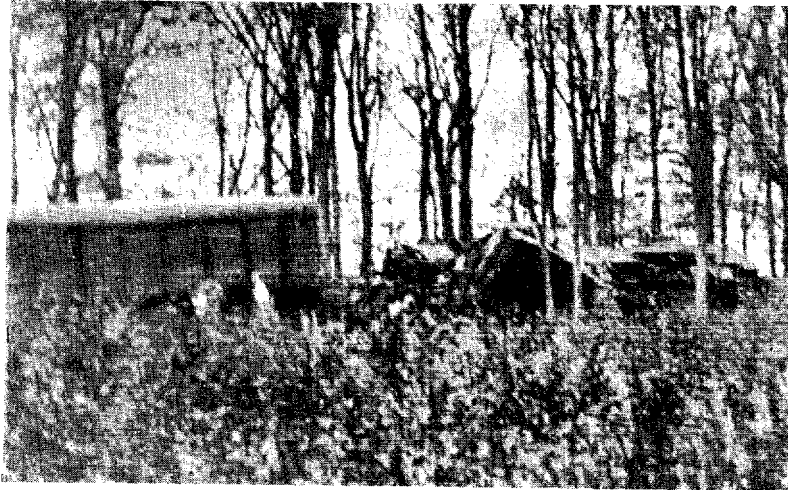
„Kogebogen“s Arbejdstegning til en Urtænding. Materialerne: Et Skoleur, en Tegnestift, et Lommeklemmelement og lidt elektrisk Ledning.

Imellem disse mere simple Sabotagemidler findes imidlertid rene Helvedesmaskiner som „Kasse 36“ og „Kasse 40“, hvis Beskrivelse vilde tage flere Sider, og hvis Fremstilling næsten krævede en faglært Elektriker. Det var heller ikke Remedier, som fik nogen større Betydning for os.

Af langt større Betydning var Anvisningen paa, hvor vi skulde anbringe Sprængstoffet eller Brandvædsken. Der var me-

get faa af os, som paa Forhaand vidste noget om Trykpunkter i Bygninger og Broer. Her fik vi Anvisninger paa, hvordan vi skulde finde disse Punkter og dermed foraarsage Sammenstyrtning og total Ødelæggelse uden at anvende overvældende Mængder Sprængstof. Kunde vi ikke regne os til Trykpunkterne, skulde Sprængstoffet ikke anbringes midt i Bygningen eller paa Broen, men i et Hjørne af Bygningen eller ved den ene Ende af Broen. Her fik vi ogsaa Besked om ved Brandstiftelse at tænde *venpaa* Bjælker og Spær, hvis det var muligt, og samtidig hælde Brandvædske nedad Støtter og Vægge, her mindedes vi om altid at hælde Brandvædske ud i Stjerneform, saa Arealet blev saa stort som muligt o.s.v., o.s.v. Mange af disse Raad lyder som Selvfølgeligheder, men Erfaringen viser, at man ikke altid tænker lige klart, naar man skal til at anlægge en Brand eller en Sprængning.

Om Jernbanesabotage findes der et Væld af Stof i Bogen. Meget karakterstisk for den Tid, hvorunder den blev til, indledes Kapitlet om Afsporinger — og det er naturligvis denne Afdelings Hovedafsnit — med at fraraade Forsøg paa Togafsporinger ved Anbringelse af Bjælker eller lignende Ting. „Det er,“ siger Forfatteren af dette Afsnit, „betydningsløst, med mindre man kan anbringe 5—6 hele Træer foran Toget. Naturligvis *kan* man afspore et Tog ved at anbringe Genstande tværs over Sporet, men det er saa Lykken, der er bedre end Forstanden, idet Toget i langt de fleste Tilfælde vil smide Genstanden til Side.“ Alene det, at man maa advare mod denne Form for Togattentater, viser Forskellen mellem Forholdene dengang og senere, da Jernbanesabotagen blev sat i System, og det for enhver Sabotør var en selvfølgelig Ting, at et Jernbaneattentat blev lavet med Plastic eller et andet kraftigt Sprængstof. Da „Kogebogen“ blev til, kunde man imidlertid ikke altid regne med at have tilstrækkeligt med Sprængstof ved Haanden, og Størstedelen af Afsnittet er derfor helliget Afsporinger ved Løsning af Skinner eller Omstilling af Sporskifter. Det var

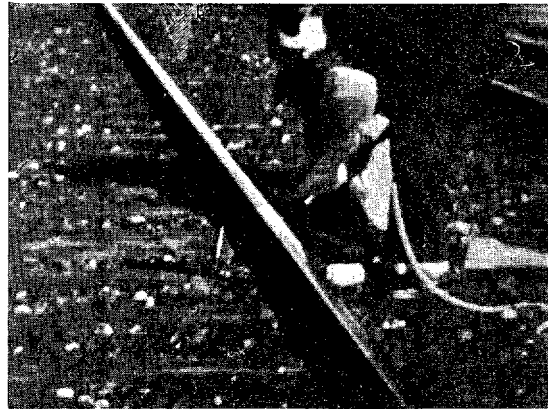

Den første danske Jernbancsabotage blev udført i Nordsjælland af en nordsjællandsk Gruppe, som arbejdede i Tilknytning til „Bopa“. Det første Attentatforsøg, som fandt Sted 31. August 1942, mislykkedes. Det tyske Ammunitionstog fulgte lige efter to danske Persontog paa Linien København—Helsingør, saa Sabotørerne havde kun ganske kort Tid til at løsne en Skinne. I det afgørende Øjeblik smuttede den paa Plads igen, saa Toget kørte videre, men den 6. November lykkedes et nyt Forsøg: en 20 Meter lang Skinne blev tvunget 75 cm til Siden, og Ammunitionstoget røg i Grøften. Billederne viser Toget og de ødelagte Vogne.

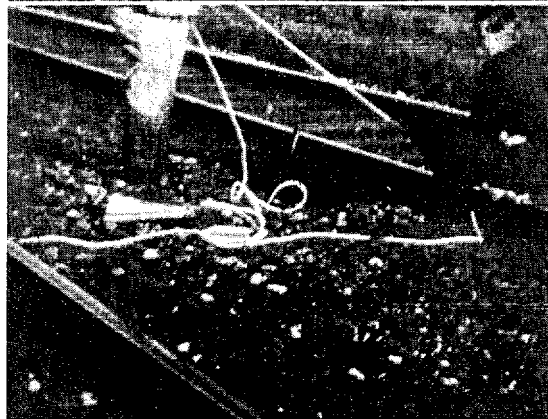
noget af en Videnskab at lære Indretningen af Sporskifter, Tog- og Kørselsreglementer, Vagtordninger, Skinnedimensioner o.s.v., og dertil kom, at Afsporinger f. Eks. ved at løsne en Skinne er en langt vanskeligere Historie end at sprænge Linien. Skinnen skulde ganske vist kun løsnes halvt, men det kræver dog, at man løsner 12--14 Underlagsplader og en Lask, og naar det er overstaaet, er det forøvrigt ikke nogen let Sag at tvinge den løsnede Ende af en tung Skinne saa meget ind, at Toget ikke kan hoppe over Hullet og køre videre.

Det, Interessen samlede sig om, var da ogsaa *Sprængningerne* af Banelinier, og paa Grund af vore daværende Sprængstof-forsyningers ringe Størrelse blev endogsaa Sprængninger med Krudt planlagt. Det kræver imidlertid, at der graves en Kanal ind under Jernbanelegemet, saa det blev ganske naturligt de brisante Sprængstoffer, som blev taget i Anvendelse, naar vi overhovedet kunde skaffe dem. Disse Stoffer kunde jo blot lægges op ad Skinnen uden nogen Indkapsling, og „Kogebogen“s Opgave paa dette Felt blev da nærmest at give os Planer til Tændingsanordninger. Noget af det simpleste var naturligvis at lægge en af vore specielle Knaldhætter paa den ene Skinne og lade Knaldhætten antænde en Sprængtraad, der førte hen til en Detonator, hvorefter Detonatoren fremkaldte Hovedeksplosionen. Denne Metode havde imidlertid et Par Skyggesider. For det første kunde Knaldhætten forholdsvis nemt opdages ved Patruljeringen, og for det andet vilde Ladningen ogsaa ryge, blot en Trolje eller et enligt Lokomotiv kørte over den. En bedre Metode var derfor at benytte Togets Nedtrykning af Skinnerne. Banelegemet er jo temmelig elastisk, og hvis man fra Siden betragter en Skinne, idet et Tog kører over den, vil man tydeligt se den bøje sig en Smule. Man kunde derfor grave et lille Hul lige under Skinnen og anbringe Tændingsanordningen saaledes, at der kun blev berørt, naar Skinnen blev presset mere ned, end et enkelt Lokomotiv kunde gøre. Problemet var blot, *hvor* meget denne Nedpresning egentlig androg. Det skulde jo

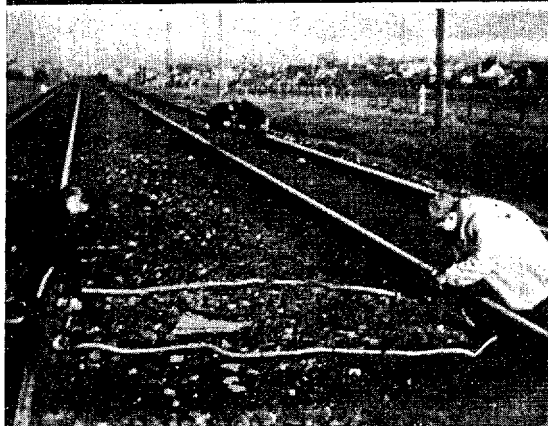
Den første Bombe
anbringes.

Bomberne forbindes
med Cordtex, hvil-
ket vil sige, at de
eksploserer praktisk
talt samtidig.

Linien skal afbrydes
i begge Retninger
og flere Steder i
hvert Spor. I det
fjerne skimtes to af
Folkene fra Dæk-
ningen.

Fra en Jernbancsabotage paa Linien København—Roskilde.

være temmelig nøjagtigt, og „Kogebogen“ maatte opgive at finde en almen Løsning paa dette Problem. Men det var heller ikke nødvendigt. Men gravede blot Hullet under Skinnen, satte en Pind i Klemme mellem Skinnens Underkant og Hullets Bund, og saa snart det første Tog var passeret, kunde man maale, hvor meget Pinden var trykket ned i Jorden og indrette sig derefter. Som Tændingsanordning kunde man ganske simpelt bruge et almindeligt elektrisk Ringeapparat, hvis Tryknapp anbragtes i Udgravningen under Skinnen. Havde man ikke Tid eller Lejlighed til Forsøget med Pinden, kunde man alligevel sikre sig, at Ladningen kun blev anvendt mod et Tog af passende Længde ved at anbringe to Kontakter paa Banelinien med en vis Afstand. Et Lokomotiv alene eller med et Par enkelte Vogne vilde da ikke slutte Strømmen, fordi kun een af Kontakterne ad Gangen blev trykket ned. Men iøvrigt var det naturligvis ikke absolut nødvendigt at anvende saa fine Grejer som Ringeapparater. En Stump gammelt Cykledæk med et Par Metallameller gjorde egentlig samme Nytte og kunde lige klaskes ned paa Skinnen. Dækket isolerede Lamellerne fra Skinnen, og først naar Toget kørte over Stedet, blev de to Lameller trykket mod hinanden, saa Strømmen sluttedes.

Der er som sagt en væsentlig Forskel paa den Teknik, vi dengang arbejdede med, og den, vi kom ind paa hen mod Krigens Slutning, men endnu mere udpræget er vist den taktiske Forskel. „Kogebogen“ udpeger f. Eks. Udkanten af Skovstrækninger som et af de bedste Steder for en Banesprængning af Hensyn til Flugtmuligheder og indskærper, at man under Observationerne før en Aktion maa passe nøje paa ikke at blive bemærket af Beboere, Forbipasserende eller Togpersonale, og det anbefales meget indstændigt at sørge for et holdbart Alibi. Senere hen foretog vi Aktioner noget mere aabenlyst. I en bestemt Periode lavede vi i Løbet af 14 Dage tre Aktioner paa Baneterrænet lige omkring Hellerup Station. Deltagerne i disse Ak-

Trafikken afbrudt. Fra en Aktion paa Baneterrænet umiddelbart udenfor Hellerup Station. I Løbet af 14 Dage tre Aktioner samme Sted.

tioner blev til sidst saa kendt af de omboende, at Folk umiddelbart før den tredje Aktion kom hen til Gruppens Medlemmer, da de var ved at samles, og spurgte dem, om der skulde ske noget den Dag. Saa vilde de nemlig lukke Vinduerne op . . . Men det er naturligvis klart, at en saa aabenlys Fremgangsmaade slet ikke var anvendelig et Par Aar tidligere, da Befolkningens Indstilling i det store og hele var en ganske anden.

Vor Lærebog helligede sig imidlertid ikke blot Brand- og Sprængstofattentater. Nu kender alle Nummeret med Sukker i Cement, men da vi fik samlet Bogen, var der adskillige af Kammeraterne, for hvem det var en Nyhed, at man med et ringe Kvantum Sukker kunde ødelægge en betydelig Mængde Cement. Og det var i alt Fald rart at vide, hvor *meget* Sukker der skulde til. Forholdet er nemlig ikke det, at man bare kan hælde en

Slump Sukker ud i en Cementblanding og saa regne med, at Virkningen bliver større, jo mere Sukker der er. For at Foretagendet skal lykkes, skal der mellem 0,25 og 0,50 pCt. Sukker i Cementen — altsaa lidt mindre end et halvt Pund Sukker til en almindelig Sæk Cement paa 37 1/2 Kilo. En anden Form for Sabotage, som lige saa nemt kunde udføres af Arbejderne paa en Virksomhed, men krævede lidt større Forarbejde og derfor sjældent blev udført, var Vandsprængningen. Den foregaar paa den Maade, at man lodder en Stump Rør til i begge Ender efter at have fyldt det med Vand. Naar man saa smider det ind i Fyret under et Kedel, bliver Damptrykket i Rørstumpen hurtigt saa stort, at det sprænger Røret, og er man lidt heldig, kan der anrettes betydelig Ravage paa den Maade.

Opskrifter paa Præparering af Kød, Kartofler og Grøntsager, saa de med Sikkerhed bliver fordærvet i Løbet af et Par Dage, hørte ogsaa til i „Kogebogen“ ligesom Opskrifter paa Stinkvædske, Taaregas og usynligt Blæk. De allerfleste af disse Opskrifter er tilmed blevet anvendt, selv om deres Indflydelse paa vore Kampmetoder ikke var overvældende. Det afgørende Middel i vor Kamp var og blev Sprængstofattentaterne mod Fabriker og Kommunikationsmidler, og i denne Kamp voksede vi som sagt fra Lærebogen. Om dens Betydning for os i den første vanskelige Tid kan man imidlertid ikke strides.

I April 1943 fældede en tysk Krigsret den første Dødsdom i Danmark. Den dømte var en tidligere Spaniensfrivillig, Hans Pedersen, en af dem, som var med til at starte de første Sabotagegrupper i Hovedstaden. Han dømtes for at have anbragt en hjemmelavet Bombe i Nærheden af et Detachement tyske Soldater i Bjelkes Allé paa Nørrebro og desuden for at have sat Ild paa et Bilreparationsværksted. Sprængningen havde ikke forårsaget Skade paa Personer. Dommen ændredes til livsvarigt Tugthus.

8. September 1943 gav Tyskerne Meddelelse om den første Henrettelse for Sabotage.

4. Kapitel

MÆND, SCM TROEDE, DE ALDRIG SKULDE DØ

DA „Bopa“ blev startet af de første kommunistiske Sabotører, var den ikke Resultat af nogen Udvalgelse, hverken af politisk eller intellektuel Art. Men alligevel var det en ganske bestemt Slags Mennesker, der kom med Det var naturligvis Folk, som var Modstandere af Nazisterne og anerkendte Sabotagen som Kampmiddel. Men det var der jo trods alt en Del, der gjorde, selv paa det ret tidlige Tidspunkt. Der krævedes een Ting til, nemlig at de turde være med til Sabotage. Og det var der dengang ikke ret mange, der turde. Vi har haft adskillige Eksempler paa, at Folk, som dengang med Rædsel afviste enhver Tanke om at deltage i Sabotage, senere er blevet dygtige og modige Sabotører.

Der er ingen Tvivl om, at der i den danske Sabotages Barn-dom krævedes et betydeligt større personligt Mod af Sabotørerne til de — maalt med Dødsfarens Maalestok — ufarlige Aktioner, de foretog, end der krævedes af deres senere Kammerater, som Gang paa Gang maatte i voldsom Ildkamp med Modstanderen

Det kræver jo nemlig altid større Mod at være Pioner, at gaa imod de mange, end at gaa med, og det kræver en vis idealistisk eller ogsaa en kværulantisk Indstilling. Det gælder i det almindelige civile Liv, og det gælder for en national Modstandsbevægelse som den danske Sabotage. Men der var endnu en tredje Type Mennesker, som af og til forsøgte at komme med. Det var Æventyrerne. Paa Grund af Bevægelsens klare politiske Indstilling var det sjældent, at de naaede ind i Rækkerne, og lykkedes det endelig for dem, blev de temmelig hurtigt isole-

rede og smidt ud igen. De viste sig nemlig i næsten alle Tilfælde at være umulige i vor Kamp.

Naturligvis kunde deres Motiver til at deltage i Kampen i og for sig være ligegyldige — og naar de i det hele taget naaede indenfor Organisationens Rammer, var det som Regel ogsaa først i Arbejdet, de afslørede sig som Æventyrere. Det var Folk, som kunde lide Faren for Spændingens Skyld. Men ogsaa rent teknisk var de ubrugelige. De saa ikke Kampen som en nødvendig Forudsætning for et Resultat, de betragtede Kampen som selve Resultatet. Desuden var de næsten altid meget snak-kende og pralende, saa de ogsaa herved var en Fare for deres Kammerater. Det var gerne Folk, som havde passeret de tredive, rodløse Eksistenser af den Slags, som i Fredstider rejser til Fremmedlegionen. Om de dernede kan blive gode Soldater, ved jeg ikke, maaske kan den Form for militær Disciplin gøre dem brugbare. Hos os duede de ikke.

De, som blev dygtige Sabotører, var Folk af en helt anden Type. Efterhaanden som det blev lettere at faa Folk til at lave Sabotage, var det dem, vi forsøgte at sortere ud. Først og frem-mest spillede Alderen en stor Rolle. Det var vor Erfaring, at Folk paa 18—20 Aar ubetinget var de bedste Sabotører. Det udelukker naturligvis ikke, at ogsaa de ældre kunde gøre en god Indsats paa dette Felt. Men i Reglen var de ubrugelige. De havde ikke det Mod som de ganske unge, de troede, at hver Aktion var deres sidste og gik hver Gang ud med en dødsens Alvor, som i for sig var berettiget, men som ikke var heldig for den Slags Arbejde. Sabotørvirksomhed blev aldrig for dem Ar-bejde paa samme Maade som for de unge. Det blev ved at være spændende og mystisk, og det holder Nerverne ikke til i Længden. Desuden kommer der ogsaa derved noget krampagtigt og stift i Arbejdet, som langtfra virker befrugtende.

For de unge bliver Krigshaandværket hurtigt en almindelig Pligt — et Arbejde, der skal udføres uden store Fagter. De store Ord bliver latterlige, Alvoren gemmes under et Smil.

Maaske er Smile: lidt galgenhumoristisk, men det er dog bedre end den dystre Alvor, der langt daarligere skjuler Angsten. Naar Meddelelsen om en Kammerats Død gives som: „I Gaar blev Peter pløkket,“ saa viser det ikke en Raahed, men en vidunderlig Evne til at tilpasse sig Kampens Vilkaar. Naar det sker en Gang om Ugen, at en god Kammerat bliver slaaet ihjel, kan ens sjælelige Mekanisme ikke holde til, at Sorgen hver Gang faar frit Spillerum, saa gaar den i Stykker. Man maa lære at indkapsle sine Følelser, saa Slagene ikke rammer saa haardt.

For de unge Sabotører var det ikke noget, man bevidst til lærte sig. Det var simpelthen en instinktiv Tilpasning, som ældre meget sjældent opnaar. De unge var aandeligt saa smidige, at den unormale Livsførelse for dem hurtigt blev „normal“. Det betyder ikke, at man kan bortforklare deres Mod som Mangel paa Refleksion. Tværtimod, med deres levende Fantasi saa de tilfulde Faren. Men de forstod samtidig altid at se en Chance, og med den unges faste Tro paa Lykken turde de altid tage Chancen. Hemmeligheden ved den lange Række fantastiske Aktioner er i Virkeligheden, at man turde udnytte denne Fantasi og det Mod, der hører til. De samme Folk, som gennemførte disse Aktioner, kunde ogsaa, i en anden Situation, have hindret andre i at lave dem. Mange Aktioner er blevet planlagt ud fra den Opfattelse, at Modstanderen simpelthen ikke regnede med, at man turde gennemføre dem paa den Maade. Det gjaldt f. Eks. det store Vaabenkup paa Vaabenarsenalet. Grupperne fra det første Kup var blevet taget af Gestapo, og paa Grund af nogle Optegnelser, de havde paa sig, pinte Tyskerne dem til at tilstaa, at et nyt Kup var planlagt, og at det skulde foregaa paa nøjagtig samme Maade som det første. De tyske Politifolk regnede saa med, at naar de kendte Planen, vilde vi ikke være saa „dumme“ at bringe den til Udførelse, og det regnede vi ogsaa med — at de regnede med. Og saa blev Kuppet gennemført med Held. Resultatet var flere Tons Rekylgeværer og andet Vaabenmateriel.

I Begyndelsen blev der ikke stillet stort andre Krav til Sabotørerne, end at de skulde være modige. De skulde, som vi udtrykte det, have den Indstilling, at de aldrig skulde dø. Men efterhaanden som Kampen blev vanskeligere og Opgaverne større, blev der stillet større Krav til Sabotørerne. Det var ikke længere nok, at Lederne gik i Spidsen om Aftenen, naar man sneg sig ud til en Fabrik for at kravle igennem et Vindue. Der blev stillet Krav om virkelig Lederevne, om Organisationstalant og Evne til at føre sine Folk. For at holde sammen paa en større Sabotagegruppe, der virkelig skulde bestille noget, krævedes en ikke ringe psykologisk Forstaaelse.

I den Form for Guerrillakrig, vi førte, var der Brug for hver enkelt Mands Medvirken ogsaa mellem Slagene. Der var Brug for hver enkelt Mands Initiativ og Fantasi — hos os var hvert Medlem Officer. I den regulære Krig har Officererne til Opretholdelse af Disciplinen Straffemidler, og desuden støttes deres Autoritet af Gradsbetegnelser, Traditioner o.s.v. I en frivillig „Hær“ som vor, hvor „Soldaterne“ til enhver Tid kunde gaa deres Vej, uden at der skete dem noget for det, var det udelukkende Ledernes personlige Egenskaber, der var afgørende for

„Lillesvend“. Faldet 17 Aar gammel under Aktionerne mod det tyske Hovedtankstelle for København Efteraaret 44. Ramt af 4 Skud i Hjerteregionen, da han havde løst Aktionens vanskeligste Opgave: at anbringe en Bombe oven paa Benzinpumpe-Anlægget.

Disciplinen — naturligvis i Forbindelse med de enkelte Gruppe-medlemmers Kvalitet. Gang paa Gang var man udsat for, at Folkene simpelthen afsatte deres Gruppeleder og valgte en ny. Et godt Tillidsforhold mellem Folk og Ledere var absolut nødvendigt for at faa de gode Resultater. Det var Ledernes Opgave at etablere et saadant Forhold, og det krævede stor Taalmodighed og meget Arbejde. De maatte træde til med Raad og Daad, naar der var Vrøvl med Familien, de maatte bilægge eventuelle ægteskabelige Stridigheder, som kunde opstaa paa Grund af Mandens Arbejde, og de maatte være et omvandrende Socialkontor, der skaffede Tøj, Penge og Cigaretter foruden Spisesteder, Logis og Rekreationsophold.

En rigtig Leder var imidlertid en, Kammeraterne ikke blot henvendte sig til med deres personlige Anliggender, og naar de tilfældigvis løb paa en eller anden Opdagelse, men som de anstrengte sig for at finde nye Fiduser til. Det gav meget Arbejde, og der blev kørt mange Hundrede Kilometer efter „kolde Fiduser“. En havde hørt om en Mand i Kastrup, der laa inde med tysk Sprængstof, og en anden havde talt med en vis Mand i Ordrup, som kunde skaffe Planer over Vagtordningen paa Torotor. Alt skulde forsøges for at bevare og udbygge den Tillid, som var saa tvingende nødvendig for ikke at lamme den enkeltes Initiativ. Det var af alle den Slags smaa Oplysninger, de store Planer blev bygget op.

Denne Medvirken af alle Medlemmer var nødvendig for at faa Resultater, men den var samtidig ogsaa af stor Betydning for Disciplinen. Man mærkede tydeligt i de Perioder, hvor Frihedsraadet havde givet Ordre til at standse Sabotagen, hvor vanskeligt det var at opretholde en god Disciplin. Man maatte ligefrem finde nogle „uproduktive“ Opgaver for at holde Folkene i Sving, saa de hele Tiden havde Opfattelsen af at gøre nyttigt Arbejde.

Den samme Erfaring har vel mange Militærfolk gjort med deres Soldater. Det er jo ikke noget sjældent Fænomen, at Sol-

Fra Aktionen mod „Always“ Fabrik i Sydhavnen. Sprængningsgruppen begynder Fremrykningen, men er endnu i Dækning. Sprængstoffet findes i de store Kasser. Aktionen mislykkedes, og hele Styrken var ved at blive omringet. — Ved denne Aktion anvendtes Kanonbeskydning som Dækning for Sprængningsgruppen — eneste Gang under Besættelsen, Sabotører anvendte Kanon.

daterne nærer ringe Interesse for Militærtjeneste i Fredstid. Og mon ikke ogsaa Interessen kunde stimuleres, dersom man fremkaldte et mere personligt Forhold mellem Soldaterne og Opgaverne, de stilles overfor. F. Eks. kunde man kritisere Øvelsen rent sagligt. Vi har med stort Held ladet vore Folk samles efter større Aktionen og ladet dem kritisere Gennemførelsen af dem. Det har dels skærpet Interessen for Arbejdet og dels lært den enkelte at drage Erfaring af andres Fejl. Den Kammerat, som maaske kun havde en kedelig Tjans med at staa Vagt i en Dækningsgruppe langt fra Aktionsstedet, fik paa denne Maade Overblik over hele Aktionen og følte sig ganske anderledes med, end hvis han kun kendte sin egen Stilling i Planen.

... Som et Udtryk for Partiernes officielle Anti-Sabotageholdning kan nævnes, at det konservative Partis Ledelse midt i Maj (43) udsendte en Tilkendegivelse, hvori det udtaltes, at man advarede K. U. imod Forbindelse med Sabotørkredse, idet blot Mistanken om en saadan Forbindelse vilde være tilstrækkeligt Grundlag for øjeblikkelig Eksklusion ...

(Harald R. Martinsen i „Kampen for Danmark“).

5. Kapital

VORT FØRSTE DAGANGREB

SAA sent som i Efteraaret 1943 maatte vi endnu lide under vor kommunistiske Oprindelse. Vi manglede i høj Grad Sprængstof. Vi maatte ligge og spille vor Tid med alle mulige Hundekunster for at faa fat i noget „Stof“ til vore Aktioner.

Vi løb fra Herodes til Pilatus og maatte tage megen unødvendig Risiko for at skabe Forudsætning for, at vi overhovedet kunde tænke paa at lave en Aktion. Vi var nødt til at prøve enhver Fidus, selv om den var nok saa farlig.

I denne Periode fik jeg ad mange mærkelige Veje Forbindelse med nogle unge Fyre, som paastod, at de havde Mulighed for at skaffe Sprængstof. I Ugevis mødtes jeg med dem forskellige Steder i Byen, og hver Gang lovede de, at næste Gang vilde de have Stoffet med. Det var ganske tydeligt, at de frygtede, jeg skulde gennemføre Verdensrevolutionen, hvis de overlod mig 10 kg Sprængstof.

Men endelig efter mange Drøftelser og højtidelige Løfter fik vi en Slags Overenskomst. Den gik ud paa, at jeg skulde lede en af deres Aktioner, saa skulde vi til Gengæld faa Stof til en af vore Aktioner, som de skulde have Lov at være med paa som Dækningsgruppe.

Jeg havde hele Tiden kun forhandlet med et Par unge Mænd. De optraadte som Repræsentanter for deres Chef og omtalte ham som Sprængningsekspert. Vi skulde nu sammen lave en Aktion mod de store Kølchuse: „Cold Stores“ paa Islands Brygge. Jeg skulde tilrettelægge og lede Aktionen, og saa skulde Sprængningseksperter foretage selve Sprængningen.

Den Aften, vi skulde lave Aktionen, sad jeg sammen med to af mine Kammerater, som skulde med, nede i en lille Kælderbeværtning i Havnen. Vi drak en Bajer, mens vi diskuterede Planen. Til den aftalte Tid kom Sprængningseksperter, det var en yngre dansk Officer. Det var tydeligt, at han var meget nervøs. Da han saa Bajerflaskerne paa Bordet, spurgte han, om vi fik os en lille en, inden vi skulde ud, Han troede, vi drak os Mod til ...

Kort Tid efter kom den Ambulance, vi skulde bruge til Aktionen. Paa Vejen ud til Islands Brygge spurgte Sprængningseksperter, om det var nødvendigt, at han gik med ind. Det var det ikke, saa han ventede ude i Bilen, der holdt et Stykke borte, til vi kom tilbage. Jeg gik ind med et Par af mine Kammerater — den ene af dem begik senere Selvmord, efter at han var blevet saaret under en Gestaporazzia — Aktionen var fuldstændig ufarlig. Bomberne sprang først, da vi naaede ind til Langebro.

Vi skulde saa til Gengæld have 30 kg Stof til en Aktion, vi havde planlagt. Det var den hidtil størst anlagte Aktion, og vi skulde for første Gang prøve at angribe ved højlys Dag. Denne Gang gjaldt det den store Transformator ved Lygten paa Nørrebro, der leverede Strøm til 400 Fabrikker.

Vi havde aldrig før brugt saa stor en Ladning, saa vi havde ingen Erfaring for, hvor stor Virkningen vilde blive. For alle Tilfældes Skyld maatte vi træffe Forholdsregler til at evakuere hele Omraadet omkring Transformatoren inden Sprængningen. Det gjaldt baade Beboelseshuse, en Nybygning og Slangerupbanen.

Angrebet skulde aabnes en Eftermiddag Kl. 15,00. Nogle Minutter før tog Dækningsgrupperne Opstilling. Lygten blev afspærret paa begge Sider af Transformatoren. Slangerupbanen blev besat, ved Nørrebrogade blev der placeret Folk baade ved Højbanen og ved Nordre Fasanvej. Dækningsfolkene havde Ordre til at standse enhver Politiudrykning — tysk

Tyske Værnemagtsoldater kontrollerer en af vore Lastbiler for Sprængstoffer og Vaaben.

eller dansk — med Haandgranater og Pistoler — paa det Tidspunkt havde vi endnu ikke Maskinpistoler og sværere Vaaben. Den almindelige Trafik skulde derimod have Lov uhindret at passere, for ikke at skabe unødvendigt Opløb og Sammenstimlen.

Paa Slaget 15,00 kom de to Aktionsgrupper. Den første, der var paa 4 Mand, gik straks over til Transformatoren. Vagtmandskabet, der bestod af en Politibetjent og nogle C. B'er, blev holdt op gennem Gitterlaagen, som de blev tvunget til at laase op. Derefter rykkede anden Aktionsgruppe frem, de medbragte Pakkerne med Sprængstof. Alt var gaaet planmæssigt, kun ganske faa forbipasserende havde bemærket, hvad der foregik. De blev af Dækningsfolkene diskret opfordret til ikke at staa stille, men forføje sig bort. Ogsaa et Par Politibetjente havde vist Sagen deres Interesse, de blev afvæbnet

og ført om bag Indhegningen, hvor ogsaa Vagtmandskabet blev holdt under Bevogtning.

Men saa skete det første Uheld. En ivrig Funktionær havde smækket en Stældør, der førte til Transformatorens ædlere Dele, i Laas, og under Forsøg paa at brække Døren op, var der en af Folkene, som skød sig selv i Haanden. I en Fart blev han transporteret ud og kørt bort i en Taxa. Men forbigående Trafikanter begyndte nu i højere Grad at interessere sig for, hvad det var, der foregik. Det betød, at det blev mere og mere vanskeligt for Dækningsgrupperne at have Overblik over Aktionsområdet.

Sprængningsfolkene arbejdede febrilsk paa at faa Stældøren op, men maatte til sidst opgive at brække den op med Værktøj. I Stedet blev en „Skildpadde“ paamonteret Laasen. En „Skildpadde“ er en magnetisk Bombe, som er beregnet til Skibe, den klæber sig fast til Jern ved Hjælp af indbyggede Magneter.

Da den eksploderede, styrtede de Folk, der havde forsamlet sig paa Pladsen foran Transformatoren, til alle Sider. Men da de opdagede, at det kun var et Forspil til den egentlige Sabotage, kom de hurtigt tilbage, og nu begyndte Tilskuerne rigtig at strømme til. Aktionen havde nu varet i knapt en halv Times Tid, og der havde efterhaanden samlet sig omkring et Tusinde Mennesker paa Pladsen. Trafikken truede Gang paa Gang med at bryde sammen, kun Dækningsfolkernes Indgriben som Trafikbetjente forhindrede, at det hele blev Kaos.

Pludselig løb fra Nørrebrogade det berømte Udryknings-signal fra en af Politiets Udrykningsvogne. Publikum trykkede sig sammen op ad Husene, og Folkene fra Dækningsgrupperne tog deres Haandgranater frem og gjorde dem klar til Kast. Kun Sprængningsfolkene mærkede Gudske lov intet. De arbejdede videre i Bygningen med at montere Bomberne, i en tæt Taage af Kalkstøv efter „Skildpadden“s Eksplosion.

Ude paa Pladsen var der aandeløs Tavshed, Folkene med Haandgranater havde søgt Dækning det første det bedste Sted. Da Udrykningsbilen drejede omkring Hjørnet, kunde man bogstavcligt talt mærke, hvordan der gik et Sus af Lettelse gennem Forsamlingen, det var en Ambulance, og den fik Lov til uhindret at passere.

Men i den Forvirring, der opstod, skete det andet Uheld. En Politibetjent, der kom kørende paa Cykle, var sluppet igennem Afspærringen, og inden det blev opdaget, havde han trukket sin Pistol og begyndte at fyre løs. En Mand tumlede om ramt af et Skud, men i samme Øjeblik havde Dækningsfolkene kastet sig ned og lagt an. Betjenten væltede forover med Cyklen ramt af flere Skud. Baade han og vor Kammerat blev bragt i Sikkerhed — ingen af dem var dødeligt saaret.

Da Aktionen havde varet i næsten tre Kvarter, blev Ordren: Klar til Sprængning givet! Slangrupbanen og de omliggende Huse blev evakueret. De Politibetjente og C. B.ere, som efterhaanden var blevet „interneret“, blev sendt ud paa Gaden med store Skilte om Halsen, hvorpaa der blev givet Publikum Advarsel mod at nærme sig Transformatoren, da det var forbundet med Livsfare.

Saa kom Sprængningsfolkene ud fra Huset, og Raabet: Sprængningen antændt! lød fra Mand til Mand. I den Panik, der herved opstod, forsvandt vi i Mængden, som rædselsslagen styrtede bort.

Ødelæggelsen ved Eksplosionen var ikke saa voldsom, som vi havde ventet. Vi havde troet, at Huset vilde styrte sammen, men det skete ikke. De svære betonforede Mure holdt til Tryk-
ket, men Indholdet blev ødelagt. Med eet Slag standsede al Strømtilførsel til Nørrebro, i Fabrikkerne standsede Maski-
nerne og Lyset gik ud, og paa Gaden stoppede al Sporvogns-
trafik.

Det var vort første Dagangreb, men med de Erfaringer, vi her havde gjort, lagde vi mere og mere vort Arbejde an

paa udelukkende at foregaa om Dagen. Den Størrelse, Opgaverne efterhaanden havde faaet, krævede for det første et ret betydeligt Antal Mænd, men ogsaa mere komplicerede Planer. Det var derfor umuligt, eller i hvert Fald meget vanskeligere om Natten at koordinere alle Bevægelser, end om Dagen. Vi var nok nødt til paa denne Maade at løbe en større Risiko, men Resultatet blev ogsaa betydeligt bedre.

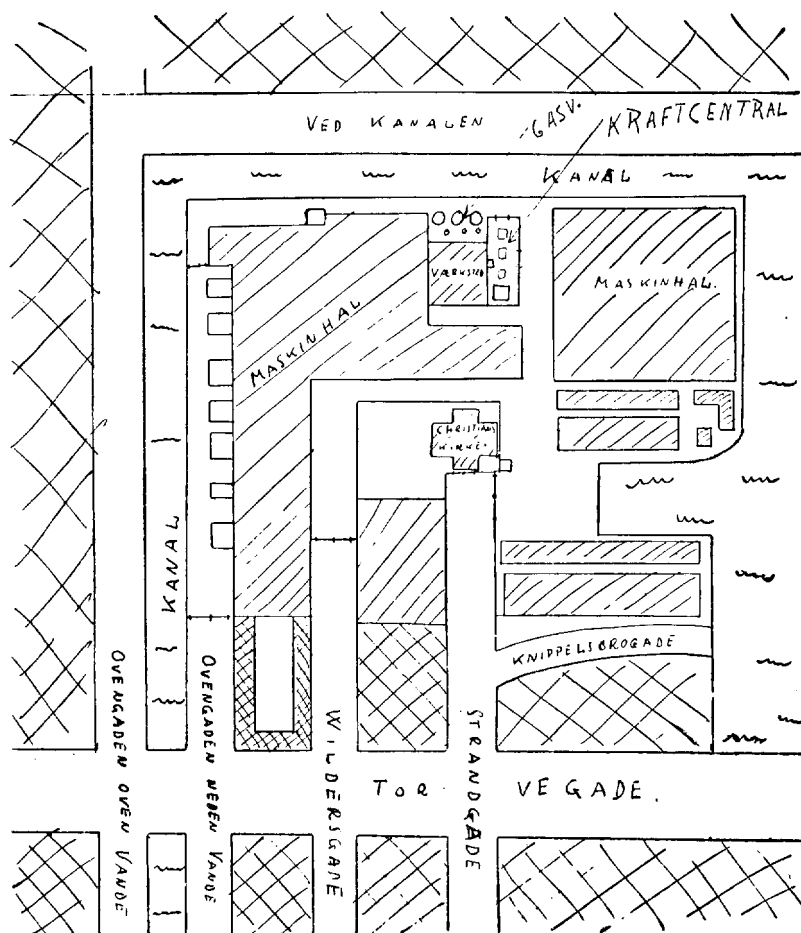
*7 dræbte, 25 haardt saarede, 50 lettere saarede.
500 Familier maa evakueres.
3400 Personer stod uden Tag over Hovedet.
Flere dræbte under Ruinerne?
Engelsk Maskine skudt ned ved Holbæk.
2 engelske Flyvere fundet som Lig.
32 Bomber à 225 Kilo.*

*(Avisoverskrifter efter det engelske
Bombeangreb paa B. & W.).*

6. Kapitel

LUITANGREB ELLER SABOTAGE?

DET er næsten for lidt at kalde Burmeister & Wain et særligt Kapitel i den danske Sabotages Historie. Der kunde for den Sags Skyld skrives en hel Bog om Aktioner mod B. & W. Een Gang var der anbragt en stor og pæn Bombe ovenpaa en kostbar og vigtig Maskine, som utvivlsomt var blevet totalt ødelagt ved Eksplosionen — hvis Bomben var eksploderet. Den valgte at brænde stille og langsomt og lavede en fæl sort Plet paa den velpudsede Maskine. Ellers skete der intet. En anden Gang gik en af vore Grupper i over en Time og bankede paa en større Leverance af Cylindre til Flyvemotorer. Det var ikke engang nødvendigt at bruge Sprængstof. Blot nogle Hammerslag var nok til at Cylindrene revnede eller fik et Par Skaar, og da vore Folk gik deres Vej, var ikke een af disse Cylindre — som repræsenterede flere Maaneders Arbejde — værd at bruge til andet end Omsmelting. Paa Refshaleøen sænkede tre Mand en Eftermiddag to Skibe paa tilsammen 12,000 Tons. Havde det været engelske Skibe, og havde de brugt en U-Baad, kunde de have ventet Jernkorset — nu var det kun et Led i en Række Aktioner — ikke engang et Led, som vakte særlig Opmærksomhed. Burwain er blevet saboteret. Strandgadeværftet flere Gange. Ved een Aktion knustes nogle Ruder, ved en anden lammedes Virksomheden i Maaneder. Kun een Ting kan man sige generelt om alle disse Aktioner, hvad enten de gik godt eller skidt: de viste, at vi paa B. & W. i saa høj Grad som paa nogen Arbejdsplads kunde regne med Arbejdernes aktive eller passive

Kortskitse til Aktionen mod B & W December 1943. De 5 Deltageres Positioner var under denne Aktion ikke saa nøje planlagt, at de er indtegnet paa Skitsen.

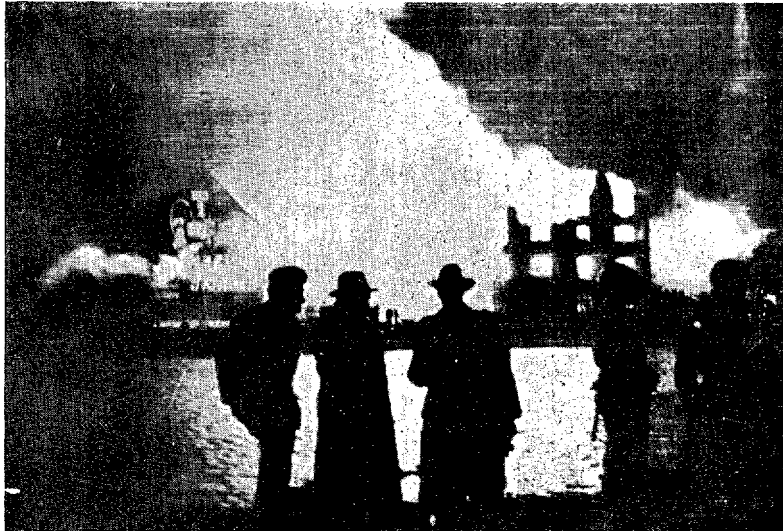
Medvirkning, og ingen er i højere Grad end vi klar over Betydningen deraf.

Naar vi blandt de mange Aktionen mod B. & W. vælger at beskrive Sprængningen af Kraftcentralen i December 1943, skyldes det først og fremmest, at den var rettet mod samme

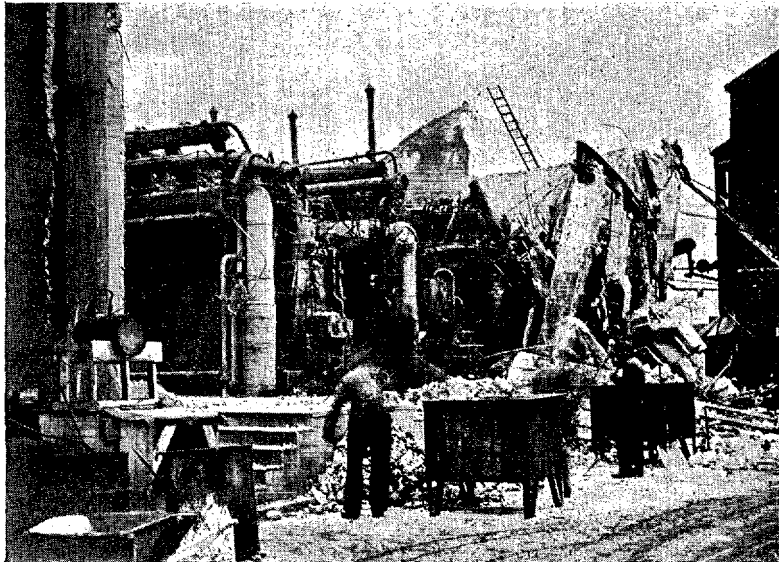
Maal som Englændernes Bombeangreb i Januar samme Aar. Vi synes, at en Sammenligning mellem Sabotageaktionen og Bombeangrebet er et Bevis paa, hvor meget billigere Sabotagen trods alt var for det danske Samfund ...

Oprindelig var det planlagt, at Aktionen skulde ske samtidig med en Aktion mod Riffelsyndikatet. Parolen „Saa meget som muligt samme Dag og Tid“ havde endnu ikke mistet sin Kraft, og vi mente, at hvis vi kunde knalde disse to store Virksomheder samtidig, vilde det have en mægtig Virkning — ikke mindst propagandamæssigt. Aktionen mod B. & W.s Kraftcentral skulde udføres af 5 Mand, hvoraf de to var Lærlinge paa Virksomheden. De to sørgede paa Forhaand for at skaffe Sprængstoffet ind gennem Vagten. Vi regnede med at skulle bruge 75 Kilo — dels Trotyl og dels engelsk Sprængstof. Det blev smuglet ind i Portioner paa 8 Kilo om Dagen. Vi havde lavet et Paphylster, hvori vi kunde anbringe dette Kvantum uden at Pakken blev større eller tykkere end at den kunde ligge ubemærket i en Mappe. De to Mænd, som havde legal Adgang til Værftet, tog saa blot Paphylstret med ind om Morgen og tømte det i Løbet af Dagen i et Gemmested i Garderoben.

Foruden de 5 Mand paa Aktionsholdet skulde en Dækningsgruppe deltage i Aktionen. Den blev posteret lige over for Kraftcentralen paa den anden Side Kanalen. Det var nemlig klart — hvad man vist nemt kan se af Skitsen — at dersom Aktionen gik i Fisk, kunde Tilbagetogsvejen ud til Torvegade meget nemt blive ufarbar. Dækningsgruppen skulde derfor holde en Baad klar, saa de 5 Mand havde en Chance for at slippe bort over Kanalen. Dækningsgruppen gik naturligvis i Stilling noget før de andre 5 skulde paabegynde deres Job, og medens Dækningsfolkene gik og kiggede paa Baadene, var to af dem saa uheldige at falde i Vandet. De blev halet op i god Behold, men Vandgangen havde forvoldt saa meget Postyr, at Vagterne paa B. & W. var blevet interesserede. Det

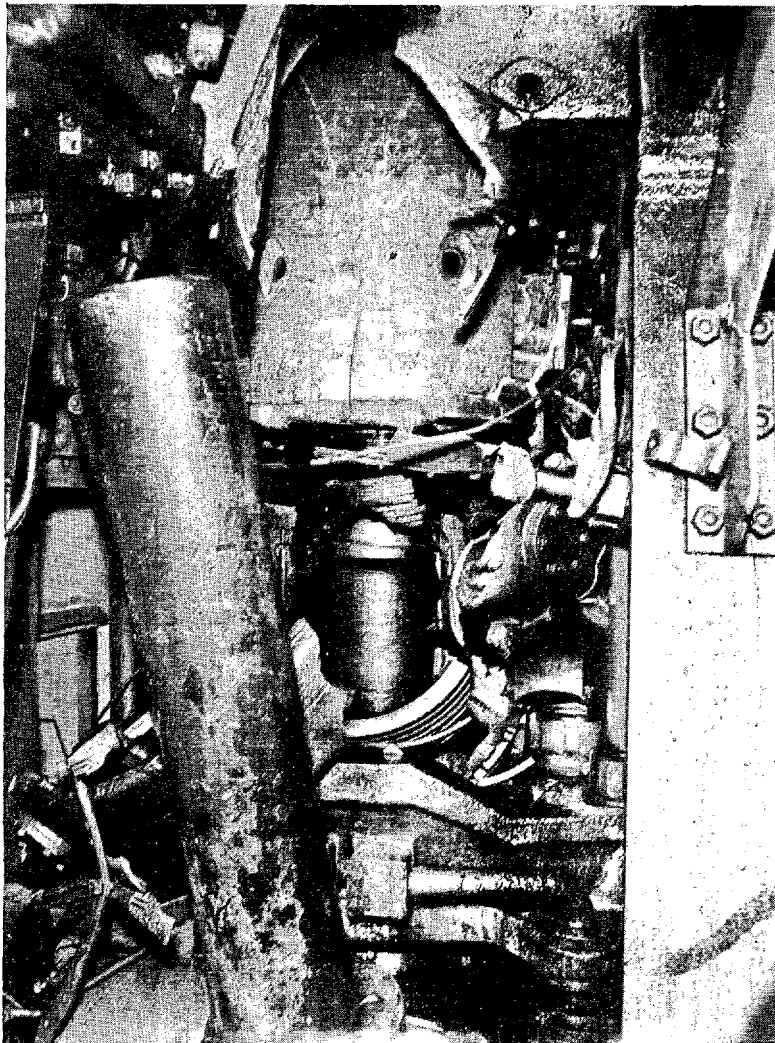
Efter Luftangrebet paa B & W. Kraftcentralen, som Angrebet gjaldt, blev ikke ødelagt.

Kraftcentralen efter Sabotageangrebet December 1943. Paa de omliggende Fabrikbygninger skete ikke større Skader.

var jo ikke almindeligt, at unge Mænd gik rundt paa det øde Sted en kold og mørk Vinteraften, saa Vagterne tog de Sikkerhedsforanstaltninger, der kunde tages. Aktionsgruppen skulde netop til at gaa ind paa Værftet, da hele denne Ballade begyndte. De to, der havde legal Adgang til Omraadet, blev sendt ud som Spioner og konstaterede hurtigt, at der var et eller andet unormalt paa Færde. Lederen valgte saa at afblæse Aktionen. Han glemte blot at advisere Dækningsgruppen derom, og den holdt trofast Stillingen i halvanden Time — ogsaa de to Mand, som havde været en Tur i Havnen. De var ikke særlig blide i Udtrykkene, da de hørte, at Strabadserne egentlig kunde være undgaaet. Ved Skæbnens Tilskikkelse var Aktionen mod Syndikatet ogsaa blevet afblæst, og vi opgav nu at udføre de to Foretagender samtidig, navnlig fordi B. & W.-Aktionen skulde udføres saa hurtigt som overhovedet muligt. De 75 Kilo Sprængstof i Garderoben var efterhaanden begyndt at vække Opmærksomhed.

Et Par Dage efter det mislykkede Forsøg gik de 5 Mand til Sagen igen. Alle havde Arbejdstøj paa. Da de alle 5 var kommet godt igennem Porten ud mod Ovengaden neden Vandet, gik de to Lærlinge videre ind paa Omraadet og lukkede lidt efter de tre andre ind gennem en Port, som ellers ikke blev benyttet. De tre gemte sig derefter under en Maskine nede i Nærheden af Kraftcentralen, medens de to andre hentede Sprængstoffet i en Kurv. Det vanskelige bestod i at komme ind i Kraftcentralen, der var beskyttet med dobbelte Døre og elektriske Alarmhegn baade udenfor og indvendig. Efter Planen skulde et Vindue staa aabent, men netop den Aften var alle Vinduer lukkede. De 5 Mand spekulerede anstrengt. Foreløbig holdt de Personalet paa Gasværket op. Det gik let nok, men det var jo ikke Gasværket, som skulde sprænges, og efterhaanden kom der flere og flere Arbejdere ind i Gasværket. Snart var 17—18 Mand holdt op, og der var jo Græn-

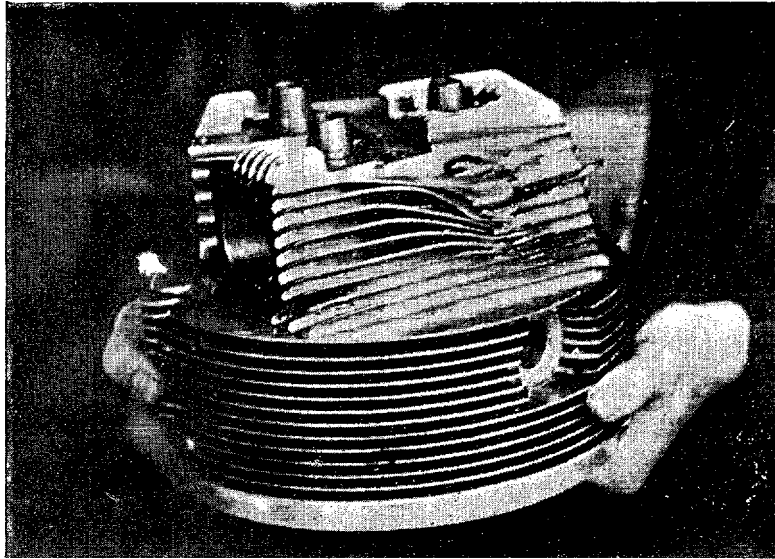

En Detaille af Kraftcentralen efter Sabotagen. Disse Dele består af overordentlig svært Gods. — Billedets naturlige Format vilde være omkring 1 Meter \times 1,50.

ser for, hvor længe den Situation var holdbar midt i en Virksomhed med mange Hundrede Arbejdere og en stor Styrke bevæbnede Vagter. Vore Folk havde kun en enkelt Maskinpistol og ellers Pistoler.

Som Minutterne gik, saa det mere og mere ud til, at Planen paany vilde gaa i Fisk — da pludselig et Vindue i Kraftcentralen blev aabnet. Folkene derinde havde aabenbart faaet det for varmt. Vagten i Gasværket blev overladt en enkelt af de fem Sabotører. De andre fik rejst en Stige, og tre Mand kravlede ind gennem Vinduet. Det var saa heldigt, at Manden, som indefra havde aabnet Vinduet, havde ladet Stigen staa, saa de tre Mand slap let over de indvendige Alarmledninger. Kraftcentralens Personale blev daarligt klar over, hvor de kom fra, før de havde aabnet Døren for den fjerde Kammerat og var i Færd med at bære Sprængstoffet ind. Maskinmesteren var saa bevæget, at han var ved at græde. Han kunde vist godt forstaa og billige Sabotage, men at den skulde gaa ud over de dejlige Dieselmotorer, han nu havde plejet og passet i Aarevis, var for meget for ham . . .

Vore Folk gav sig god Tid til Udlægningen af Bomber. Hver af de 4 Dieselmotorer var paa Højde med et 2-Etagers Hus, og Arbejderne i Værkstedet ved Siden af kunde gennem Vinduerne tydeligt se Sabotørerne arbejde med Forberedelserne til Sprængningen. Det viste sig senere, at de troede det var Elektrikere. Detonerende Lunte, Cordtex-Traade, ligner jo skuffende elektriske Ledninger. Ialt blev der lagt 11 Bomber, forbundet med Cordtex og forsynet med en 3 Minutters Lunte. Det tog 20 Minutter. Imedens havde Arbejderne i Gasværket og Personalet fra Kraftstationen faaet Instrukser om, hvor de skulde løbe hen og advare deres Kolleger, naar Lunten blev tændt. Saa snart det var sket, for vore Folk ud, smækkede Døren i Laas, og sammen med Arbejderne styrtede de op gennem Værftet, medens de raabte ind i Værkstederne, at der vilde

Cylinder til Flyvemaskinemotor efter Sabotage paa B & W. Virksomheden havde fremstillet i Hundrevis af disse Cylindre, og da Leverancen var færdig, blev den paa een Nat ødelagt af nogle faa „Bopa“folk, som slog dem i Stykker med Hamre. En Cylinder, som den afbildede, er naturligvis lige til Brokkassen.

ske en Eksplosion. Alle naaede bort. Iøvrigt skete der ikke væsentlig Skade andre Steder end i Kraftcentralen. Her flækkede de 11 Bomber Cylindrene fra øverst til nederst og lammede Kraftcentralen for Maaneder.

... denne Vej er blevet undermineret af Christmas Møllers Agitation i Radioen i Forbindelse med den Koalition af Kommunist og Chauvinister, der ansvarsløst og skjult har søgt at mistænkeliggøre Samarbejdets Maul og Midler og at fremkalde en anden Mentalitet i Dele af Befolkningen. Men de har tilsigtet at fremkalde Sabotage og Uro i Befolkningen og paa Arbejdspladserne, netop fordi de vidste, at Forholdene under Besættelsen ikke kunde bære denne Belastning. De har foregøjet dem, der hørte paa deres Tale, Luftspejlinger og Drømmesyn, der ikke stod til Troende. Derfor er Ansaret deres for den Situation, som nu er opstaaet ...

*(Rundskrivelse fra Socialdemokratisk Forbund
den 2. September 1943).*

7. Kapitel

TRE GANGE SYNDIKATET

RIFFELSYNDIKATET var alle Sabotørers store Drøm. Med sin Masseproduktion af automatiske Vaaben stod det i den almindelige Bevidsthed som det mest oplagte Eksempel paa en Krigsindustri. Den propagandamæssige Virkning af en vellykket Aktion og den Skade, man derved kunde tilføje Tyskerne, var indlysende, og dertil kom som en ekstra Tillokkelse for den danske Modstandsbevægelses Folk, at en saadan Aktion maatte kunne give en Del Vaaben, hvis man var i Stand til helt at sikre sig Herredømmet over Virksomheden i et kort Tidsrum. Denne Angrebsform var nu ogsaa langt den vanskeligste, og ved de to første Aktioner saa vi derfor bort fra „Bytte“ og tilstræbte kun Ødelæggelse af Virksomheden og Standsning af Driften.

Ialt foretog Bopa tre Aktioner mod Syndikatet. Den første fandt Sted allerede i Foraaret 1943, og med de Hjælpemidler, Sabotagegrupperne dengang raadede over, kunde det kun blive forholdsvis ringe Skade, man forvoldte. Det lykkedes ved nogle Arbejderes Hjælp at smugle 4 Kilo Sprængstof ind paa Virksomheden. Selve Aktionen blev derefter gennemført af en enkelt Mand, som gik gennem Personalekontrollen paa et falsk Nummer.

Næste Gang, vi sprængte Syndikatet, krævede det betydeligt mere Arbejde, men det gav ogsaa større Resultat. Endnu paa dette Tidspunkt ansaa vi det ikke for muligt at trænge ind paa Fabriken og selv placere Bomberne. Vagtordningen var maaske Landets bedste, og vore Erfaringer og Teknik var

ikke saa udviklet, at vi turde binde an med Opgaven paa sædvanlig Vis. Den eneste Metode var at lade Arbejdere bære Sprængstoffet ind og sprænge det med Tidsindstilling. Et Par af vore egne Folk arbejdede imidlertid paa Fabriken, saa det skulde være muligt endnu en Gang at faa smuglet Stoffet ind paa denne Maade. Vi fik med stort Besvær fremskaffet 75 Kilo Trotyl i Pulverform. Det var dengang en meget stor Portion, som det kostede os endeløse Diskussioner og Forhandlinger at bringe til Veje. Senere, da der kom System i Leveringerne af Sprængstof, havde vi aldrig den Slags Besværligheder, men laa altid med et Par Hundrede til et Par Tusinde Kilo Sprængstof i Depot — hvilket iøvrigt ogsaa var nødvendigt, da en Aktion mange Gange skulde laves næsten før vi fik Ordren.

Vi blev enige med Arbejderne om, at den bedste Fremgangsmaade ved Indsmuglingen var at lade Sprængstoffet sy ind i en Slags „Redningsbælter“, som kunde bæres under Tøjet. Arbejdernes Risiko var meget stor, men det var den bedste Metode, vi kunde finde. Tasker, Madæsker og lignende blev altid nøje undersøgt, saa det var umuligt at bære Stoffet ind i Pakker. Men Arbejderne kunde ogsaa risikere at blive kropsvisiteret, og hvis det tilfældigvis skete med en af Sprængstofmændene, var ikke alene han fortabt, men de andre løb den største Fare for at blive taget ved en gennemgribende Undersøgelse af Virksomheden. Endelig vilde Planen naturligvis være ødelagt langt frem i Tiden.

Da vi var saa langt fremme med Forberedelserne, at vi skulde til at bære ind, var Planen nær blevet væltet af andre Sabotører, som havde faaet samme Idé. De vilde dog kun lade en enkelt Mand bære 10 Kilo Sprængstof ind. Rent tilfældigt kom vi under Vejr med denne Plan og fik i en Fart fat i Gruppens Medlemmer. Det var indlysende, at vor Aktion saa afgjort vilde ødelægge Fabriken mest, vi havde 75 Kilo Sprængstof mod deres 10, og vi vilde derfor have dem til at

Kortskitse til Aktionen mod Dansk Industrisyndikat 22. Juni 1944. Paa Skitsen er Sprængningsobjekterne: Hovedhal, røde Maskinhal og Hærderi angivet, ligeledes Sabotagevagternes Placering: Post 1—8, og endelig vore Folks Udgangspunkt samt Planen for deres første Fremtrængen paa Fabriksomraadet.

afstaa fra deres Forhavende. Det var de meget utilbøjelige til. Der raadede jo, trods det ellers gode Samarbejde, en vis Kappelstrid om, hvem der kunde faa de bedste Resultater. Til

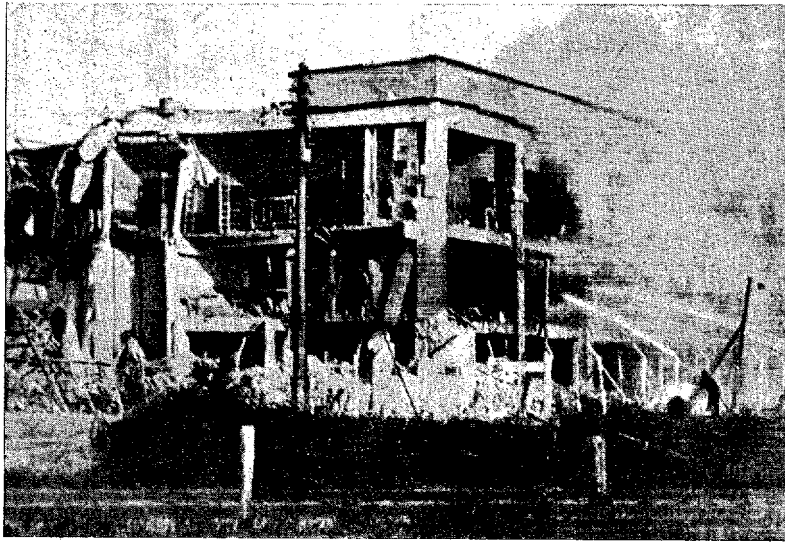
sidst maatte vi gribe til en Nødløgn. Vi fortalte dem, at vi allerede havde baaret Halvdelen af vort Sprængstof ind, og at det vilde betyde en Katastrofe, hvis de gennemførte deres Plan.

Da de havde lovet at lade være med at foretage sig noget den første Uge gik vi i Gang med at faa Stoffet baaret ind. Det tog tre Dage, og vi havde 5 Mand i Gang. Der var Døgn-drift paa Fabriken og vore Folk arbejdede paa forskellige Hold, saa vi udleverede Stof næsten tre Døgn i Træk. Inden Folkene gik paa Arbejde, kom de op til os i en Lejlighed paa Amager og blev „klædt paa“, men da hver Transport kun kunde være paa 4—5 Kilo, var det nødvendigt at nogle af dem bar ind to Gange paa samme Skift. Det foregik paa den Maade, at de i Frokostpausen kom ud til os, og paa en Trappegang fik de saa en ny „Redningsvest“ paa.

Een Gang var det lige ved at gaa galt. En af „Rednings-vestene“ var gaaet op i Syningen og den paagældende Arbejder opdagede det først, da hans Kolleger inde paa Fabriken haanende raabte: „Se ham der! Han er stoppet ud med Savsmuld!“ Det gule Trotylpulver var løbet ud og laa i en Stribe efter ham gennem hele Fabriken. Men Arbejderen bevarede sin Koldblodighed og slettede diskret Sporene af Uheldet ud.

Midt i December var de 75 Kilo baaret ind, og det hele blev nu samlet sammen et Sted, hvor det kun ved nøjere Eftersyn kunde opdages. Som Tænding skulde bruges Tidsblyanter, der var indstillet paa at tænde $\frac{1}{2}$ Time efter at de var monteret. Vi aftalte et nøjagtigt Tidspunkt for Montering og stillede vore Ure, saa de gik ens. Det var nemlig Meningen, at vi, naar Bomberne var klar, udefra skulde ringe ind til Fabriken for at alarmere, saa alle kunde komme ud, inden Sprængningen skete.

Præcis 5 Minutter efter det Tidspunkt, vi havde aftalt for Montering, ringede vi. Det var fem spændende Minutter for Kammeraterne inde paa Fabriken. Hvis vi ved et eller

Øverst: Riffelsyndikatets Hovedbygning efter det tredje og sidste Bombe-attentat. Gennem Vinduerne aner man, hvorledes Bygningens Indre er et brændende Kaos.

Nederst: Et Hjørne af Riffelsyndikatets Hovedbygning efter at 200 Kilo Sprængstof er eksploderet. Det var denne Bygning, som indeholdt de meget kostbare Riffelboremaskiner.

andet Uheld ikke fik ringet, maatte de røbe sig eller springe i Luften med Fabriken. Vi ringede fra tre forskellige Steder ind til tre forskellige Mennesker paa Syndikatet. Foruden til to Kontorer ringede vi til Arbejdernes Tillidsmand, da vi ikke stolede paa de to andre Opringninger. Det viste sig at være en nødvendig Sikkerhedsforanstaltning. De to Funktionærer opfattede aabenbart det hele som en grov Spøg. Men Tillidsmanden vilde ikke lade sine Kammerater løbe nogen Risiko, saa han forlangte Fabriken rømmet. Faa Minutter efter, at det var sket, sprang den store Hovedbygning i Luften, og der udbrød en voldsom Brand. Paa Taget var anbragt en tysk Luftværnskanon. Baade den og dens Mandskab røg flere Meter op i Luften for derefter at forsvinde i Flammehavet ...

Endelig gennemførtes den 22. Juni 1944 den Aktion, som lagde Syndikatets centrale Dele i Grus og medførte, at Fabriken ikke mere under Krigen kom rigtig i Gang. Paa dette Tidspunkt var Vagten og Sikkerhedsforanstaltningerne skærpet betydeligt, baade paa Grund af de tidligere Attentater og i Forbindelse med den almindelige Opblussen af Sabotagen. Der var nu ansat 60—70 danske Vagter paa Virksomheden. De var bevæbnet med Maskinpistoler og indøvet saa omhyggeligt, at Tyskerne betegnede Vagtordningen paa Syndikatet som et Mønster for et Sabotagevagt-System. Syndikatets store Terræn i Frihavnen var omgivet af et højt Staaltraadshegn og langs Hegnet var opsat strømførende Ledninger, som stod i Forbindelse med Alarmklokker i Vagtlokalet. Vagterne arbejdede paa Skift i tre Hold, saa der altid var over 20 til Stede. De var dels posteret langs Omraadets Yderkanter, dels anbragt i den centralt beliggende Vagtbygning. Ved Indkørslen til Omraadet og langs dets Yderkanter var opført smaa Bunkers, hvorfra det var Meningen, at Mandskabet skulde afværge et eventuelt Stormforsøg. Direkte Telefonledninger for Tilkaldelse af tysk Hjælp fandtes naturligvis ogsaa, og ende-

lig var det en ekstra Vanskelighed, at Virksomheden laa inde i Frihavnen, hvis Omraade ret nemt kunde afspærres.

Vi havde længe overvejet forskellige Planer, mens vi arbejdede med andre Projekter, men omtrent samtidig med Angrebet paa Globus fik vi Forbindelse med en af Vagtmændene paa Syndikatet. Han var anbefalet af en anden af vore Forbindelser, en Mand paa Hærens Vaabenarsenal. Desuden viste det sig, at Vagten fra Syndikatet var Medlem af en Militsgruppe, hvad der naturligvis kun yderligere styrkede vor Tiltro til ham. Hans Gruppe havde ogsaa spekuleret paa en Aktion mod Syndikatet — først og fremmest for at faa Vaaben — men havde ikke ment at kunne gennemføre den og var derfor aldrig kommet ud over Planlæggelsens Stadium. Nu kom Gruppen med ind i Forhandlingerne, og vi traf den Aftale, at den skulde være med og have sin Del af de Vaaben, vi ventede at faa Fingre i, men ellers ikke deltage aktivt i selve Angrebet eller Sprængningsarbejdet.

Vi kom endvidere i Forbindelse med endnu to Vagter fra Syndikatet, som ogsaa var villige til at medvirke. De skaffede os Tegninger over de enkelte Bygninger og hele Omraadet ganske simpelt ved at fjerne de Kortskitser, som var sat op rundt om i Komplekset af Hensyn til Luftværnet, og ved Hjælp af dem udarbejdede vi i Fællesskab en Plan.

Ialt godt en Snes Mand skulde med foruden Militsfolkene. Det hele skulde gaa overordentlig ekspres. Vi havde kun en Ugestid til hele Forberedelsesarbejdet, thi kort Tid efter skulde hele Vagtordningen laves om, og saa var det ikke nemt at vide, om „vore“ Vagter blev placeret saa gunstigt som hidtil, og maaske vilde hele Planen saa ryge i Lyset. Det gik imidlertid meget hurtigt med at faa Godkendelse af Aktionen og med at skaffe Sprængstof, saa to Dage før Aktionsdagen kunde vi forelægge samtlige Deltagere en detailleret Plan for hver enkelt Mands Bevægelser næsten Skridt for Skridt. Vi havde ikke engang Tid til at vente, til et af vore normale Samlings-

steder blev klært til dette Møde, saa vi holdt Instruktionsmødet i et Selskabslokale, vi lejede. Det var lidt generende, at Serveringspersonalet af og til gik gennem Lokalet, mens Bordene flød med Tegningerne, men vi naaede dog Planerne igennem.

Den 22. Juni Klokken lidt i 18 begyndte Aktionen. Det satte naturligvis Stenningen op, men var iøvrigt ganske tilfældigt, at det blev netop Aarsdagen for den tysk-russiske Krigs Udbrud. Derimod var det meget velovervejet, at vi begyndte netop paa denne Tid af Dagen. Dagholdet af Arbejdere holdt Fyraften Kl. 17, og de skulde være væk, før vi begyndte. Det vilde blive alt for vanskeligt at holde Overblik over denne Skare paa mange Hundrede Mennesker. Ved 18-Tiden var der derimod kun et Hundrede Mand tilbage i Virksomheden foruden Vagterne. Ogsaa den tyske Kontrolkommission havde forladt Syndikate. Aktionen skulde paa den anden Side ogsaa være overstaaet til Kl. ca. 19,30, da Vagtmandskabene skiftede Kl. 20.

Vi havde selv to benzindrevne C. B.-Lastbiler, mens Militsfolkene kom i deres egen Vogn. De blev parkeret i en Smøge omtrent overfor Toldvagten. Lidt før 18 gik 6—8 Mand gennem Tolden og hen forbi Riffelsyndikatet, som om de skulde hen paa en Beværtning længere henne i Havnen. Med dette Hold var to af de Vagter, som var paa vor Side, mens den tredje stod Vagt udenfor Vagtlokalet ved Hovedindgangen til Syndikatets Omraade. I dette Lokale — ved Telefonen til Tyskerne — sad tre Vagter, hvis Reaktion vi ikke var sikre paa. Alle Deltagerne i Aktionen var klædt som Arbejdere. Bevæbningen bestod i een Maskinpistol ellers kun Revolvere. Vi regnede nemlig under ingen Omstændigheder med, at vore Folk kunde klare sig, hvis Aktionen gik i Skuddermudder inden de havde Overtaget over Vagten, og kom der Tyskere til, *efter* at Vagten var overrumplet, kunde vore Folk altid bruge Vagternes Maskinpistoler. Iøvrigt vilde Situationen være meget

kritisk, hvis det skete. Da vi ikke havde kunnet afbryde Telefonen paa Forhaand, var Muligheden ikke saa fjerntliggende, og Aktionen maatte derfor gennemføres med yderste Præcision.

Kl. 18 besatte Dækningsholdet, ca. 10 Mand, stille og roligt Toldvagten ved Indkørslen til Frihavnen og omtrent samtidig bankede de to Vagter, som var med 1. Gruppe, paa Porten B. Denne Port blev ellers aldrig brugt, men de to Mand forklarede deres Kollega indenfor, at de havde glemt noget, og han aabnede derefter Porten. Han blev straks holdt op og taget under Bevogtning af de andre Folk fra denne Gruppe, medens de to Vagter holdt Post 4 op og bragte ham ned til Porten. Nu forestod imidlertid det mest spændende: Post 5 maatte afvæbnes nøjagtig samtidig med Post 2, Vagterne i Vagtstuen ved Indgangen og Vagterne i Vagtbygningen. Fra disse Steder kunde man nemlig se hinanden. Det gik. Post 5 blev holdt op af sine to Kolleger, den tredje af „vore“ Vagter, Post 1, gik i samme Nu ind og holdt de tre Mand op, som sad ved Telefonen, Post 2 blev taget af en af de Sabotører, som var kommet gennem Port B, og endelig stormede Resten af vore Folk ind i Vagtbygningen. Her havde Vagterne vistnok anet Uraad i sidste Øjeblik. De var ved at tage Ladegreb paa deres Vaaben, men kun en enkelt af dem gjorde Mine til at bruge sin Maskinpistol. Han blev slaet i Jorden. Vagterne ud mod Redhavnsvej var det en forholdsvis smal Sag at afvæbne. Een af dem forsøgte dog at gøre Modstand. Først vilde han skyde, og da to af vore Folk tog Magasinet fra ham, forsøgte han at bruge Vaabnet som Kølle. Men han kunde naturligvis intet udrette.

Bilerne blev nu kørt ind, og i den næste Time sled og slæbte alle Mand med at lægge Sprængladninger ud og læsse Vaaben og Ammunition paa Bilerne. Syndikatet var netop i Gang med en større Ordre paa Rekylgeværer til Ungarn. Dem fik vi 30—40 Stykker af. Desuden Vagternes 60 Maskinpistoler, 2 Stk. 20 mm Maskinkanoner, 2000 Granater til Kanonerne,

20—30,000 Skud til Rekylgeværerne og en Mængde Ammunition til Maskinpistolerne. Bilerne blev saa godt læsset, at den ene Kanon maatte staa og rage bagud af Vognen med Løbet ...

Imens Læsningen stod paa, arbejdede Sprængningsholdene med deres Bomber. I den store Bygning til venstre for Porten — den dominerende graa Bygning, de fleste Mennesker kendte — blev anbragt 4 Bomber à 50 Kilo op ad hver sin Pille, saa Bygningen maatte styrte sammen. I denne Afdeling stod bl. a. de meget fine Riffelboremaskiner. I Hærderiet anbragtes 2 Bomber à 25 Kilo og i Maskinhallen 6 Bomber à 25 Kilo. Ialt anvendtes saaledes 400 Kilo Sprængstof, det største Kvantum, som er brugt ved nogen enkelt Sabotageaktion her i Landet. Alle Ladningerne bestod af Trotyl, og de var forbundet i Serier, saa de fire Bomber ved Riffelboremaskinerne sprang samtidig, de to i Hærderiet for sig og de seks i Maskinhallen ved en tredje Detonation.

Alt dette var gaaet saa stilfærdigt, at mange af Arbejderne slet ikke havde opdaget noget. De, som kom i Nærheden af Sabotørernes Arbejdsomraader, blev holdt op og samlet i Nærheden af Hovedindgangen sammen med Vagterne, og her anbragtes endvidere en Mand, som pludselig optraadte midt blandt Aktionsmandskabet og erklærede, at han var Fotograf for et illegalt Blad. Det *var* han vistnok, men for en Sikkerheds Skyld blev han holdt op, inden han fik begyndt at tage Billeder. Da al: var klart, blev Fabrikens private Luftværns-sirene sat i Gang, Bilerne kørte ud, og Arbejdere, Vagtfolk, Dækningsmandskab, tilbageblevne Sabotører og Fotografen strømede ud gennem Porten til nogen Forundring for de mange Tyskere paa Havneterrænnene. Trods den mangelfulde Tildækning af Byttet slap Bilerne i god Behold hjem med deres kostbare Last. En af dem turde man dog ikke straks køre til Depot. Det maatte vente, til det blev mørkt, og i Mellemtiden stod den uden noget som helst Opsyn i en tilfældig

Gaard, læsset med en Kanon og for Titusinder Kroner af andre Vaaben kun løst overdækket med en Presenning. Da den senere blev hentet og Lasten skulde afleveres i Depotet, maatte Aflæsningen ske paa Gaden udenfor. Flere forbipasserende stoppede op for at se paa Arbejdet, men det fremgik efterhaanden, at de troede, Kanonen var en Skumsprøjte. Først et halvt Aar efter blev „Skumsprøjten“ prøvet i Aktion ved et Angreb paa Allways i Sydhavnen. Her ødelagde den komplet det tyske Skydetaarn og Tyskernes Vagtstue, men det var iøvrigt den eneste Gang, der blev brugt Kanon til en Sabotage i Hovedstaden.

	<i>Naskiner</i> <i>Mill. Kr.</i>	<i>Skibsbygn. og</i> <i>-reparationer</i> <i>Mill. Kr.</i>	<i>Lastbilrep.</i> <i>Mill. Kr.</i>
<i>1940</i>	<i>19</i>	<i>7,4</i>	<i>0</i>
<i>1941</i>	<i>21,7</i>	<i>78,6</i>	<i>2,8</i>
<i>1942</i>	<i>149,3</i>	<i>79,9</i>	<i>23,9</i>
<i>1943</i>	<i>193,9</i>	<i>81,5</i>	<i>27,2</i>
<i>1944</i>	<i>160,8</i>	<i>71,3</i>	<i>20,0</i>
	<hr/> <i>544,7</i>	<hr/> <i>318,7</i>	<hr/> <i>73,9</i>
		<i>Ialt: 937,3 Mill. Kr.</i>	

*(Danmarks ekstraordinære Industrileverancer —
Rustningsordrer — til Tyskland. Oversigt paa
Basis af Nationalbankens Clearingkonto).*

8. Kapitel

VAABENFABRIKEN UNDER JORDEN

DEN illegale Vaabenfabrikation kom først i Gang i nogenlunde stor Skala langt hen i 1944, men der blev allerede paa et tidligere Tidspunkt fremstillet enkelte Vaaben, og navnlig blev en Mængde Vaaben omdannet, saa de bedre tjente vor Anvendelse. Allerede i 1942—43 blev der saaledes fremstillet rigtige Pistoler af ikke-udborede Legetøjsrevolvere, som fra Fabrikantens Side kun var beregnet til Knaldhætter. Noget fremragende Vaaben kunde der naturligvis aldrig blive ud af saadan en Knaldhætsbøsse, men der kunde dog laves en *Skyder* ud af den. Man lukkede det Hul, som var beregnet til Knaldhætten, og borede derefter Løbet ud, saa det passede til en 6.35 mm Patron. Saadanne Vaaben har været Hovedbevæbningen ved mange Sabotager, og selv om der aldrig blev fremstillet særlig mange af dem, spillede de en vis Rolle, fordi det var ved Hjælp af dem, man fratog en Række Sabotagevagter deres Vaaben. Nu har man jo Indtrykket af, at den Tids Sabotagevagter som Regel godvilligt udleverede deres Bevæbning, men dengang var det før en Aktion ikke helt saa indlysende for os, hvor villige Vagterne vilde være. De udborede Legetøjspistoler var dog mest af moralsk Virkning. Større Værdi i en Ildkamp havde de næppe haft. Dels var det vanskeligt at ramme med dem, og dels kunde de ikke udbores til mere end 6.35 mm Projektiler, hvilket bogstavelig talt vilde sige, at man skulde ramme en Mand i Hjertet eller Øjet for at gøre ham ukampdygtig. Men dengang kunde alt bruges. Oldnordiske Enkeltskudspistoler og Tromlerevolvere fra den Tid, da man møj-

sommeligt maatte skubbe hver enkelt afskudt Patron ud af Magasinet med en Staalpind, blev behandlet som Kostbarheder. Tilmed var Knapheden paa Ammunition saa stor, at man f. Eks. fandt det Umagen værd at lave en 11 mm Pistol om til 9 mm Ammunition, fordi det var lettere at skaffe 9 mm end 11 mm Patroner. Denne Proces blev ligesom Udboringen af Knaldhætpistolerne foretaget af en af vore Kammerater. Han maatte først bære Løbet ud til endnu større Kaliber end 11 mm, derefter sætte en Bøsning inden i Løbet og saa foretage 9 mm Udboringen. Det blev forresten et ganske godt Vaaben, som var i Funktion lige til Kapitulationen.

Men efterhaanden som Vagten ved de vigtige Virksomheder blev overtaget af Sommerfolk, og efterhaanden som Opgaverne blev større og større, var det klart, at vi maatte have en bedre Bevæbning, navnlig flere Automatvaaben. Englænderne kastede selvfølgelig en Del ned, men vi har aldrig faaet en Stump Vaaben fra dem, vi har selv maattet skaffe os vor Bevæbning.

I 1944 besluttede Bopa saa at oprette sin egen Vaabenfabrik. Den skulde først og fremmest producere Maskinpistoler, og ved Udvælgelsen af den mest passende Type standsede vi ved den amerikanske Stengun — et forholdsvis enkelt Vaaben, men med stor Genremslagskraft og i det hele taget et fortræffeligt Nærkampvaaben. I U. S. A. fremstilledes Stengun'en i Titusindvis ved Hjælp af Specialmaskiner, men vi maatte være henrykte, hvis vi selv kunde fremstille et Hundrede Kopier eller saa ...

Først organiseredes en Værkstedsgruppe. Som Leder indtraadte en Maskinarbejder, der længe havde haft Føling med Bopa og hjulpet os med Reparationer og den Slags Ting. Af menige Medlemmer var der til at begynde med kun et enkelt: en tysk Desertør, som allerede længe havde levet illegalt her i Landet, hjulpet af vore Kammerater. Senere voksede Gruppen til 4 Mand ialt. Kun en enkelt af dem var aktiv Sabotør, og han maatte nu udtræde af sin Sabotagegruppe. Værkstedsgrup-

pen holdtes nemlig meget skarpt afsondret fra Bopas andre Grupper. Kun en enkelt Sabotageleder vidste, hvor Værkstedet lå og havde Kontakt med Værkstedsgruppens Leder, og i det hele taget var dette Vaabenværksted nok en af vore bedst skjulte „Institutioner“.

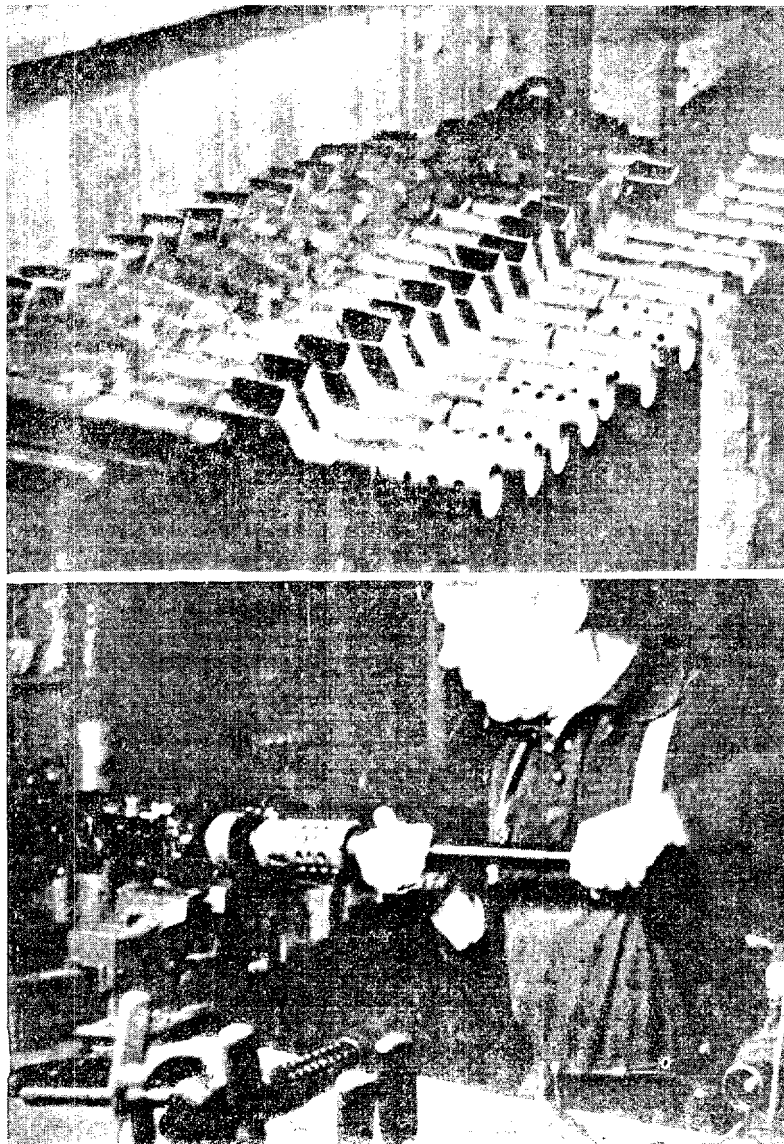
Det var naturligvis baade godt og ondt at holde Gruppen saa grundigt adskilt fra de andre Kammerater. For Eksempel medførte det, at Værkstedsgruppen selv maatte hente sine Maskiner og det Materiale, som skulde skaffes ved Hold op paa Værnemagervirksomheder. Ellers havde vi kunnet spare Værkstedsmandskabet en Del Tid, hvis vi havde sat en almindelig Gruppe ud paa disse Opgaver, men det vilde have ført til, at Kendskabet til Værkstedsgruppen spredtes, derfor valgte vi at overlade det helt til den selv at skaffe sig de Materialer og Maskiner, den havde Brug for. Specialmaskiner var der ikke Tale om. Produktionen blev gennemført ved Hjælp af Boremaskine, Drejebænk og Værktøj af den Type, man har paa almindelige Maskinværksteder. Først senere blev der sat Specialværktøj i Arbejde, saa ogsaa vi havde kunnet optage en virkelig „Masseproduktion“, men det naaede ikke at blive færdigt, for Kapitulationen kom.

Lokale til Produktionen fik vi først i et lille Cykleværksted ved Koge Landevej. Det var lukket udenfor Cyklesæsonen, saa selve Værkstedet havde Gruppen rart for sig selv, men der var den Ulempe, at Indehaveren og hans Familie boede lige op ad Værkstedet. De kunde daarligt undgaa at faa Færten af, at der „foregik noget“, og da en af deres nærmeste Bekendte blev taget i anden Anledning, turde vi ikke løbe an paa, at han intet vidste om Vaabenfabriken. Den blev saa flyttet til Hølte, hvor Gruppen fik overladt en Garage lige op til Kongevejen. Kløge af Skade fortalte Gruppemedlemmerne nu, at de fremstillede Spareovne paa Værkstedet. Det var ogsaa Tillældet. Værkstedsgruppen lavede 10-12 hel- og halvfærdige Spareovne, som blev stillet udenfor Værkstedet, saa ingen kunde und-

gaa at se, hvad det var for en Virksomhed, og dette Alibi holdt i det store og hele lige til Kapitulationen. Manden, som havde lejet os Garagen, lugtede ganske vist Lunten, men hans Familie, som dog boede Dør om Dør med Vaabenfabriken i mere end et halvt Aar, opdagede aldrig, at der var noget særligt ved Arbejdet i Garagen.

Selv efter at Mandskab, Maskiner og Husrum var skaffet til Veje, var der nok af Problemer. Alene at skaffe Ilt og Gas til Svejsningerne var en temmelig vanskelig Affære. Der var forlængst stor Knaphed paa begge Dele, og kun Smedemestre med Autorisation kunde faa Leverancer — tilmed kun hvis de var faste Kunder. Til sidst lykkedes det dog at finde en Leverandør, som var villig til at forsyne os, da han fik at vide, at Varerne gik til et godt Formaal. Af Hensyn til Personalet paa Iltfabriken blev vore Ilt- og Gasflasker leveret under ganske legale Former til et Autoværksted paa Kongevejen, og der hentede Vaabengruppen dem paa en trehjulet Cykle, som var lavet til samme Formaal. For hver Levering blev der omhyggeligt skrevet Regninger og Bilag — stadigvæk af Hensyn til Personalet paa Iltfabriken.

Nogle Hundrede Meter Rør blev leveret fra en anden villig Fabrikant, og Resten af Materialerne blev taget fra Værnemagervirksomheder. Værkstedsgruppens Medlemmer havde fra deres tidligere Tilværelse Arbejdskammerater paa en Masse Værnemagerfabriker og kunde faa en Del Oplysninger fra dem, desuden vidste vi jo temmelig god Besked med, paa hvilke Fabriker Tyskerne lod fremstille Vaaben, og paa det Grundlag regnede Værkstedsgruppen selv ud, naar der var Forsyninger at hente af de Materialer, den stod og manglede. Hvorefter den rekvirerede en Lastbil og hentede, hvad den skulde bruge. Den eneste Del af Stengun'en, vi ikke selv kunde fremstille, Løbet, blev ogsaa taget fra Værnemagerfabriker — dels fra Riffelsyndikatet og dels fra Vaabenarsenalet paa Amager.

Overst: En Serie halvberedte „Bopaguns“ paa „Bopa“s Vaabenfabrik paa Lyngbyvej.

Nederst: Et Maskingevær fra en tysk Flyvemaskine om-lannes efter „Bopa“s specielle Behov. Vaabnet er allerede delvis skilt ad.

Bortset fra Løbene var Bopagun'en imidlertid 100 pCt. eget Fabrikat. Den oprindelige Model blev endda forbedret, saa den passede til vort specielle Brug. Saadan som den amerikanske Stengun var konstrueret med en stor krykkelignende Bøjle i Stedet for Kolbe, var den vanskelig at transportere skjult under en Frakke. Værkstedgruppen erstattede saa denne Bøjle med en Pistolkolbe af Træ, og da Løbet paa en Stengun ikke er mere end ca. 50 cm, kom Vaabnet derved til at fylde forbavsende lidt. Trods sin simple Konstruktion bestaar en Stengun af ca. 45 Enkeltdele. I U. S. A. standses og presses Delene ud paa en Maskine, som producerer nogle Tusinde Stykker om Dagen. Paa vort Værksted maatte hver enkelt Del klippes ud med en Pladesaks og svejdes sammen i Faconer. Der var altsaa ikke Tale om egentlig Serieproduktion, selv om der blev taget 10 Stykker Bopaguns i Arbejde ad Gangen, og hvert enkelt Vaaben maatte prøveskydes, naar det var færdigt, for at vi kunde være sikre mod Produktionsfejl. Det var Værkstedgruppen selv, som ordnede disse Prøveskydninger. Naar nogle Vaaben var færdige, gik to Mand ved Nattetid over i Rude Skov, og mens den ene holdt Vagt, stillede den anden en Nefalygte op som Maal og plaffede løs, til han havde været alle Vaabnene igennem eller Nefalygten blev ramt. Som Regel kunde Vaabnet afleveres efter første Prøveskydning, men 4—5 Prøver med samme Vaaben *er* forekommet, og det var naturligvis en Betyggelse for os, som skulde have Vaabnene, at de var forsynet med „Fabriksgaranti“. Ved andre Prøveskydninger blev det fastslaaet, at Projektilerne fra en Bopagun paa 10 Meters Afstand gik igennem 3 mm Jernplade eller en 10 Tommer Fyrretræsplanke. Det var i det hele taget et Vaaben, vi kunde være tjent med at bruge.

I over et halvt Aar arbejdede de 4 Mand i Vaabenværkstedet, uden at det nogen Sinde blev forulempet af Tyskerne eller Hipo. Det skete ofte, at en tysk Bil eller en Hipopatrulje gjorde Holdt i Nærheden og en enkelt Gang holdt en Skare

Hipofolk Raadslagning saa at sige i Værkstedsdøren, men indenfor kom de aldrig. Var de traadt indenfor, havde de ikke kunnet undgaa at afsløre hele Camoufleringen ved første Ojekast. Værkstedsfolkene opgav nemlig meget hurtigt at stikke Blaar i Øjnene paa Folk, der først var kommet indenfor. Til en Serie paa 10 Maskinpistoler horte jo omkring 150 Enkeltdelen, der hver for sig var kompromitterende, hvis den Besøgende havde den mindste Smule Kendskab til Vaaben, og at rydde 450 Dele af Vejen paa et Ojeblik var haabløst — lige saa haabløst som at bortforklare, hvad de skulde bruges til. Værkstedsgruppen havde dertor taget det Standpunkt i paakommende Tilfælde at forsvare sig. Hver af de 4 Mand havde paa et bestemt Sted i Værkstedet hængende en „privat“ Maskinpistol og en Pistol, ligesom der laa Haandgranater parat. Kom der en Razzia, skulde hver Mand styrte til sine Vaaben og give de ubudne Gæster en Salve. Hvis det ikke gik meget skævt, vilde denne Velkomst være nok til at skaffe Gruppen et lille Pusterum, og de fire Mand skulde saa se at slippe væk, inden Modstanderne fik organiseret et nyt Fremstød. Lige bag Værkstedet laa en stor Lade, og i Dækning af den skulde det være muligt at naa over i Rude Skov. Heldigvis blev Planen aldrig prøvet i Praksis. Det nærmeste, Gruppen var ved at blive revet op, var et Hipobesøg i Gruppelederens Bolig, et Sommerhus, som laa et Stykke fra Værkstedet. Til selve Værkstedet naaede Hipoen imidlertid ikke, og efterhaanden vænnede Vaabengruppens Medlemmer sig helt til dette usædvanlige Arbejde, kom om Morgenen til normal Arbejdstid, holdt Frokostpause som andre Arbejdere og gik Kl. 17 — ganske som paa et almindeligt Smedeværksted. Efter hvad de selv sagde, havde de vænnet sig i den Grad til Arbejdet, at de meget sjældent tænkte andet end rent fagligt paa Vaabnene.

Maaske vil man mene, at 200 Maskinpistoler ikke er nogen stor Produktion for 4 Mand paa et halvt Aar, men i Virkeligheden gik der mere Tid med at hente Materialerne og bringe

de færdige Vaaben til Depoterne end med regulært Arbejde. Som oftest blev de færdige Bopaguns transporteret til København med S-Toget. De blev pakket ind i graat Papir og smidt op i Nettet ganske som en almindelig Pakke, hvis det da ikke var en saa stor og tung Leverance, at den maatte transporteres i en Kasse. Selv et stort tysk Maskingevær, vi engang tog fra en Flyvemaskine, og som skulde laves om til en lille Kanon, blev transporteret hjem med S-Toget, pakket ind i Aviser. Da to af Værkstedsgruppens Medlemmer steg ud paa Perronen i Virum med den voldsomme Avispakke paa Nakken, kom 3—4 af de tyske Vagtposter paa Stationen øjeblikkelig styrtende hen mod dem. Vore to Mand troede, at de nu endelig havde drevet Spøgen for vidt og ventede det værste, men det viste sig, at Soldaterne blot vilde tigge en Smøg. De havde ikke haft noget at ryge hele Dagen og øjnede nu en Chance for en Cigaret hos de to unge Mænd, som altid var saa elskværdige og altid slæbte paa store og tunge Pakker. Soldaterne fik en Cigaret, og i Resten af deres Vagtperiode var de svært hjælpssomme med at faa Kasser og Pakker ud og ind af Toget.

Naar de færdige Vaaben var transporteret til København, blev de afleveret i et Depot. Vi havde arrangeret det saadan, at de af Værkstedsgruppens Folk, som kom ind med Vaaben, kendte hver sit Depot, men ikke de andres Afleveringssted. Blev en af dem taget, skulde vi ikke flytte mere end eet Depot. Ligeledes var en Del Materialer gemt i Depoter rundt om i Byen — f. Eks. en Del Løb til Maskinpistoler. Blev Værkstedet overrumplet, vilde vi altid have noget tilbage at bygge en ny Produktion op paa.

Iøvrigt var Værkstedet ikke blot lagt an paa Produktion af nye Vaaben, men ogsaa paa Reparationer. Efterhaanden som Organisationens voksede, og Bevæbningen blev mere omfattende, skete det naturligvis ret ofte, at et eller andet Vaaben blev beskadiget eller kom i Uorden paa anden Maade. Ikke saa ofte, fordi det ikke blev passet ordentligt. Vi lagde stor Vægt

paa, at den enkelte Mand fik en forsvarlig Vaabeninstruktion, saa han ogsaa vidste, hvordan han skulde holde sit Vaaben i god Stand, men under Aktioner og Razziaer var det selvsagt uundgaeligt, at nogle af Vaabnene tog Skade. Lejlighedsvis skete det jo ogsaa, at en Revolver eller en Maskinpistol maatte „deponeres“ under en Busk eller i en Grøft, for at Indehaveren kunde klare en vanskelig Situation, og det var ikke altid, der blev Lejlighed til at hente Vaabnet igen, for det var saa medtaget, at det ikke uden videre kunde tages i Brug. En Gang kom vi ogsaa i Besiddelse af et helt Vaabendepot, som havde tilhørt en Militsgruppe. Den var blevet opløst efter nogle Anholdelser, og dens Vaaben havde ligget nedgravet i en Have et Par Maaneder, da vi fik fat i dem. De saa ikke komme ud, men dersom et Vaaben ikke var helt destrueret, fik Værkstedsgruppen det altid gjort anvendeligt igen. Den Slags Smaa-job tog megen Tid fra Produktionen af Bopaguns.

Skulde vi have lavet et eller andet Specialvaaben, gik Turen ogsaa til Holte. Folkene der var efterhaanden Eksperter i alle mulige Slags Skydere fra Tromlerevolvere til Antitankkanoner og Bazoakaer, men de gik i det hele taget ikke af Vejen for noget som helst, der havde med Fremstilling eller Reparation af Vaaben at gøre. Paa et vist Tidspunkt lavede de f. Eks. Haandgranater til os: Et 2 Tommer Vandror blev skaaret i Stykker paa 70 Centimeters Længde, og hvert Stykke forsynet med en paasvejst Bund, som Sprængstof brugtes Trotyl, og Haandgranaten lukkedes med et Dæksel, hvori var anbragt en Slagstiftanordning, der i Princippet var den samme, som brugtes til Hærens Haandgranater. Eksplosionsforsinkelsen var 3 Sekunder, og egentlig var disse hjemmelavede Haandgranater temmelig effektive, men de var alt for farlige baade at fremstille og bruge, saa Produktionen blev indstillet, da vi fik bedre Muligheder for at forsyne os med Haandgranater fra anden Side. I Stedet fremstillede Vaabenværkstedet en Mængde Parabellumpatroner til vore Maskinpistoler. Vi tog en Patronerings-

maskine paa Hærens Vaabenarsenal, og desuden fik vi efterhaanden samlet Patronhylstre, Fænghætter, Projektiler og Krudt, saa det kun var den egentlige Montering af Patronerne, vi selv maatte ordne. Man plejer at spørge, hvorfor vi ikke i Stedet tog færdige Patroner, og det gjorde vi naturligvis ogsaa, naar vi kunde komme af Sted med det. Men Tyskerne plejede at være meget hurtige til at fjerne ethvert Parti færdig Ammunition, saa det var ofte en vanskelig Opgave ... Ved en Aktion mod et Tog, som var paa Vej fra København med mange Hundrede Tusinde Patroner, mistede vi f. Eks. to Mand, da vi forsøgte at storme Toget paa Banelinien mellem København og Roskilde. Der var et halvt Hundrede Tyskere med for at passe paa den kostbare Ammunition, og desuden laa de jo i Dækning inde i Jernbanevognene, saa Kampen trak ud, og det endte med, at Tyskerne fik Toget i Gang igen og kom bort. Lige i sidste Øjeblik var vi ellers ved at faa Overtaget. Aktionslederen var sluppet op paa Taget af en af Vognene og forsøgte at løbe frem over Togstammen, saa han oppe fra kunde kaste Haandgranater ind til Tyskerne, men medens han løb oppe paa Toget, fik det saa megen Fart paa, at Angrebet var haabløst. Saa vi var stadig glade for de Patroner, vi selv kunde lave.

Vor Vaabengruppes Værksted var som bekendt ikke det eneste Sted i Hovedstaden, man producerede Vaaben til Modstandsbevægelsen. Flere Militsgrupper kom efterhaanden ind paa Fabrikationen, og en af „Frit Danmark“s Grupper fik endda udleveret vor første færdige Bopagun til Anvendelse som Fabrikationsmodel. „Frit Danmark“ havde nemlig camoufleret sit største Trykkeri ved at etablere det i Forbindelse med et Maskinværksted, og da man nu havde Værkstedet, kunde det lige saa godt gøre en Smule Nytte ... Det, som gjorde Bopas Vaabenværksted til noget særligt, var egentlig kun, at det producerede Vaaben til omgaaende Anvendelse i Kamp. De andre kunde bedre indrette sig paa langt Sigt.

[illegible]

... Een Sag har imidlertid fra første Begyndelse staaet klar. Det var til Londonradioens europæiske Udsendelser, Frihedsfronternes Mænd og Kvinder lyttede. Gennem disse fik de direkte Raad og Ordre for den hemmelige Krigsførelse. Fra Briteish Broadcasting Corporation fik de ogsaa noget, som var endnu vigtigere: Livsmod og moralsk Modstandskraft.

(Den svenske Skribent, Henrik Hahr, i en Tidsskriftartikel).

9. Kapitel

SABOTØRER TIL MIKROFONEN — MIKROFONEN TIL
SABOTAGE

SOM Regel var det andres Sag at udnytte Sabotagens propa-
gandamæssigt men Bopa gik vistnok paa dette Felt et Skridt
videre end andre Organisationer. Ikke for at skabe Reklame om
os selv. Navnet „Bopa“ forekom ikke i Propagandaen. Person-
navne naturligvis slet ikke, og politisk Udnyttelse af Mulig-
hederne var bandlyst. Men det kom det Tidspunkt, da vi syntes
at det ikke mere var nok med en blot og bar Skildring af Ak-
tionerne og en Konstatering af Resultaterne. Den Opgave havde
de illegale Blade og Information løst. Men selv nok saa mange
Artikler gav ikke Læseren noget rigtigt Indtryk af, hvad det
var for Folk, som kæmpede paa denne Front, og det viste sig
jo Gang paa Gang baade her og i Udlandet, at man vel aner-
kendte Sabotagens Resultater, men demonstrerede en gennem-
gribende Misforstaaelse af *Menneskene* bag Bomberne, af Ar-
bejdet forud for Aktionerne og af de Motiver, som drev os ud
i Kampen. Det var for efter ringe Evne at udslette nogle af disse
Misforstaaelser, for at tilvejebringe en nærmere Kontakt mel-
lem Sabotørerne og den store Skare af udenforstaaende, at Bopa
medvirkede ved Starten af „Det kæmpende Danmarks Radio-
studie og Film“. Det var en selvstændig Institution, men da
dens Hovedomraade var Stof, som knyttede sig til store Sabo-
tageaktioner, blev Samarbejdet mellem Bopa og Studiet af sig
selv meget snævert.

Opriindelig var det Tanken, at Samarbejdet kun skulde have
omfattet Lydreportage. Det laa jo saa lige for at forsyne den frie
Verdens Radio med den Slægs Stof, naar man fra alle de „Le-

gale“ Fronter hentede selve Kampbulderet ind i Lytternes Stuer. Og vi regnede egentlig heller ikke med, at det kunde være særlig svært. Det eneste, der gjorde os lidt betænkelige, var Bevidstheden om, at noget tilsvarende ikke var lavet i de andre besatte Lande. Vanskeligheden vilde — mente vi — ligge i at finde en Mand, som baade var villig til at være med og havde Forstand paa at skære Plader, men den Sorg blev nu hurtigt slukket. Det viste sig nemlig, at vi fra to Sider havde Kontakt med en af Statsradiofoniens Eksperter paa dette Felt. Ulige vanskeligere var det at skaffe et transportabelt Optagelsesapparat. Vi kunde ikke finde andre her i Landet end Statsradiofoniens „Lakvogn“, og dels var den lovlig stor til vort Hartkorn, dels stod den saa godt gemt i Radiohusets Garager, at et Forsøg paa at hente den kunde blive en kostbar Spøg. Vi maatte altsaa have et Apparat fra Udlandet.

Radiogruppens Leder, en kvindelig stud. mag. fik det Job at tage til Stockholm, skaffe Apparatet og oprette Kontakt med Amerikanerne og med B.B.C., som maatte blive Hovedtageren af Studiets Produkter. Særlig misundelsesværdigt var det ikke. Projektet svævede jo temmeligt frit i Luften, og desværre havde man ogsaa i Stockholm set Folk, som forsøgte at slaa Plat paa Frihedsbevægelsen. Den amerikanske Legationssekretær, hun fik Foretræde for, opfattede vist ogsaa Planen som et Forsøg i den Retning. Han kiggede let adspredt ud af Vinduet, og da hun sluttede sin Redegørelse med at sige „You must be interested in such a thing!“ lænede han sig tilbage i Stolen, løftede Øjenbrynene og udbrød: „Why should I be interested?“ Englænderne var lettere at interessere. De lovede at gøre Forsøg paa at skaffe Apparatet, og imens vilde de gerne have nogle Studieoptagelser, eller hvad vi kunde lave uden det transportable Apparat.

Vi valgte at optage en Serie Interviews med Folk fra Frihedskampen. Efter større Sabotageaktioner lod vi en af Deltagerne fortælle om Aktionen, da de første Politifolk vendte hjem fra Tyskland, berettede en af dem om de grufulde Forhold i de

tyiske Koncentrationsleire. Foran "Det Danmark"s 4 Aars Fødselsdag skildrede en af Bladets Redaktører og et Par af Trykkerilederne deres Arbejde osv. osv. Ogsaa Plader paa engelsk og russisk fabrikerede vi. Den russiske Speaker var indfødt Russeninde og den engelske en ung dansk Student, som desværre talte for godt Engelsk. Vi læste naturligvis megen Vægt paa at det engelske ikke skæmmedes af nogen Akcent, men det viste sig at Englænderne meget hellere vilde høre en Speaker, der talte Engelsk, som "en god Ven af Danmark" talte Dansk.

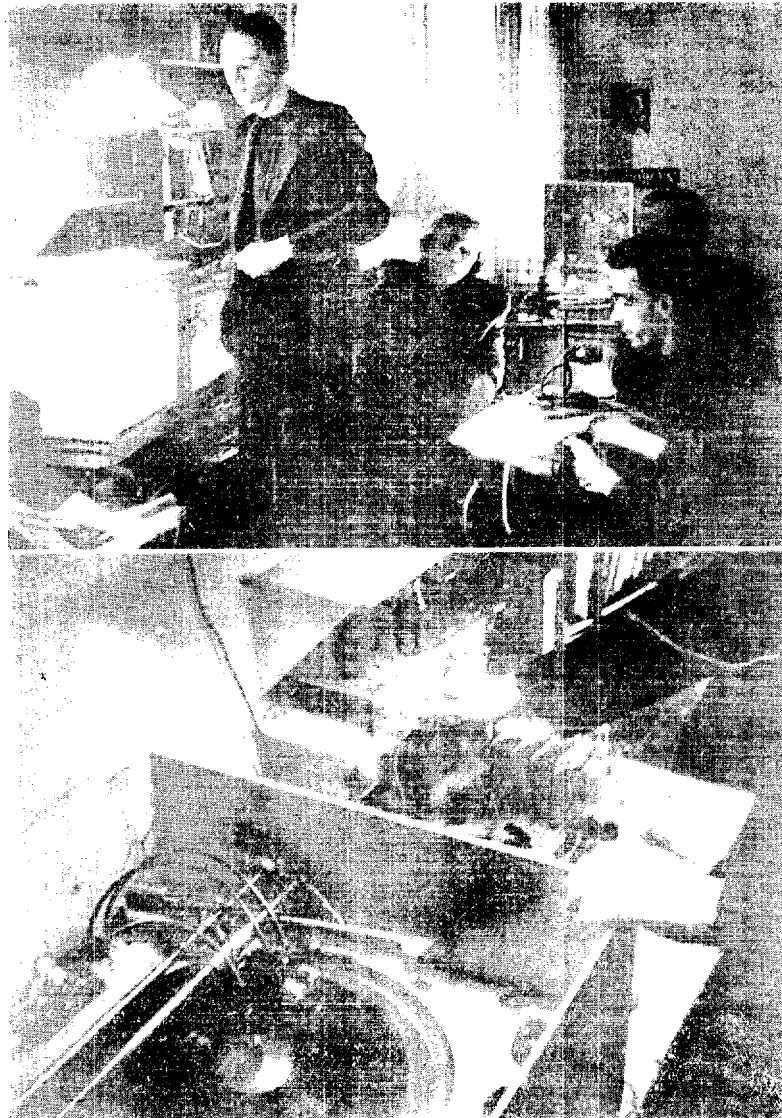
Efterhaanden blev det saaledes mange Mennesker, som kendte Studiets Beliggenhed, og da det var en temmelig kompliceret Historie at tytte det, kunde det stoppe hele Arbejdet, hvis en af Gæsterne blev anholdt og under Afhøringen blev tvunget til at fortælle, hvor Studiet laa. Det var saa nær paa at en af de interviewede blev anholdt. Tiden mellem Pladens Indtaling og det Tidspunkt, hvor vi kunde regne med at laa den udsendt af B.B.C. Han havde fortalt om det Kup, hvorved 1200 Maskinpistoler blev stjålet paa Hærens Vaabenarsenal, og man kan sikkert forestille sig Konsekvenserne, hvis Tyskerne som fik alle de danske Udsendelser fra England optaget paa Staalbaand, pludselig hørte en af deres egne Fanger fortælle om den Aktion, han var anholdt for. At stoppe Pladen her fra Danmark kunde ikke naas, men til alt Held blev den standset af B.B.C.s egen Sikkerhedstjeneste. Af hvilke Grunde blev vi aldrig klar over. Det eneste, vi var sikre paa, var, at det *ikke* var, fordi man i London anede noget om, at netop den Mand var taget. Den Gang var vi glade for den engelske Censur, selv om det altsaa egentlig var af Vanvare, den hjalp os. Men ellers betød den uregelmæssig en Hemsko for vort Arbejde. Af journalistiske Grunde lagde vi naturligvis Vægt paa at lave Pladerne og sende dem af Sted, mens Begivenhederne var friske. F. Eks. interviewede vi Dykkeren, som lagde en Bombe under "Nürnberg", et Par Timer efter at han var kommet op af Vandet. En halv Snes Timer før Bomben skulde være eksploderet.

Men Duften gik unægtelig af Nyhederne, naar de var længere om at passere den britiske Censur end om at naa fra København via Stockholm til London.

Bortset fra, at det var kendt af for mange, havde Studiet egentlig kun den Mangel, at der var for lydt i Huset. Optagelserne fandt Sted i en almindelig Etagelejlighed paa Amager, og hver Gang en af Husets Beboere gik paa W.C., eller naar Datteren ved Siden af spillede Klaver, maatte Optagelserne afbrydes, hvis vi ikke vilde have „Lydkulisser“ med. Adskillige Plader er ogsaa blevet kasseret, fordi B.B.C.s danske Udsendelse var gaaet gennem Væggen fra en Naboeljlighed. Vi fandt det alligevel lidt for originalt at sende B.B.C. en Plade, hvor en af dens egne Udsendelser dannede Baggrundsstøj.

Imens vi producerede Plader i Studiet, saa hurtigt vi blot kunde skaffe Raaplader, arbejdede vore Forbindelser i Sverige paa at skaffe os det transportable Apparat. Det tog flere Maaneder. Ganske vist kunde vi faa et Apparat fra Finland. Den finske Radios Lydreportere havde lavet udmærket Reportage med et saadant Apparat, men det viste sig, at det var alt for uhaandterlig til vort Brug. Een Ting var at lave Lydreportage fra en Frontstilling, man holdt i Maaneder, noget andet at skære et Par Plader og forsvinde med Apparatet i Løbet af Minutter. Og det maatte vi jo regne med som vore Arbejdsvilkaar. Enden paa det hele blev, at vi fik bygget Apparatet paa en Radiofabrik i Stockholm, som i Forvejen havde en stor Forretning med illegalt Radiomateriel, Sendere til den norske Frihedsbevægelse og den Slags Ting. Det mest pudsige var, at en Mængde af Apparatets Enkeltdeler var fabrikeret i København paa Fabrikken Allways — den Fabrik, ved hvis Ødelæggelse Apparatet bestod sin Ildprøve.

At det netop var denne Aktion, som kom paa Lydplade, var ikke nogen ren og skær Tilfældighed. Egentlig havde det jo været mere karakteristisk for Sabotagen i Danmark, om Reportagen havde skildret en af de Aktionen, hvor List og Fantasi

Overst: En Optagelse i „Det kæmpende Danmarks Radiostudie“. Mikrofonen ses paa det lille Bord isoleret fra det ved Hjælp af et sammenlagt Uld teppe. Manden, der staar op, kontrollerer gennem Hovedtelefonen Optagelses Kvalitet og regulerer Lydstyrken, medens Pladen, der er ved at blive „skåret“, passer sig selv ned i den store, firkantede Kasse.

Nedst: Nærbillede af Skærcapparatet og Forstærkeren. Pladen er klar til Afspilning i samme Øjeblik. Optagelsen er forbi. Skærcapparatet fungerer da som Pladespiller og skal blot sættes i Forbindelse med en almindelig Højrødt.

var Hovedvaabnet, men vi maatte skele til Lydeffekterne og valgte derfor en Aktion, som i højere Grad var et egentligt Partisanangreb, et Ildoverfald.

Aktionsplanen var ret enkel. „Allways“ laa i Boyesgade paa Vesterbro i en gammel 3-Etagers Bygning, som var afspærret fra Gaden med et Gitter. Den bevogtedes af en halv Snes Vagtmænd, som havde Rekylgeværer, Maskinpistoler og Projektører til deres Raadighed. Vagterne plejede om Aftenen og Natten at tænde en Projektør, hver Gang en Fodgænger nærmede sig Fabrikken og følge ham med Lyskeglen, til han var et godt Stykke borte. Aktionen skulde nu aabnes af en Mand, som kom spadserende fra Kingosgade med 10 Kilo Sprængstof i en Pakke under Armen. Lige før han kom ind i Vagternes Synsfelt, skulde han tænde Luntten, der var ca. 10 Sekunder om at brænde ud. Saa snart han kom ind i Projektørernes Skær, skulde han sætte i Løb, kaste Pakken over Gitteret ind mod Porten og derefter se at komme i Dækning. Samtidig havde to af vore bedste Skytter det Job at skyde Projektøren itu med Karabiner og om muligt skyde Vagten ved Projektøren, saa han ikke fik sit Rekylgevær i Gang. Naar de 10 Kilo var eksploderet, regnede vi med, at Gitteret og Porten var sprængt, og et Sprængningshold paa 5 Mand skulde derefter gaa over Gaden ind i Fabrikken og udlægge 75 Kilo Sprængstof, Donarit. En Snes af deres Kammerater var posteret i Gadedøre, Porte og paa Trappegange for at dække dem med Maskinpistolild. Hele Aktionen beregnedes til 4 Minutter.

Lydapparatet anbragtes i en Lejlighed saa nær Fabrikken, vi turde komme, selve Skæremekanismen i Køkkenet og Speakeren med Mikrofonen i Gadevinduet. Faktisk var det lovligt nær. Allerede da de 10 Kilo røg, fik Speakeren Vinduet i Hovedet, og ved den store Eksplosion nød baade han og Teknikeren i Køkkenet en Tur hen ad Gulvet. Ellers gik det hele efter Planen. Projektøren blev skudt ud, næsten inden den var tændt, Porten sprængtes fuldstændigt af de 10 Kilo, alle Tilløb til

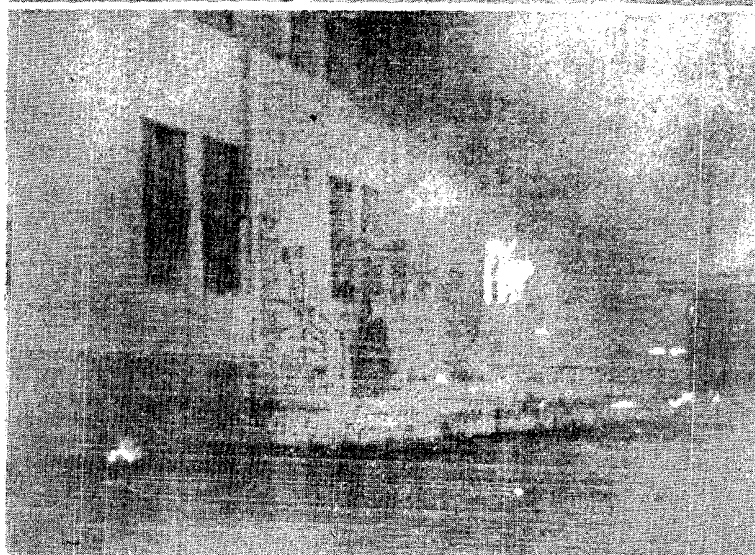
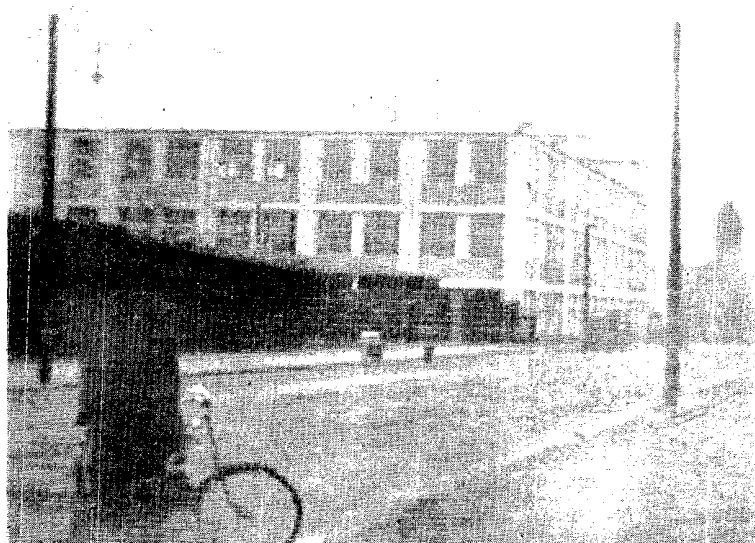
Modstand nedkæmpedes uden Besvær, og da de 75 Kilo P.E. Nr. 2 eksploderede, blev hele Bygningen revet midt over og sat i Brand.

Paa det Tidspunkt var kun Radiofolkene tilbage i Boyesgade. Aktionsmandskabet og Dækningsgrupperne forsvandt naturligvis inden Eksplosionen, men Radiofolkene kunde først begynde at pakke deres Apparater sammen, efter at de havde fanget Lyden af Bjælker og Glasskaar mod Stenbroen. Hipoerne foranstaltede imidlertid ikke den frygtede Husrazzia, og Radiofolkene kunde i Ro og Mag sætte Apparatet op paa Loftet til senere Afhentning og luske bort over Loftet og Bagtrapper. En Time senere blev den færdige Plade „prøvekørt“ for fuldt Drøn i Studiet paa Amager. Det var saa livagtigt, at flere af Husets Beboere fik Indtrykket af en virkelig Ildkamp og næste Dag gik rundt og spurgte, hvad der havde været paa Færde. Faa Dage efter blev Pladen spillet i et Utal af Udsendelser, forsynet med Tekster paa de mærkeligste Sprog. Den blev udsendt til næsten alle besatte europæiske Lande, til Storbritannien selv, til U.S.A., til det fjerne Østen, det nære Orient og i endnu en Række Programmer. Jo fjernere Lande, den blev udsendt til, des mere fjernede den forklarende Tekst sig fra den danske Originalindtalning. Amerikanerne og Kineserne fik saaledes at vide, at Speakeren sluttede sin Reportage med Raabet „Leve Danmark“. Saadan skulde det muligvis have været, men i Virkeligheden lød Ordene paa det Sted: „Hele Aktionen har ikke varet fire Minutter.“

Det var klart, at Studiets Arbejde maatte ophøre, saa snart Besættelsen var forbi, men ligesom andre illegale Grupper forberedte Radiogruppen sig paa en Indsats i Marken, hvis det skulde komme til Invasion i Danmark, Opstand mod Tyskerne i Forbindelse med Krigsafslutningen eller andre større Kamp-handlinger. Det transportable Anlæg blev til den Ende installeret i en forhenværende Pølsebil, som en Overgang havde gjort Tjeneste i en af „Bopa“s Grupper og stadig havde 80 Kilo

Sprængstof anbragt i Benzintanken som et Minde derom. Den blev forsynet med 3 mm Panserplader indvendig, og der blev lagt en nøje Plan for, hvilke Kamphandlinger, den skulde søge at dække, bl. a. var der truffet Aftale med Lederne af de Grupper, som skulde storme Garderkassernen og Vestre Fængsel. Da Tyskerne overgav sig uden Sværds slag, var Studiets Virksomhed naturligvis til Ende. Som Afslutning tog vi en Lydplade af Ildkampen mellem Frihedskæmpere og Hipofolk om et Hus i Nyhavn og var paa den Maade med til at give de danske og svenske Lyttere et Indtryk af, hvor haardt det gik til i København i de Dage.

Paa Linie med Lydpladearbejdet organiseredes en Filmsafdeling, som desværre kom i Virksomhed paa et saa sent Tidspunkt, at det blev et ret begrænset Antal Optagelser, den kunde gennemføre. Sagen var den, at det under Størstedelen af Besættelsen var forbudt at fotografere under Aktioner, og da det endelig var muligt at paabegynde Fotografering og Filmsoptagelse, maatte Arbejdet af nærliggende Grunde anlægges ret beskedent. Det var udelukket at sætte en større Stab af Fotografer ind i Planerne paa Forhaand og desuden krævedes af Fotografen en vis Evne til at falde ind i Sabotørmillieuet. Selv om man kunde skaffe Plads til baade Lydreporter og Filmfotograf under en Aktion, maatte Hensynet til dem naturligvis komme i anden Række. De maatte tage Vilkaarene, som de var, og det betød for Fotografen ofte, at han blev ladet tilbage, naar han forsøgte at tage selve Eksplosionen, medens Sabotørerne sprang paa Bilen og kørte, saa snart Lunterne var tændt. Vi startede med Filmsoptagelserne ved Aktionen mod Standard Electric. Fotografen blev posteret udenfor Fabrikken, filmede det første Hold Sabotører, da de drog ind paa Fabrikken forklædt som Mælkemænd, og gik derefter med ind og fulgte Aktionen lige til det Øjeblik, da Lunterne blev tændt. Derefter var det Meningen, at han fra et Vindue lige overfor skulde have filmet selve Eksplosionen, men til alt Held naaede han ikke saa

„Standard Electric“ fotograferet med 10 Minutters Mellemrum.

saa langt. Det viste sig, at Vinduesrammen i det paagældende Vindue blev slynget tværs gennem Værelset ved Eksplosionens Kraft. Senere fik Fotografen Lejlighed til at opleve Aktioner af den mest forskellige Slags. Hen var med, da Stikkeren Waltham blev skudt og filmede Stikkeren under det forudgaaende Forhør, han fulgte den mislykkede Aktion mod Always i Sydhavnen, hvor han sammen med Sabotørerne maatte flygte i sidste Øjeblik, da Tyskerne var ved at omringe dem, han kørte i timevis rundt paa Gaden med et Hold Sabotører for at faa Ram paa en Hipobil, han besøgte Vaabenfabrikker og Depoter, og han filmede paa Gaden Modstandernes, det tyske Politis Aktioner. Da man skulde bruge nogle Optagelser af Shellhuset, blev han anbragt i en Varebil, som kørte ganske langsomt saa tæt op til Shellhuset, den nu kunde komme.

Paa samme Tur filmede han en tysk Gadepatrulje, og hans Chauffør, en af „Bopa“s Folk, blev saa længe ved at følge Patruljen, at den til sidst fattede Mistanke. Det anfægtede dog ikke Chaufføren mere, end at han standsede Bilen og spurgte en af Tyskerne, om han kunde laane en Tændstik, og denne Henvendelse afvæbnede fuldstændig Tyskernes Mistænksomhed. Efterhaanden blev Fotografen en saa kendt Figur blandt Sabotørerne, at en af dem en Dag indsendte en Rapport, som sluttede: „— dermed var Vestbanen afbrudt paa begge Spor, og Fotografen var godt tilfreds, saa Aktionen maa siges at være gennemført planmæssigt.“

1. *Danmarks Frihedsraad er dannet af Repræsentanter for de danske Bevægelser, der i Fællesskab og i Overensstemmelse med Folkets Ønsker vil bekæmpe den tyske Okkupationsmagt, indtil Danmark igen er et frit og uafhængigt Land.*
2. *Raadet har optaget en Repræsentant i sig for de frie Danske i Udlandet, hvis betydningsfulde Arbejde for Danmark vi i høj Grad værdsætter.*
3. *Raadets Medlemmer afgiver et højtideligt Løfte om i Arbejdet for Danmarks Frihed at sætte dette Maal over alle Partihensyn og enhver Biinteresse.*
4. *Raadet vil henvende sig til Folket gennem den frie Presse, hvis Opgave det er at vise den Vej, der fører til Friheden, og at — trods vanskelige Arbejdsforhold — bibringe Befolkningen den ærlige Oplysning, som Tyskerne hindrer Presse og Radio i at sprede.*
5. *Raadet arbejder paa de demokratiske Idealer og vil ikke blot bekæmpe de ydre Fjender, men ogsaa de danske Nazister, Overløbere og Kapitulanterne.*
6. *Raadets Opgave er at organisere Modstanden mod Tyskerne paa alle Omraader og med alle Midler, som staar til Folkets Raadighed.*

(Frihedsraadets første Opraab. Oktober 1943.)

10. Kapitel

DEN UKENDTE GENERALSTAB

VI var klar over, at der kun var eet Led mellem „Bopa“s Leder og Overledelsen for hele den københavnske Sabotage, men hvem denne Overledelse bestod af, vidste vi lige saa lidt som Gestapo før Kapitulationen. Vi var blot klar over, at Ledelsen var et Udvalg eller en anden Institution etableret af Frihedsraadet, og at vi altsaa blot kunde udføre de Ordre, den udstedte uden at bekymre os om nogen Vurdering af dem. Et Par Gange om Ugen — i den sidste Tid før Kapitulationen hver Dag — mødte vi en af Overledelsens Folk og fik Ordre, mere eller mindre detaillerede eftersom Raadets Folk havde fundet det passende. Først nu efter Kapitulationen har vi faaet at vide, hvem disse Ordre kom fra.

I Frihedsraadets første Periode sorterede Sabotagen under et enkelt Medlem, Børge Houmann, og den engelske Forbindelses-officer, det meste af Tiden Captain Ole Geisler, men i 1944, da Sabotagens Omfang voksede voldsomt, blev dette Omraade underlagt et særligt Udvalg bestaaende af tre Medlemmer: for „Bopa“ Svend Wagner, ogsaa kaldet „General Johansen“, for „Holger Danske“ Prokurist Villadsen og endelig Captain Geisler. Udvalgets Opgave blev foruden at udpege Opgaverne først og fremmest at forhindre de to Organisationer i at arbejde med de samme Objekter. København er trods alt ikke større og Rustningsfabrikkerne ikke mere talrige, end at denne Eventualitet var indtraadt nogle Gange — i bedste Fald med det Resultat, at der spildtes en Masse Arbejde. Nu fik vi vore ganske bestemte Opgaver at gaa efter, dog saadan at vi havde frie Hænder

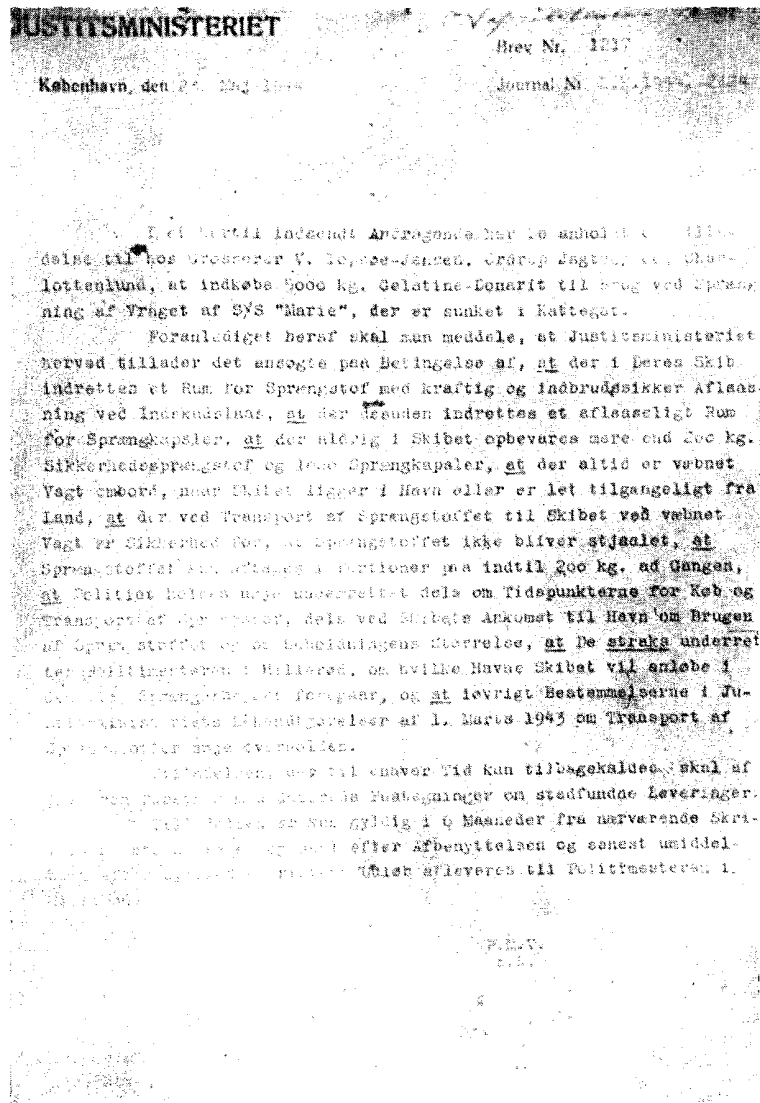
overfor Opgavens Løsning. Ganske vist stillede Udvalget nogle Gange Beregningsekspertter til Raadighed, og ved enkelte Lejligheder fik vi samtidig med Opgaven en Opskrift paa, hvordan den skulde løses, men som Regel viste det sig, at disse Planer i alt for høj Grad lagde Vægten paa det rent tekniske. Vi skulde jo ogsaa tænke paa at faa Folkene med hjem. Et slaaende Eksempel var Langebro, hvor Havnens Teknikere anbefalede os at sprænge Trækstængerne uden at tænke paa, at vi saa maatte kravle en lang og besværlig Vej ad Broens Lejdere med al mulig Udsigt til at blive gennemhullet af tyske Kugler. I et saadant Tilfælde valgte vi selv at finde en Fremgangsmaade, og Sabotageudvalget gjorde heller ingen Ophævelser derover. Blot Opgaven blev løst, uden at det krævede unødige Ofre i Menneskeliv eller Produktionskraft, maatte vi selv om Taktiken. Derimod krævede Udvalget en detailleret Rapport om hver enkelt Aktion, ikke blot en kort Meddelelse om, at „Aktionen mod Fabrikken X gennemførtes Kl. Y med godt Resultat“, men en virkelig Redegørelse for Fremgangsmaaden, anvendt Sprængstof, Antal Deltagere i Aktionen, Tab paa vor og Modstandernes Side, Resultaterne og eventuelle Erfaringer. For mange Gruppeledere var dette vist næsten en sværere Opgave end at tilrettelægge og gennemføre Aktionen. Naar der blev holdt strengt paa udførlige Rapporter, skyldes det nu ikke blot, at Sabotageudvalget vilde være i Stand til at følge Sabotagen i alle dens Faser. Grunden var ogsaa den, at vore Erfaringer gik videre gennem den engelske Efterretningstjeneste, blev bearbejdet af de allierede Sabotageekspertter og senere anvendt i Undervisningen paa de engelske Skoler for Faldskærmsagenter og Sabotageinstruktører.

Medens „Bopa“ og „Holger Danske“ saaledes fik udpeget bestemte Maal, udførtes en Del Sabotage af andre Grupper, som blot havde visse Retningslinier at arbejde efter, men selv kunde vælge Opgaverne, blot de faldt indenfor de opgivne Rammer. Det var de militære Afsnit, som fra Sommeren 1944 fik Tilla-

delse til at foretage „Øvelsessabotage“ mod visse Virksomheder. Oprindelig holdtes Militærgrupper og Sabotagegrupper ellers meget strengt adskilt og gik ikke ind i hinandens „Arbejdsomraader“. Militærapparatet skulde jo staa parat til den afsluttende Kamp, og man ønskede ikke at faa det revet op ved Enkeltaktioner. Men efterhånden som Krigsafslutningen nærmede sig, skete der dels det, at vi blev sat ind paa hel- og halv-militære Opgaver, hvor det var en vigtig Del af Formaalet blot at gøre Tyskerne usikre, og dels fandt man det rimeligt at prøve Militsfolkene i Aktion. De store Sabotageopgaver gav de sig naturligvis ikke i Kast med. Deres Maal var Automobilværksteder og Objekter af lignende Sværhedsgrad, medens de mere omfattende Foretagender tilfaldt os „professionelle“ Sabotører. Hvilken af vore Grupper en given Opgave skulde paalægges, afgjordes derimod ikke af Sabotageudvalget. Det diskuterede blot, om den skulde løses af „Bopa“ eller „Holger Danske“, og Udvalget var forsaavidt ogsaa afskaaret fra at komme ind paa Personalespørgsmaal, eftersom det ikke vidste, hvem vi var eller kendte vore Dæksnavne. Forbindelsen var saa omhyggelig tilsløret, at det aldrig lykkedes Gestapo at faa fat i, hvem Sabotageudvalget egentlig bestod af.

Den gensidige Anonymitet forhindrede dog ikke Sabotageudvalget i at holde streng Justits. I adskillige Tilfælde er Folk indenfor den københavnske Sabotage blevet fjernet fra deres Post, fordi de var blevet for egenraadige og begyndte at operere paa egen Haand. Derimod er det ikke sket, at man har fjernet Folk, fordi de blev bange eller trykkede sig for en farlig Opgave. Naar en Beslutning var truffet i Udvalget, gik vi ud fra, at det var tilstrækkelig overvejet, om Aktionen nu kunde „betale sig“.

Udvalget af Sabotagemaal skete iøvrigt paa Grundlag af Oplysninger fra en Række Kilder. Først og fremmest disponerede Sabotageudvalget over Oplysninger fra Nationalbanken om, hvor store Beløb de enkelte Fabrikker fik udbetalt over

Faksimile af en falsk Tilladelse til Indkøb af Sprængstof, ved hvis Hjælp
 det lykkedes at fremskaffe 5000 Kilo Gelatine-Donarit fra Tyskland. På
 lignende Maade skaffedes en stor Del af de Sprængstoffer, danske Sabo-
 tører anvendte.

Clearingkonto. Disse Oplysninger om den rent pengemæssige Værdi blev sammenholdt med Oplysninger fra anden Side., f. Eks. fra en Række Erhvervsorganisationer, saa man foruden Omfanget af Produktionen blev klar over, *hvad* det var, Fabrikken solgte til Tyskerne. Ofte kunde en Fabrik naturligvis være et lønnende Maal, selv om dens Produktion i og for sig ikke var overvældende, blot den beskæftigede sig med Produktion af Dele, som var vigtige for Tyskerne. Oplysninger fra Arbejderne paa Værnemagervirksomheder var en tredje Kilde, omend ikke saa vigtig som man skulde tro, og endelig kom Englænderne med en Del Oplysninger fra Secret Service.

Fremskaffelsen af Sprængstof skete hverken udelukkende eller hovedsagelig via Englænderne. Selvfølgelig betød de nedkastede Forsyninger meget ogsaa for os, men Hovedparten af de Sprængmidler, vi operede med, kom fra Kilder her i Landet. En Del skaffede vi os selv fra tyske Depoter og desuden fik ad „legal“ Vej fra de samme Beholdninger leveret en Mængde Donarit. Det blev ganske simpelt købt paa falske Attester til de Firmaer, som havde Tyskernes Tilladelse til at ligge inde med Sprængstof. Fra danske Beholdninger, fortrinsvis Marinens, fik vi et betydeligt Kvantum Trotyl — det meste pillet ud af desarmerede Miner.

Sabotageudvalgets Synspunkt var, fik vi senere at vide, at der ikke fandtes en Opgave saa svær, at den ikke kunde løses. At en Aktion undertiden blev opgivet, fordi Arbejdet var for stort og Risikoen for betydelig, er en Sag for sig. Men var en Aktion virkelig nødvendig — f. Eks. fordi Englænderne kategorisk forlangte den gennemført — har Sabotageudvalget ikke i noget Tilfælde været nødt til at opgive den som en uløselig Opgave. Da vi efter Kapitulationen traf Medlemmerne af Sabotageudvalget og spurgte, hvilke vigtige Objekter vi ikke havde faaet med, fik vi det Svar, at der ikke fandtes usaboterede Fabriksmaal i Hovedstaden, som kunde kaldes vigtige...

„Ued enhver Ændring, der maatte komme i Stillingen her i Landet, maa hver enkelt Borger først slaa sig for sit eget Bryst og sige til sig selv: Du har selv villet det og forskyldt det.“

(Dr. Best i den Tale i December 43, hvori han bebuder Schalburgtage og Clearingmord som Hævn for Sabotagen).

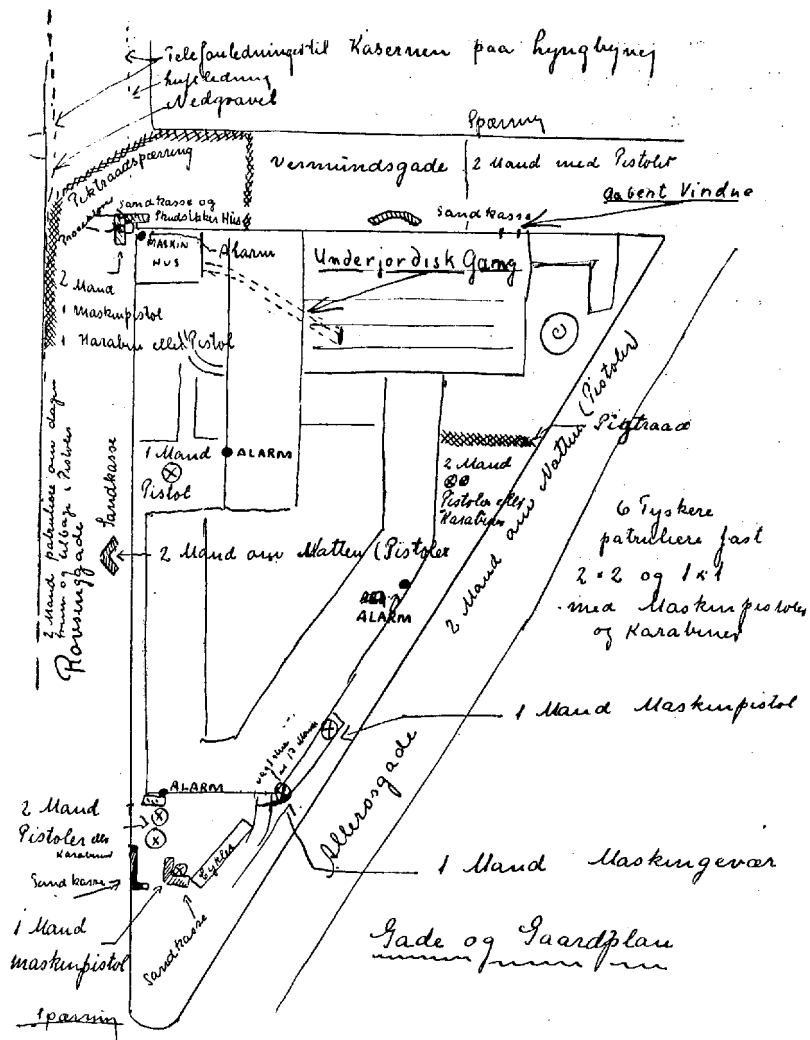
11. Kapitel

MULDVARPEAKTIONEN, DER STANDSEDE
„NORDWERK“

Den 12. Januar 1944 blev 5 af vore bedste Folk taget af Gestapo paa en Restauration i Allégade. Det var en Stikker, der havde været paa Spil. De indtog alle 5 ledende Stillinger inden for vor Organisation og var alle Veteraner fra den første Tid. Det var et meget haardt Slag for os, fordi det ikke altid var lige let at finde Folk, der egnede sig til at lede saadant et Foretagende som vort. Vi satte et vældigt Apparat i Gang for at forsøge at befri dem, og vi gjorde, hvad vi kunde, for at Tyskerne ikke skulde opdage, hvilken fed Bid, de havde faaet fat i. Af den Maade de 5 Kammerater blev taget paa (der var flere mystiske Omstændigheder), kunde vi ikke tro andet, end at Tyskerne i hvert Fald havde en Anelse om, hvem det var, de havde i Saksen. Og da vi havde faaet Besked fra Frihedsraadet om, at Sabotagen i den nærmeste Fremtid vilde blive standset, satte vi alt ind paa at gennemføre i hvert Fald een stor Aktion inden Standsningen, for at Tyskerne ikke skulde faa den Opfattelse, at Sabotagen var blevet stoppet, fordi de havde faaet fat i Sabotagens Organisatorer.

Den Aktion, som vi bestemte os til hurtigst muligt at bringe til Udførelse, var Aktionen mod „General Motors“ eller som dens velklingende tyske Navn var: „Nordwerk“, Aldersrogade.

Vi stod naturligvis ikke helt paa bar Bund med Forarbejdet, for paa dette Tidspunkt var Aktionerne forlængst blevet saa omfattende, at de næsten alle krævede længere Tids Under søgelse og Forberedelse, saa vi havde altid flere Aktionen ad Gangen under Forberedelse. Vi havde allerede tidligt paa Efter-

Aktionsplanen for Angrebet paa „Nordwerk“.

aaret indgivet Rapport paa „General Motors“; men fik Besked tilbage paa, at den ikke maatte sprænges.

Først et Par Maaneder senere kom der Ordre til at ødelægge

Fabrikken; men da var der desværre sket en „lille Forværring i Situationen“: nogle faa danske Sabotagevagter var blevet erstattet med 24 SS-Mænd, der var bevæbnet med automatiske Vaaben — baade Rekylgeværer og Maskinpistoler. Hele Vagtordningen var blevet lagt om, saa Fabrikken blev beskyttet som en Fæstning med store Projektører, Pigtraadsspærringer, spanske Ryttere og telefonisk Forbindelse mellem de forskellige Vagtposter.

Vi gik i Gang med et systematisk Forarbejde og var i Januar 1944, da de 5 Kammerater blev arresteret, saa langt fremme, at vi i det store og Hele havde „kortlagt“ Fabrikken. Den bestod af to Dele: en ældre, mindre Fabriksbygning, som „General Motors“ havde faaet Lov til at beholde, og den nye, store Jernbetonbygning, som „Nordwerk“ havde overtaget. Desuden var der Kraftstationen, som laa for sig selv i en Bygning i Fabriksomraadets nordøstlige Hjørne. Herfra blev der, foruden Drivkraft, ogsaa leveret Varme til hele Virksomheden.

Der var to Maader, hvorpaa Fabrikken kunde ødelægges. Man kunde enten sprænge den nye Bygning, eller man kunde ødelægge Kraftstationen. Hvis vi skulde sprænge den nye Fabrik, skulde vi ind midt i Huset og forsøge at vælte en bestemt Jernbetonpille, som bar det meste af Bygningen. Der var nemlig sket en Fejl under Projekteringen af Huset, saa det faktisk var denne Pille, der bar det hele. Men det var ikke saa lige en Sag at bortsprænge en Jernbetonpille, der var een Meter i Kvadrat, og bare anbringe Sprængstoffet paa Gulvet inde i Fabrikken vilde ikke hjælpe stort. En moderne Fabriksbygning af Jernbeton og Glas af de Dimensioner, som „General Motors“ vilde ikke tage megen Skade af, at der blev puttet 100 kg Sprængstof af inden i den. Udover, at der vilde blive knust nogle Tusind Ruder, vilde der ikke ske større Skade, end man hurtigt kunde udbedre.

Vi valgte at ødelægge Kraftstationen, fordi det ikke vilde koste os væsentlig større Anstrengelser end at sprænge Fabriks-

bygningen og fordi vi herved kunde skaane en stor moderne Fabrik og spare Landet for store Tab — og alligevel opnaa det Resultat, vi tilsigtede, nemlig at standse den tyske Produktion for et længere Tidsrum (Præsidenten for „General Motors“, William S. Knudsen, udtalte under et Besøg i Danmark efter Befrielsen, overfor os sin Paaskønnelse af denne Disposition, som han allerede havde hørt om i Amerika).

Men Kraftstationen var særdeles godt bevogtet. Foran var der opført et skudsikkert Hus, hvori der til Stadighed opholdt sig 2 SS-Mænd bevæbnet med henholdsvis Maskinpistol og Karabin. Og uden om var der Pigtraadsspærring, som blev lukket med spanske Ryttere, saa det vilde være meget vanskeligt for os at naa hen til Kraftstationen med 100 kg Sprængstof, inden de andre Vagter naaede frem, selv om det kunde lykkes for os at faa lokket de to fra det skudsikre Hus frem og skyde dem ned.

Overfor Kraftstationen, mod Øst, laa en kommunal Oplagsplads, som evt. kunde bruges som Angrebsbase. Der var ret gode Muligheder for herfra at komme de to Vagter paa Skudhold, hvis man bare kunde undgaa at blive indfanget af Projektørerne, som ustandselig fejede frem og tilbage rundt om hele Fabrikskomplekset. Men Problemet var de Vagter, som patruljerede foran Fabrikken — særlig paa den nordlige Side. Vi udarbejdede en Plan, hvorefter der skulde foretages et Skinangreb mod Fabrikkens nordvestlige Hjørne fra Kolonihaver, der laa her et lille hundrede Meter fra Virksomheden. Der skulde rettes en koncentreret Ild mod Vinduer og Projektører herfra, for at trække i hvert Fald alle patruljerende Vagter hen mod dette Hjørne, og vi skulde saa med et Ildoverfald forsøge at uskadeliggøre de to Vagter foran Kraftstationen, som derefter vilde være indenfor Rækkevidde.

Planen var ikke uigennemførlig, men den havde temmelig mange ubekendte, og blev den ikke fuldført paa faa Minutter, var den mislykket, da vi sikkert kunde regne med, at Vagterne

i Løbet af kort Tid vilde faa Hjælp fra den tyske Kaserne paa Lyngbyvej, hvortil der gik en direkte Telefonledning.

Men saa havde vi det Held pludselig at faa den helt rigtige Fidus. Vi fik at vide, at der fra den gamle Del af Fabrikken, der stadigvæk blev benyttet af „General Motors“, gik en underjordisk Gang over til Kraftstationen. Der var meget faa, som vidste Besked med denne Gang — den var ikke indtegnet paa de Tegninger, vi havde — men vi fik bekræftet, at den virkelig eksisterede. Gennem Gangen gik Vandledninger og Varmeledninger fra Kraftstationen til Fabrikken, og den var beregnet til, at Haandværkerne eventuelt kunde komme derned for at foretage Reparationer.

Det var klart, at det var vor store Chance, og vi satte Himmel og Helvede i Gang for at skaffe os Forbindelser, der kunde give os nøjagtige Oplysninger om den „hemmelige Gang“. Vi havde ogsaa Heldet med os, det Held, som man ganske vist ikke maa regne med, men uden hvilket man alligevel aldrig naar de virkelig gode Resultater. Iøvrigt er Held vel heller ikke altid helt tilfældigt.

En af de danske Sabotagevagter paa den gamle Fabrik, havde en Svoger i tysk Konzentrationslejr, ham opsøgte vi, og han var villig til at hjælpe os.

De tre danske Sabotagevagter paa den gamle Fabrik havde ikke andet med SS-Vagterne at gøre, end at den af dem, der havde Vagt i Kælderen, hvorfra den underjordiske Gang gik, hver femte Minut skulde ringe til Portvagten og meddele, om alt var i Orden.

Vi aftalte nu med vor Vagt, at han en tidlig Morgen, naar han havde Vagten oppe i Fabrikken, skulde aabne et bestemt Vindue i Bygningens sydøstlige Hjørne og tænde en Tændstik som Tegn paa, at alt var klar til Aktion. Derefter skulde vi, een efter een kravle ind af Vinduet medbringende de 100 kg Sprængstof, som vi havde beregnet til Kraftstationen. Naar vi alle var kommet ind, skulde vi holde vor Vagt op og „tvinge“

ham til at føre os til den næste Vagt, som saa ogsaa skulde afvæbnes og sammen med den første skulde han føre os til Kælderen, hvor den tredje Vagt sad med Telefonen.

Skyndsomst blev alle Forberedelser truffet til at gennemføre Aktionen, som blev fastsat til den 29. Januar. Sprængstoffet blev fordelt i flere Pakker, saa en Mand med Lethed kunde snige sig over Vejen og kravle ind ad Vinduet med en Pakke.

Om Morgen den 29. Januar ved halvfem Tiden stod Aktionsgruppen paa 9 Mand og ventede spændt paa Tegnet fra Vagten. Dækningsgrupperne var skjult rundt omkring Fabriksomraadet, saa de i Tilfælde af, at SS-Vagterne skulde forsøge at hindre Aktionsfolkenes Retræte, kunde beskyde Vagterne.

Det var temmelig koldt, og vi frøs gudsjammerligt og var søvnige og irritable, som man altid bliver af Nervøsitet. Rundt omkring fra Smaagrupperne lød der ustandselig dæmpet Skænderi. Nerverne var paa Højkant. I saadan en Situation siger man de groveste Ting til hinanden, uden det egentlig gør Indtryk. Adskillige har sikkert i saadanne Øjeblikke pludselig fattet Kommandosprogets psykologiske Baggrund. Det føles som en Lettelse at modtage en *Ordre* — det fortæller, at der dog er een, der behersker Situationen.

Et Par Minutter over den aftalte Tid kommer Tegnet. Et gulligt Skær fra en Tændstik lyser blafrende op bag det Vindue, som vi skal klatre ind ad. Vi ser ned ad Vejen, hvorfra de patruljerende SS-Folk kan komme — saa lister den første Mand af Sted med sin Pakke i den ene Haand og Pistolen i den anden. Hver Gang en Mand er forsvundet ind ad Vinduet, venter vi lidt, inden den næste bliver sendt af Sted. Faren lurar fra mange Sider, men mest fra Vejen, hvorfra en Patrulje hvert Øjeblik kan komme — og en Maskinpistol er hurtig i Vendingen og naar langt. Chancerne for en Mand, der er ude midt paa Vejen, naar den kommer, er ikke store.

Da den sidste Mand er kommet ind, bliver Vinduet lukket, og tre Mand bliver sammen med vor Vagt sendt af Sted for at

afvæbne Vagt Nummer to. Fabrikshallerne virker meget større indeni end udefra. Vore Skridt runger uhyggeligt højt, vi synes, at det maa kunne høres vidt omkring. Vi gaar med Pistolerne afsikrede i Hænderne — vi er indstillede paa at skyde først.

Da vi kommer til det Sted, hvor Vagten skulde tages, er han der ikke. Den Mulighed, at vi kunde komme til at spille Tid paa at finde ham, er ikke faldet os ind. Kammeraterne venter sikkert, at vi kommer tilbage i Løbet af et Par Minutter, varer det længere, bliver de urolige. Vi støver rundt i de store Lokaler, maaske er han gaaet ud paa Gaardspladsen, og der er det umuligt for os at komme ud, saa maa vi vente til han kommer ind igen. Vi bliver mere og mere ophidsede, hvis den Idiot ikke indfinder sig, er hele Aktionen ødelagt. Maaske sidder han paa W. C. og ryger Cigaretter og læser Avis? En af Kammeraterne mumler noget om, at han burde skydes.

Endelig faar vi Øje paa ham, han staar nede ved et Vindue og skruer ved noget paa sin Lygte, han maa lige være kommet, for et Minut tidligere var vi netop gaaet der forbi. Langsomt lister vi os ned mod ham, en Gang imellem løfter han Hovedet og ser ned gennem Fabrikken. Hver Gang klemmer vi os op mod Muren og vender Ansigtet ned mod Gulvet, for ikke at det svage Lys fra Vinduerne skal røbe os.

Da vi er naaet ham saa tæt ind paa Livet, som vi mener, vi kan, uden han opdager os, bliver der raabt til ham, netop højt nok til, at han forstaar, det er Alvor: „Staa stille, eller vi skyder.“ Samtidig springer vi to Mand frem med hævede Pistoler. Han naar ikke at reagere, før vi er henne hos ham og har taget hans Vaaben. Hans Kollega — vor Vagt — kommer til og forklarer, at ogsaa han er blevet afvæbnet. Det beroliger den anden.

Da vi naar tilbage til de andre, er de lige ved at miste Taalmodigheden; men Gudskelov er de dog alle blevet paa deres Plads, saa yderligere Tidsspilde undgaas. Vi forklarer de to Vagter, at de maa føre os ned i Kælderen til den tredje, og at de med deres Liv staar inde for, at der ikke sker os noget. Vor

Vagt er naturligvis paa Forhaand indviet i hele Planen, den anden aner intet. Højst sandsynligt er han god nok, men vi vil ikke løbe nogen unødvendig Risiko.

Turen ned i Kælderen er ikke helt ufarlig, vi skal ud i Gaarden for at komme hen til Kælderøren, det er ikke fordi, der er saa langt mellem de to Døre; men vi skal være meget paa-passelige, for ikke at SS-Folkene skal faa Øje paa os. Men vi slipper igennem uden Uheld. Afvæbningen af Vagten ved Telefonen sker hurtigt, han er temmelig chokeret; men vi faar ham dog beroliget, saa han kan passe sin Telefon — hvert femte Minut skal han jo ringe til Portvagten. Da han første Gang skal ringe efter vi er kommet, staar vi alle spændt og venter, mens vi peger paa ham med vore Pistoler. Hans Stemme dirrer, da han melder: „Sabotagevagt Engel, her!“ Vi aander lettet op, da han lægger Røret paa, men en af Kammeraterne faar et Praj af vor Vagt — han mener, at det, Telefonvagten netop sagde i Telefonen, var en Kode, som betyder *Alarm*.

Vi venter et Minut eller to, men vi kan ikke mærke noget, og der kommer ingen Kontroloprøngning. Vore Dækningsgrupper bliver derimod meget opskræmte. Alle Projektørerne rundt om Fabrikken bliver tændt, og Lyskeglerne fejer frem og tilbage over Terrænet, mens SS-Folkene farer rundt imellem hinanden, Raslen af Vaaben blander sig med nervøse Kommandoraab og Skænderi. Vore Kammerater er overbeviste om, at vi er opdagede paa Fabrikken — de gør sig klar til Kamp.

I Kælderen er vi gaact i Gang med at bryde Døren til den „hemmelige Gang“ op, den gør Modstand, det er aabenbart længe siden, den har været i Brug. Nede i Gangen er der ulidelig varmt paa Grund af de store Varmrør. Vi er alle i Vintertøj, og i Løbet af et Øjeblik er vi fuldstændig gennemblødte af Sved. Luften er ogsaa daarlig, vi stønner og hiver efter Vejret; men vi regner ikke med, at det kan vare mange Sekunder, inden vi naar over til Kraftstationen. Vi smaaløber, støder mod hin-

anden i Mørket og snubler i gamle Sække og Aviser. Støvet hvirvles op, det irriterer baade i Næse og Hals.

Vi har ikke løbet mange Meter, før vi igen støder paa en uforudset Hindring; en ny Dør — oven i Købet en Jerndør. Gudskelov er den ikke aflaaet; men Lukkemekanismen er fuldstændig rustet sammen, saa vi maa slaa den op med vore Vaaben. Det runger og brager i Gangen, saa man skulde tro, at hele Kvarteret vilde blive vækket.

Men det var ikke den eneste Forhindring, vi mødte; syv, otte Gange maatte vi banke os igennem saadanne Døre, inden vi naaede hen til den Lem, der førte op til selve Kraftstationen. Det var den sidste, men til Gengæld ogsaa den alvorligste Forhindring. Det letteste vilde jo være at placere Sprængladningen lige under Lemmen og saa forsvinde, saa skulde Kraftstationen nok blive ødelagt; men saa var det ogsaa sikkert, at samtlige Maskinfolk vilde blive dræbt. Vi var nødt til at lukke Lemmen op for at advare dem, selv om det var højst sandsynligt, at der ogsaa befandt sig SS-Folk inde i Bygningen.

Een Mand blev sat til at aabne Lemmen, mens Resten stod parat med Pistolerne klar til at skyde. Forsigtig blev Lemmen skubbet op, og pludselig saa vi et Par Hænder, der oppefra tog fat i Kanten for at løfte den noget mere. Derefter kom et forskrækket Ansigt til Syne i Aabningen, vi naaede lige at hvæse: „Skrub ud i en Fart; vi sprænger Huset i Luften,“ saa blev Lemmen igen smækket i.

Paa et Par Sekunder var Sprængstoffet lagt an, og Bomberne monteret. Lunterne blev rullet op og antændt, og paa et Øjeblik var den snævre Gang fyldt af denne sødlige Lugt af brændt Sortkrudt, som altid minder om Fest-Duften af Fyrværkeri.

Tilbageturen varede ikke længe. Vi styrtede af Sted uden at ænse de Stød og Hudafskrabninger, vi ustandselig fik, naar vi tumlede imod Vægge og Rør. Sveden haglede ned af os, da vi igen stod ude i Kælderen hos dem, der var blevet tilbage her

for at passe paa Vagterne. Turen gennem Gangen havde da vareet i 20 Minutter.

Aktionen var lykkedes — de næste 3—4 Minutter vilde afgøre, om vi kunde undgaa Tab. Sabotagevagt Engel, der havde passet Telefonen, blev beordret til at gaa i Spidsen, vi sagde til ham: „Du har advaret Nazisterne, hvis de skyder paa os, naar vi gaar op, kommer du til at danne Skjold for os.“ Han rystede af Skræk og Ophidselse, da vi gik gennem Kælderen paa Vej op til Gaardspladsen. Naar først vi havde passeret Gaarden, regnede vi med, at den værste Fare var overstaaet, for Retræten fra selve Fabrikken kunde jo eventuelt dækkes af Dækningsgrupperne. Pludselig springer Sabotagevagt Engel af Sted foran os andre, alt hvad han kan, løber han mod Udgangen. Vi er helt overrumplede, han har allerede et stort Forspring, paa et Øjeblik kan han naa Døren, og saa er vi leverede. Naar han først ud i Gaarden og faar slaaet Alarm, saa er alle Retrætemuligheder lukket, og vi har kun vore Pistoler at forsvare os med. Vi kaster al Forsigtighed overbord, nu er det Knald eller Fald, af vore Lungers fulde Kraft raaber vi til ham — rasende og tryglende: „Stands, stands, eller vi skyder!“ Saa falder det første Skud, han sætter Farten op, igen et Skud — han løber med Armene ud fra Kroppen og Hovedet bøjet bagover — saa falder Skuddene i hurtig Rækkefølge, det giver Genlyd i de store Rum, endelig knækker han sammen, han løber et Par Skridt sammenbøjet, inden han falder. Det giver et modbydeligt Klask, da hans Ansigt rammer Gulvet, han forsøger at rejse sig igen, men falder hurtigt sammen paany, ved et nyt Forsøg naar han kun at rulle om paa Ryggen.

Vi staar stille ved Døren et kort Øjeblik, tilsyneladende er Skuddene ikke blevet hørt, eller hvis de er blevet hørt, har man i hvert Fald ikke kunnet lokalisere dem, for vi kan ikke se Tegn paa Uro til denne Side af Bygningen. Forsigtigt lister vi os ud i Gaarden og ind i den gamle Fabrik. Vi løber hele Vejen igennem Fabrikshallen, om et halvt Minut skal Sprængningen gaa.

Der bliver ikke mere taget Hensyn til selv de mindste Forsigtighedsforanstaltninger, Vinduet bliver revet op, og vi vælter ud, saa hurtigt det kan lade sig gøre.

Da vi er kommet over Vermundsgade, begynder Dækningsfolkene at trække sig tilbage. Mens vi løber ned ad Aldersrogade, lyder Braget, og et kraftigt Ildskær oplyser i et Glimt hele Kvarteret, hvorefter alle Projektører og alt Lys i Fabrikken gaar ud.

Ved Eksplosionen blev to SS-Folk slaet ihjel, en af de svære Betonmure var faldet ovenpaa den ene. Da Redningsfolkene havde trukket Muren op med en Talje og fik Manden halet frem, var han flad, som om han var klippet ud i Papir.

I April 1944 genoptoges Sabotagen efter nogle Maaneders Pause i Forbindelse med Omstillingen af den Hær, som skulde støtte allieret Invasion i Danmark.

...jeg haaber, „at det danske Folks Virkelighedssans skal faa Overtaget, og at Forholdene af sig selv i rette Tid skal stabiliseres“. Dersom Sabotagen ikke aftager, „har mere end 100 Sabotører og Voldsmænd Døden i Vente.“

(Dr. Best, 25. April 1944.)

12. Kapitel

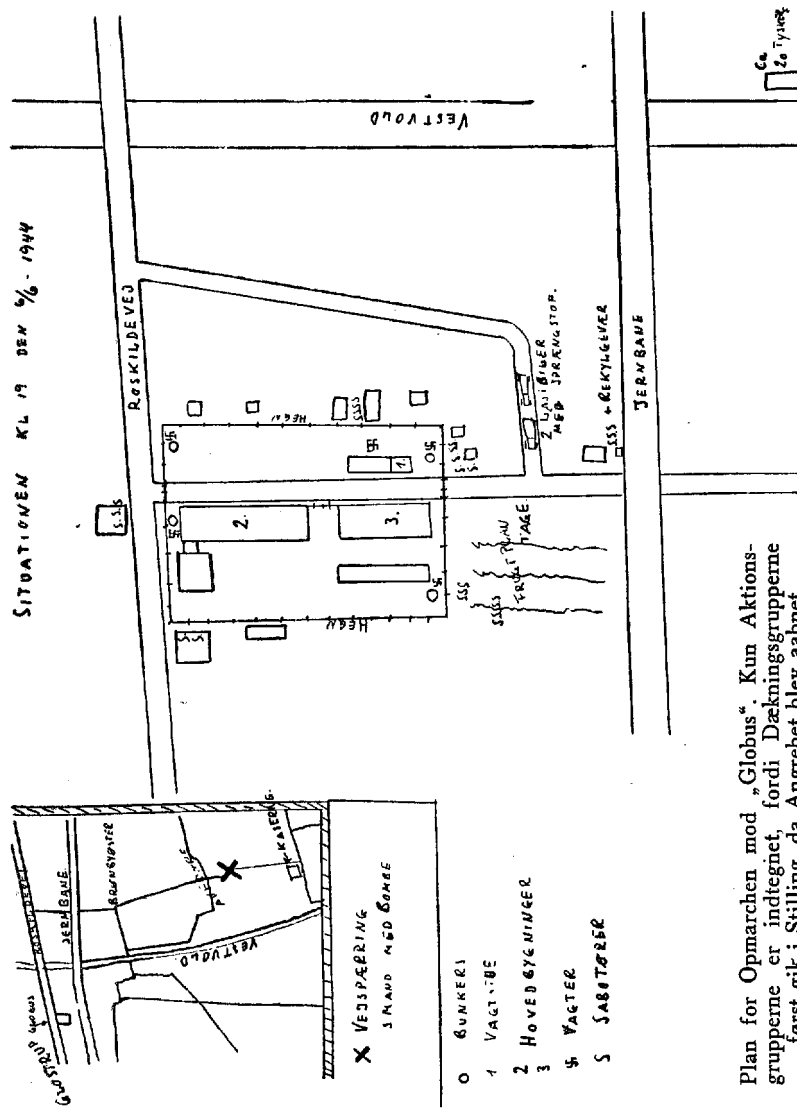
DANMARKS FØRSTE PARTISANANGREB

MED Aktionen mod Globus indledtes en ny Fase i den aktive Modstand. Det var det første regulære Partisanangreb her i Landet. Globus var en af Tyskernes vigtigste Fabrikker i Danmark. Den fremstillede Dele til Flyvemaskiner og var i lang Tid vort mest eftertragtede Maal, men tillige en af de vanskeligste Opgaver, vi overhovedet blev stillet overfor.

For det første laa Fabrikken en halv Snes Kilometer fra København, og for det andet var der ansat en Masse Nazister paa Fabrikken. Begge Dele var alvorlige Hindringer for Fremskaffelse af Oplysninger om Fabrikkens Vagtsystem og Vagternes Bevæbning. Vi prøvede at faa Folk antaget paa Fabrikken som Arbejdere, men det var umuligt. Værnemageren Grundahl Hansen var en meget forsigtig Mand.

Vi havde de almindelige lovbefalede Tegninger over Fabrikken, som vi kunde fremskaffe gennem Byggemyndighederne, og desuden vidste vi, at Vagterne tilhørte det berygtede Sommerkorps, og at de alle var gamle Østfrontkæmpere. Det var de konkrete Oplysninger, vi havde at bygge videre paa, og med dem arbejdede vi i maanedsviis. Vi lavede snesevis af Planer og forsøgte ogsaa at bringe en enkelt af dem til Udførelse, men den mislykkedes, dog vist uden at Vagterne blev klar over, hvad der var ved at foregaa.

Efterhaanden tog en bestemt Plan imidlertid Form. Vi blev klar over, at den eneste Maade, vi kunde komme Fabrikken til Livs paa, var ved direkte at storme den og nedkæmpe Vagternes Modstand.

Indtil da havde vi som Helhed arbejdet efter det Princip først at sætte alle vore Folk ind i en Aktionsplan umiddelbart før den skulde bringes til Udførelse, selvom vi naturligvis

hele Tiden havde arbejdet paa den Maade, at Folkene indsamlede Oplysninger om alle mulige Objekter. I lang Tid før denne Plan blev vi nødt til at sætte de fleste af Folkene, først og fremmest Gruppe- og Delingsførerne, i Gang med at udarbejde Detailplaner. Det rummede selvsagt en stor Risiko, at vi Maaneder i Forvejen maatte sætte en Masse Mennesker ind i, at et bestemt Objekt i nær Fremtid skulde ødelægges. Ganske vist havde Sabotørerne efterhaanden lært at tage sig i Agt for almindelig Snak, saa det var ikke derfra den største Fare truede. Frem for alt var der imidlertid den Mulighed — og den var ikke mere saa fjern for os — at en eller anden skulde blive taget af Gestapo og pint til at røbe Planen, men det var en Risiko, vi var nødt til at tage.

Vi sendte Folk ud enkeltvis og to og to for at undersøge Terrænet. Vi havde Brug for at vide, hvor mange Vagter, der var paa Fabrikken, hvordan de var bevæbnede, om de frygtede Sabotørangreb og derfor var meget aarvaagne. Vi maatte vide, hvilke tyske Vagtposter, der var i Omegnen, hvor mange, der var, hvordan de var bevæbnet, og hvilket Alarmeringssystem de havde. Vi skulde skaffe os Oplysninger om, hvorfra en eventuel Undsætning til Fabrikken Vagter kunde komme, hvor hurtigt den kunde komme og hvor mange, der kunde komme?

Transporten af vore Folk til Aktionsstedet lod sig nok arrangere, men hvordan skulde vi faa dem derfra igen med baade egne og erobrede Vaaben?

Alle disse Oplysninger var uhyre vanskelige at bringe til Veje, og det tog lang Tid, men efterhaanden fik vi samlet de Oplysninger, vi mente var nødvendige. Efter at have udarbejdet en Masse Skitser, byggede vi omsider den endelige Plan. Hvor omhyggeligt, den end var lagt, maatte vi dog indrømme, det var en Tilfældighed, at Aktionen fandt Sted den 6. Juni 1944, samme Dag som Invasionen i Normandiet begyndte. Det blev paastaet efter Aktionen, at vi havde arrangeret Angrebet paa „Globus“ netop for at markere Invasionsdagen, og det

135

kunde maaske være bestikkende ikke at modsige denne Opfattelse. Men i Virkeligheden var Datoen fastlagt lang Tid i Forvejen. Noget andet er, at Tanken om Invasionens Paabegyndelse naturligvis var en vældig Opmuntring for os, da vi om Aftenen drog af Sted mod Globus.

Vor Plan saa i store Træk saaledes ud: Dækningsgrupper skulde afspærre hele Omraadet, der stødte op til Fabrikken, de skulde besætte alle Indfaldsveje, det vilde bl. a. sige Roskildevejen ved Vestvolden mod København og Roskildevejen ved selve Glostrup By mod Roskilde. De tyske Vagtposter, som var udsat paa Vestvolden, skulde holdes under Observation og skydes ned, hvis de gik til Angreb. Mod Avedøre var posteret flere Grupper, der skulde opholde den tyske Forstærkning, som herfra havde Ordre til at rykke Vagten paa Globus til Undsætning, hvis de hørte Skyderi fra Fabrikken. Disse Grupper havde mineret Vejen og forbundet Minerne med elektrisk Ledning, saaledes at de fra deres Dækstilling ca. 100 Meter fra Minerne kunde bringe dem til at detonere, naar eventuelle tyske Vogne passerede dem. I alle Vejkryds var der i Dækninger anbragt Rekylgeværer, beskyttet af Maskinpistol-Skytter. Aktionsfolkene skulde saaledes kunne have Ryggen fri, naar de stormede Fabrikken.

Aktionen var planlagt til Paabegyndelse Kl. 19, men da det jo var lyst paa den Tid af Dagen, maatte Opmarchen gennemføres med den yderste Forsigtighed. Vi havde beregnet en god Time dertil.

Vi var 100 Deltagere i Aktionen, og det siger sig selv, at vi ikke uden videre kunde køre derud i de 7 Biler — Lastbiler og Personvogne — som skulde benyttes til Retræten for Hovedparten af Mandskabet. I Stedet maatte vi bruge Befordringsmidler, med hvilke vi mere ubemærket kunde naa frem til de Poster, Planen angav. Nogle kørte som en Spejdertrop paa Tur i korte Benklæder og med Rygsæk paa Ryggen. Disse Rygsække gemte adskillige Maskinpistoler, Haandgranater og Haandbomber. Pi-

stolerne havde „Spejderne“ som sædvanlig i Lommen for det Tilfælde, at de skulde blive overasket af en Patrulje, som vilde forsøge at visitere dem. Andre af Mandskabet tog til Glostrup med Tog — naturligvis med forskellige Forbindelser i Løbet af Eftermiddagen.

Bilerne skulde først i sidste Øjeblik rekvireres fra Luftværnet, Politiet og private. Naar Bilerne var bragt til Veje, skulde Lederen af Kortegen ringe til et Telefonnummer i en af de Villaer, som laa i Nærheden af Globus, saa vi kunde være klar over, naar ogsaa Folkene fra Bilerne var klar til at løse deres Del af Opgaven. Iøvrigt skulde Bilerne ogsaa komme med Sprængstoffet.

Kl. 18 begyndte vi at snige os ind paa Fabrikken fra alle Sider. Paa Sydsiden havde vi Terrænet til Hjælp, idet vi her skulde forcere en Jernbanedæmning med Træer og Buskads. Paa Nordsiden, hvor Fabrikken vendte ud mod Roskildevejen, maatte Folkene gaa i Skjul i Husene. Mod Øst og Vest laa der Villaer i Nærheden af Fabrikken. De blev besat — forøvrigt med Beboernes velvillige Hjælp. Fra Vinduerne i disse Villaer havde vi ret ret godt Overblik over Fabrikkens Terræn, og her placerede vi nogle Skytter.

Paa Slaget 19 var Opmarchen tilendebragt, og vi skulde usete af Vagterne være dem paa Skudhold. Det var i Planen bestemt, at Angrebet skulde aabnes fra Nordsiden, altsaa fra Roskildevejen, ved at man kastede Haandgranater mod Fabrikkens øverste Etage, hvor en bevæbnet tysk Ingeniør boede. Det skulde være Signalet til almindeligt Angreb fra alle Sider, men hvis en af Folkene inden den Tid blev opdaget af en af Vagterne, skulde han naturligvis skyde, og saa skulde det være Signalet til Angreb.

En af Gruppelederne fortæller saaledes i sin Rapport:

„Jeg laa paa Sydsiden sammen med Knud. Vi havde en hel Del ret nye Folk med os, men de var tilsyneladende ikke nervøse. Vi havde samlet vore Maskinpistoler og havde sneget os helt op til Pigtraadshegnet, der

skilte os fra Fabrikkens Omraade. Paa Grund af Buskadset her var vi kommet saa tæt ind paa Vagten, at vi vel højst var en halv Snes Meter fra ham. Han gik frem og tilbage foran Skydetaarnet (der var Betonbunkers i hver af Fabriksomraadets Hjørner). Klokken var et Par Minutter i 19. Det kan ikke nægtes, at Ventetiden faldt os lang. Minutterne sneglede sig af Sted. Knud og jeg laa og fulgte Vagten med vore Maskinpistoler, frem og tilbage. De andre Folk laa bag os, presset ned i det høje Græs.

Klokken blev 19, og der skete intet. Den blev 1 Minut over, 2 Minutter over. Ved en Bevægelse fra Knud vender Vagten sig pludselig om, peger med sin Maskinpistol paa os og raaber: „Hvem der?“ Han var parat til at skyde øjeblikkelig. I det samme skratter Knuds Maskinpistol. Jeg faldt i med, og nu blev der svaret fra alle Sider. Ind mellem Maskinpistolernes Skratten lød Rekylgeværernes lidt langsommere Kadence og Haandgranaternes dumpe Drøn.

Vi saa vor Vagt falde om og hørte Skrig andetsteds fra, saa stormede vi frem over et Haveegn til en Have, der laa op mod Fabrikken. Hver Gang, vi maatte gaa ud af Dækning, dækkede Kammeraterne bag os vor Fremtrængen med heftig Serieskydning fra deres Vaaben. Rundt omkring os hørte vi Raab og Skrig.

Vi trængte os nu gennem de Bygninger, der laa foran os, idet vi sprængte Dørene med Haandgranater. Før at sikre os mod, at Vagterne skulde have gemt sig i de Bygninger, vi løb udenom, kastede vi Haandgranater ind ad Vinduerne, paa den Maade naaede vi endelig frem til Vagtbygningen.

Det var en Rapport fra en enkelt Gruppeleder. I Realiteten det samme, men maaske lidt mindre malende, fortalte de fleste af Aktionsholdets Gruppeledere i *deres* Rapporter.

Til sidst var Vagten drevet sammen i Vagtbygningen, der nu blev taget under heftig Ild og overdænget med Haandbomber. Da Kampen havde varet ca. 25 Minutter, hørte vi ynkelige Raab fra det Indre af Vagtbygningen: „Naade, Naade ...“ Der blev saa givet Ordre til at standse Skydningen, Vagten blev kommanderet ud og stillet op ad Muren. Efter en Visitation fik de Lov at samle deres Døde og Saarede sammen, og de blev derefter bragt i Sikkerhed. Saa blev Lastbilerne med Sprængstoffet, 175 Kilo Trotyl, kørt frem, Stoffet blev bragt ind og Bomberne monteret.

Mens dette stod paa, blev Stafetter sendt ud for at give Dækningsgrupperne Ordre til at trække op mod Roskildevejen,

hvor Lastbilerne i Mellemtiden var kørt frem. Bomberne havde 3 Minutters Tændetid, saa Folkene skulde være hurtige med at komme i Bilerne.

Retræten foregik under endeløs Jubel fra Hundredvis af Mennesker, som i nogen Afstand havde samlet sig langs Roskildevejen. De raabte Hurra og vi sang og viftede til dem med vore Maskinpistoler, mens vi kørte mod København.

Den Gruppe, som sidst skulde køre bort, havde imidlertid faaet Bilens Benzintank skudt i Stykker. Gruppemedlemmerne maatte derfor rekvirere en Rutebil. Undervejs mod København samlede de vor Læge op. Han var ogsaa kørt i Staa paa Grund af et Skud i Benzintanken. Da Dr. Hagens var en dygtig Chauffør, blev han sat til Rattet i Rutebilen og gav den al det Gas, den kunde taale. Paa Vejen ind mod København laa en anden Værnemagerfabrik, Carltorp, som vi senere sprængte. Ogsaa den var bevogtet af Sommerfolk, de var alarmeret og havde taget Opstilling udenfor Fabriken. Da Rutebilen kørte forbi, aabnede de Ild mod den og gennemhullede den paa Kryds og Tværs. Ved et mærkeligt Træf blev kun een Mand ramt, Dr. Hagens. Han blev truffet i Nakken af en Dum-Dum-Kugle og dræbtes paa Stedet. Bilen slog nogle voldsomme Sving og truede med at køre i Grøften, men i sidste Nu sprang en Kammerat op paa Skødet af den døde og rettede Bilen op.

Vi havde været stolte og glade for Aktionen. Vi syntes, at vi nu kunde kalde os Partisaner, men da den sidste Gruppe naaede ind til vort Samlingssted med Budskabet om Hagens Død forvandlede vor Glæde til Sorg. Hagens var ikke ret meget ældre end os, han kendte hver enkelt af os og vi holdt af ham som af en ældre Broder. Det er et af de Dødsfald, som har gjort det dybeste Indtryk paa os.

— — — Aktionen indbragte os iøvrigt følgende Lykønskning fra Eisenhowers Hovedkvarter: „Congratulation to danish saboteurs reference Grundahl Hansen. S. H. A. E. F.“

... Aage havde faaet Besked om, at en Arbejder paa Værkstedet, Jens Olsen, vilde være behjælpelig med at smugle Sprængstoffet ind. Da han havde transporteret 9 Kilo ind, syntes han, at han vilde have noget for det. Aage svarede, at saadan noget var han ikke indstillet paa. Han fik ikke selv nogen Betaling for det. Jens Olsen gik derefter til Direktøren, som lovede at hjælpe ham, saa Gestapo ikke gjorde ham noget. Jens Olsen blev nu af Gestapo kørt til Vestre Fængsel, hvor han blev beværtet med alt. Han gik til det næste Møde, han havde aftalt, og der anholdt Gestapo Aage.

Efter ca. 3 Uger hos Tyskerne skrev Aage, at han ikke kunde mere. — Brevet var skrevet, som om et Skolebarn havde skrevet det, saa kraftløs var Aage, at han ikke kunde holde paa en Blyant. Brevet naaede frem den Dag, han skulde begraves. Det laa i Hjemmet hos Forældrene, da de kom hjem fra Begravelsen.

(Brudstykke af Rapporten om Aage Nielsens Tilfangetagelse og Død).

13. Kapitel

„HESTETYVEN“ OG „MR. SMILE“

HESTETYVEN var en af de første, der herhjemme optraadte som Stikker for Tyskerne. Det var ham, der var Bagmanden for Stikkeriet mod Aksel Larsen. Han var en uhyggelig Type, en Forbryder af internationalt Format. Allerede i Begyndelsen af Tyverne blev han dømt til Døden i Sovjetunionen for Spionage- og Provokationsvirksomhed. Han blev den Gang reddet ved Mellemkomst af danske Myndigheder og slap med at blive udvist af Unionen. Senere slog han sine Folder paa Balkan, men beskæftigede sig stadig med Spionage, Smugleri, Tyveri o. l. Det var i denne Periode, han erhvervede Øgenavnet „Hestetyven“ efter en Dom i Ungarn for Hestetyveri. Da han kom hjem til Danmark fortsatte han i sit „Fag“, altid var han paa den forkerte Side af Loven eller lige paa Kanten af den. Herhjemme fandt Politiet Anvendelse for ham som Stikker og Provokatør i den revolutionære Arbejderbevægelse. Han færdedes altid i den indre By i Kvarteret omkring Nikolaj Plads sammen med Bohømer og Pseudokunstnere. Det var en Vane, der kom til at koste ham Livet, det var her, han mødte sin Skæbne i Form af to Serier Pistolkugler.

„Hestetyven“s Arbejde som Stikker blev konstateret paa et meget tidligt Tidspunkt, saa tidligt, at Frihedsbevægelsen endnu ikke ansaa det for nødvendigt at likvidere den Slags Mennesker. Derfor kunde han i lang Tid færdes frit omkring, uden at der skete ham noget. Da Situationen skærpedes, saa det blev nødvendigt at uskadeliggøre den Slags Individer, forsvandt

han i lang Tid fra København og var antagelig i Tyskland. Der gik mange Maaneder, hvor vi overhovedet ingen Oplysninger fik om ham.

Men en Dag kom der pludselig Meddelelse om, at han igen var set paa sine gamle Tilholdssteder. Han var et udpræget Vanemenneske, han kunde ikke undvære Atmosfæren fra de smaa Vinstuer. Her har han sikkert følt sig hjemme, blandt disse „Digtere“ og „Malere“, disse evigt snakkende Similimennesker. Her har han sikkert følt sig som en stor Mand, en Handlingens Mand.

Vi sendte Folk ud for at udforške hans Færden, og det viste sig snart, at den fulgte ganske bestemte Baner: Fra Værtshus til Værtshus med en enkelt Afstikker til forskellige Kontorer, bl. a. „Dagmarhus“. Men selv om han altid sad med en Øl eller Cocktail, saa vi ham dog aldrig beruset. Han var altid meget rolig og behersket og virkede med sin nonchalent slentrende Gang uhyre selvsikker, hvad han vist ogsaa var.

I lang Tid fulgte vi ham for at finde en passende Lejlighed til at gøre det af med ham. Det var tidligt paa Aaret 1944, Likvideringer var endnu ikke blevet „almindelige“, saa vi vilde nødtigt skyde ham inde midt i Byen, hvor det var vanskeligt at slippe væk. Det trak ud, og vi begyndte at blive bange for, at han skulde opdage vor Interesse for ham og fordufte. Saa besluttede vi at foretage Henrettelsen, ligegyldigt hvor vi traf ham.

En smuk Foraarsdag — den 20. April 44 — blev vort Brevsted ringet op af vor Observatør: „Nu er han der igen, han sidder inde paa Café „Rosengaarden“. Da vi kom derind — Caféen ligger i en lille Gade bag Nørrevold — var han lige gaaet. Vi sendte Folk ud til de Steder, hvor der var Sandsynlighed for at finde ham. Forbindelsen mellem Folkene blev opretholdt dels ved Kurer, dels ved Telefon til Brevstedet.

Først lige over Middag kom der Meddelelse om, at han igen var fundet — han sad paa Latinercaféen i Købmagergade.

Gruppemedlemmerne placerede sig i Nærheden af Caféen, og to Mand gik ind. Han sad ved et Bord sammen med tre andre Mænd. Det var vanskeligt at komme til at skyde paa ham uden at risikere at ramme de andre. Desuden var Købmagergade et temmelig daarligt Sted at slippe væk fra. De to gik ud og meddelte de andre deres Mening om Sagen. Vi besluttede at vente og se, hvor han gik hen. Det varede en halv Times Tid, inden han kom ud. Han gik op ad Købmagergade mod Nørrevold, og vi fulgte efter. Paa Kultorvet tænkte vi paa at slaa til, men der var saa mange Mennesker paa Gaden, at en eventuel vildfarende Kugle nemt kunde ramme en forkert. Det var en mærkelig Fornemmelse at gaa der lige i Hælene paa ham og knuge Pistolen i Lommen.

Han drejede om ad Nørrevold og gik ind paa „Nørreport Automatcafé“. Vi gik over paa Nørreport Station for at diskutere, hvad vi nu skulde gøre. Det blev bestemt, at vi skulde tage ham paa Gaden, naar den første Mulighed viste sig. En Mand blev sendt ind paa Caféen, men kom hurtigt ud igen. Han var synligt ophidset: „Vi maa tage ham nu. Han sidder helt alene. Det er den bedste Chance, vi overhovedet kan faa.“ Folkene indtog i en Fart passende Dækstillinger, og to Mand gik over for at skyde ham. Inden de var naaet over Gaden, kom han ud fra Caféen i Selskab med to Mænd. De gik over Nørrevold sammen, men pludselig sprang han paa en Sporvogn. Vi var sikre paa, at han havde opdaget os og nu vilde forsvinde.

Hurtigt blev der givet Ordre: „Tag Bil, tag Cykle, tag Sporvogn, hold Forbindelsen gennem Brevstedet.“ Folkene spredtes og forsvandt i hver sit Trafikmiddel.

Det lykkedes et Par Mand at spore ham ud til Rosenørns Allé. Her var han staaet af Sporvognen og havde stillet sig op paa et Hjørne. Han stod hele Tiden og kiggede sig om til alle Sider. Flere af Kammeraterne hævdede, at han sikkert havde opdaget os og var ved at lægge en Fælde. Der

var nogen Tvivl om, hvorvidt vi skulde opgive Aktionen den Dag. Men den Opfattelse sejrede dog, at det maaske var den bedste Chance — og maaske ogsaa den sidste — vi fik. Vi ventede over et Kvarter og kunde ikke rigtig beslutte os til at gøre noget ved Sagen. Muligvis stod der jo nogle Gestapomænd i en Trappeopgang og ventede kun paa at komme til at knalde os ned.

Da Klokken var to, strømmede Eleverne ud fra Handels-højskolen lige over for, og en ung Kvinde gik over og hilste hjerteligt paa ham. Det var aabenbart hans Veninde. Arm i Arm fulgtes de ad ind mod Byen, og vi fulgte efter i nogen Afstand. Her paa Vejen ind mod Centrum havde vi mange gode Muligheder, særlig da Parret gik gennem Ørstedsparken og et Øjeblik sad stille paa en Bænk. Vi kunde gaa lige hen bag Bænken og trykke af lige i Nakken paa ham, men ingen af os kunde lide at gøre det, fordi Pigen sad og holdt ham i Haanden. Fra Parken gik de hen paa Café Buriis paa Nørrevold. Det blev bestemt, at nu skulde det ske, Tiden gik og vi risikerede, at han opdagede os eller smuttede fra os. To Mand gik ind paa Restauranten fast besluttet paa at skyde ham. De satte sig ved et Bord, hvorfra de kunde se ham. Mens de drak et Glas Øl, blev de enige om, at det var et meget daarligt Sted at skyde en Mand. Desuden sad Pigen stadigvæk og klamrede sig til ham, de sad og drak en Flaske Vin. Bag-efter gik Parret hen i Gothersgade, hvor de forsvandt op i Pension Gotha's Bygning. En Mand styrtede efter dem op ad Trappen, men fik ikke set, paa hvilken Etage, de gik ind. Vi regnede nu Aktionen for mislykket, men blev dog i Kvarteret for at vente og se, om der skulde ske noget. En Time efter kom han ned — alene. Med lange, hurtige Skridt styrede han hen ad Nørrevold, ned ad Nørregade og hen ad Vestergade. Vi var lige efter ham, nogle paa Cykle, andre til Fods. Det var lige i Myldretiden og Folk skubbede til hinanden, til ham

og til os. Der vilde være blevet Panik, hvis vi havde gjort det lige midt i Myldret.

I Vestergade forspildte vi en god Chance, fordi vi troede, det var os, han kiggede efter, da han nogle Gange vendte sig om og stod stille. Vi var naturligvis ogsaa blevet noget nervøse af al det Jageri. Han gik ind paa Minister Gunnar Larsens Kontor, F. L. Smiths Hovedkontor. En Kammerat fulgte efter for at se, hvad han skulde derinde. Kontoret er et langt Lokale beliggende i en høj Stue ud mod Gaden. Han sad nede for Enden af Kontoret og drejede sin Hat mellem Hænderne. Da Kammeraten var kommet lidt ned i Kontoret, kom en pæn graahaaret Mand af Kontorcheftypen springende og spurgte, hvad han skulde. Det var ganske tydeligt, at Manden anede Uraad. Kammeraten mumlede noget om, at han skulde tale med en Mand, som lige var gaaet ind paa Kontoret, men Kontorchefen forsikrede, at der ikke var kommet nogen derind. Da vor Mand var gaaet ud, strømmede Kontorfolkene til Vinduerne og stirrede meget nysgerrigt paa Folk paa Gaden.

Et Kvarter efter kom han ud. Med hastige Skridt gik han hen paa Raadhuspladsen, hvor han tog en Linie 15. Vi hoppede ind i en Taxa og fulgte efter til Nørrevold. Der stod han af Sporvognen og gik igen ind paa „Nørreport Automatcafé“, men kom ud igen med det samme, hvorefter han gik ned paa Café „Rosengaarden“.

I en Fart tog vi Opstilling: Nogle Stykker for hver Ende af den lille Gade, to Mænd skulde gaa ind og skyde ham. De to Mænd stillede deres Cykler uafklaasede i Rendestenen, afsikrede deres Pistoler og gik ind. Værtshuset er lille. For Enden af Lokalet fandtes en Bar og rundt om smaa Borde. Der var stuvende fuldt og Luften var tyk af Røg. De to Kammerater orienterede sig i 20—30 Sekunder. Han sad henne ved Baren med Ryggen til Udgangen. De trak samtidig deres Pistoler og fyrede. Han sprang op med et Skrig. Al Snak forstummede. Pistolskuddene lød som Brag i det lille Rum. Værten dukkede

sig ned bag Disken. „Hestetyven“ forsøgte at trække sin Pistol, men Armen vilde ikke lystre ham. Hver Gang et Skud ramte, gav det et Sæt i ham. Han skreg, saa det kunde høres op paa Nørrevold. Det var uartikulerede Hyl, Dødsangsten. Saadan skriger en Mand ikke af Smerte. Med et Spjæt væltede han Barstolen, saa han tumlede baglæns ned, stadig vildt hylende. To Skud i Brystet gjorde Ende paa hans Liv.

★

Af helt anden Karakter var Aktionen mod Svend Staahl-Gruppen, en af Tyskernes farligste Stikker- og Terrororganisationer. Arbejdet med denne Sag tog flere Maaneder, skønt der samtidig blev arbejdet parrallelt af flere Grupper. Vi vælger at følge den Gruppe, som likviderede Souschefen, Restauratør Henning Walthing:

„Under yderste Livsfare og med Gestapo i Hælene er det nu lykkedes mig at fremskaffe Resultater ...“ Saaledes begyndte den Rapport, vi fik at starte paa. Rapporten kom „oppefra“. Vi havde kun den at holde os til, vidste ikke, af hvem den var udarbejdet, men kun, at den undervejs havde været behandlet i Frihedsraadets Likvideringsudvalg og at Dødsdommen over Svend Staahl-Gruppens Medlemmer altsaa var fældet paa behørig Maade. Opgaven for os var nu at udfylde Hullerne i Rapporten, rette eventuelle Fejl og derefter uskadeliggøre Stikkergruppens Medlemmer.

Det fremgik af Rapporten, at Staahl-Gruppen hovedsagelig bestod af fhv. Politibetjente. Deres Arbejdsmetode var at snige sig ind i illegale Organisationer og derefter udlevere saa mange som muligt af Medlemmerne til Gestapo. Dels fordi de fra deres Arbejde i Politiet kendte en Del til illegalt Arbejde og dels fordi de opererede med meget stor Forsigtighed havde det været vanskeligt at afsløre dem. Paa dette Tidspunkt — et Par Maaneder efter Politiets Deportation — havde en Politimand paa Forhaand en vis goodwill og Gruppens Medlemmer var meget omhyggelige med altid at have deres

Kender De Svend
Staahl?

Næh — jeg synes
ikke ...

Men Walther Smile
maaske?

Stikkeren Henning Walthing, kaldet „Walther Smile“, fotograferet under Forhøret, hvorfra han førtes til Hareskoven og henrettedes. Forhøret fandt Sted i en Vaskekælder. Walthing mistede for første Gang under Forhøret sin glatte Selvbeherskelse, da han forstod, at hans Dæknavn indenfor Staahl-Gruppen var afsløret.

Politiskilte paa sig, indsyet i Reversen paa Jakken. Alene paa det kom de ofte ind i illegale Grupper uden alt for grundige Undersøgelser. Rapporten havde Dæknavnene paa Hovedparten af Staahl-Folkene. De begyndte alle med S, og desuden mente Efterretningssystemet at have opklaret, at Gruppen brugte et Kontor i Peder Skramsgade som Central. Ingen af Medlemmerne viste sig personligt paa Shellhuset eller andre tyske Tilholdssteder, men afleverede deres „Arbejdsresultater“ gennem Mellemmænd. Et fast Punkt i Sagen var, at Gruppens Næstkommanderende mentes at være den 28-aarige Restauratør Henning Walthing. Han var Indehaver af „Café 44“ i Rantzausgade under sit rigtige Navn, men gik i Staahl-Gruppen under Dæknavnet „Walther Smile“, som Regel kaldet „Mr. Smile“.

Baade Kontoret i Peder Skramsgade og „Café 44“ blev straks sat under Observation. Paa Restaurationen slog en af vore Folk sig ned som Stangæst, men der gik hele to Dage, inden der viste sig en Mand, som blot kunde minde om Signalementet af Walthing. Vor Kammerat var efterhaanden blevet saa godt kendt i Værtshuset -- bl. a. fordi han havde tilbudt Buf-fettdamen, Walthings Mor, en Sortbørshandel om Koksnaerker -- at han hurtigt fik fastslaaet, det var den rigtige Mand. Han kom kun i Restauranten for at gøre Regnskab med Servitricen.

Observationerne ved Stikkercentralen i P. Skramsgade gav i Begyndelsen ikke større Resultat. Man kunde se gennem Brevsprækken, at der ikke var Beboelse i Lejligheden, og der gik flere Dage, inden der overhovedet viste sig et Menneske i Lejligheden. Observationsfolkene støvede rundt som Flyttemænd eller forslædt paa anden Maade, men da Stikkerlejligheden endelig fik Besøg, viste det sig umuligt at spore „Gæsterne“ derfra. De slap væk i Mørket eller Trafiken. Først efter længere Tids Arbejde mente vi at have fastslaaet, at Gruppens Medlemmer visse Dage indfandt sig paa Kontoret om For-

middagen for at aflægge Rapport og modtage Instrukser. Nu skulde der slaas til. En af de Dage, Stikkerne plejede at komme til Konference, skulde nogle af vore Folk meget tidligt om Morgen bryde ind i Lejligheden, og efterhaanden som Stikkerne indfandt sig, skulde de holdes op, eventuelt bringes til Tavshed paa anden Maade. Saa snart de alle var samlet og identificeret, skulde Henrettelserne ske i selve Lejligheden. Der maatte arbejdes hurtigt og forsigtigt. Svend Staahl havde praet af, at han fik Modstanderne aldrig, for saa snart en Mand havde Mistanke til ham, blev han skudt. Det ansloges, at han havde myrdet 6—7 Mennesker paa det Grundlag.

Et Par Dage før den planlagte Aktion fik vor Observationspost imidlertid Held til at spore en Mand fra P. Skramsgade gennem Byen til hans Bestemmelsessted. Dette var Politivagten paa Amalienborg, og efter denne Opdagelse fandt vi det bedst at tale med Politiet, inden vi gik videre. Det skulde vi aldrig have gjort. Nu trak Sagen først rigtig i Langdrag. En saa simpel Ting som at identificere den mistænkte Politimand ved Hjælp af et Fotografi blev nu en Sag, der skulde drøftes i en hel Række Instanser, og naturligvis endte det med, at Stikkergruppen anede Uraad — hvor de nu end fik deres Mistanke fra. De flyttede bort fra P. Skramsgade, og Planen om at knalde hele Gruppen paa een Gang var dermed røget i Lyset. Nu maatte man koncentrere sig om de kendte Medlemmer. Den Gruppe, vi følger, tog sig som sagt af Walthing.

En Formiddag ved 10-Tiden, da Walthing indfandt sig i „Café 44“, traadte to Gæster hen til ham, stak ham en Revolver i Siden og bad ham være rolig. Walthing stivnede af Skræk, og endnu før han var kommet sig af Chok'et, var han visiteret. Resultatet: en skarpladt, afsikret Pistol talte ikke til hans Fordel. Han blev ført ud til en Varebil og kørt til en Bungalow i Buddinge, hvis Kælder vi havde faaet Lov at laane. Imens var Walthing kommet sig noget af Forskrækkelsen. Han bedyrede sin absolutte Uskyldighed og talte saa

overbevisende, at hans Vogtere faktisk troede paa hans Uskyld. De forklarede ham, at han intet havde at frygte, naar det forholdt sig saaledes, men at han maatte have Taalmodighed, til han var afhørt.

Lidt over Middag begyndte Forhøret, der foregik nede i Kælderen mellem Vaskeremedier og gamle Potteplanter. Forhørslederen var Jurist og Politimand.

Walthing nægtede til at begynde med alt. Han vidste ikke, hvem Svend Staahl var, han havde ikke angivet nogen, han havde købt Pistolen af en Kammerat, Vaabentilladelsen havde han skaffet sig, fordi han en Gang var blevet truet o. s. v., o. s. v. I hvert Fald paa Overfladen bevarede han Roen og under hele Forhøret optraadte han med den yderste Servilitet og Sledskhed. Da Forhørslederen pludselig sagde: „Kender De Walther Smile?“, blev han bleg og opgav at nægte alt. Han indrømmede nu, at han kendte Svend Staahl og opgav hans rigtige Navn, og han indrømmede at have været i P. Skramsgade, men hævdede, at det kun havde været for at føre Kartotek.

Han fik at vide, at han havde en Chance for at blive sendt til Sverige, hvis han talte aabent, men nægtede stadig at have deltaget i Staahlgruppens Stikkerarbejde. Han kunde dog ikke forklare, hvorfra han havde faaet Penge til at købe Restaurationen i Rantzausgade. Vi vidste, at de stammede fra Ty-skerne og at de havde placeret ham i Rantzausgade, fordi de mente, at han i det Kvarter vilde have særlig let ved at komme paa Sporet af kommunistiske Organisationer. Walthing nægtede, at det var rigtigt. Men pludselig slog hans Dømmekraft Klik. Han fortalte, at han under en Passiar med et af de andre Medlemmer i Staahlgruppen havde sat denne ind i en Historie om en ung Mand, som var Medlem af en illegal Gruppe. Walthing anførte det som et Bevis paa sin Uskyldighed! Hvis han havde villet, kunde han jo være gaaet til Gestapo, sagde han ... Da vi fik Navnet paa den unge Mand, viste det sig,

at Walthing forsaavidt havde gjort sine Ting godt nok alligevel. Den unge Mand var Bror til Forhørslederen. Han var prompte blevet eftersøgt, og at han undslap Gestapo var ikke Walthings Fortjeneste.

Efter en Times Forløb stod det klart, at Walthing ikke røbede mere i et almindeligt Forhør. Han havde opgivet en Del Adresser, han havde erkendt at have arbejdet regelmæssigt i Staahl-Organisationen og han havde tilstaaet et oplagt Tilfælde af Stikkeri. Om hans Skæbne kunde der ikke være Tvivl, men da han aabenbart stadig selv troede paa, at han skulde deporteres til Sverige, sagde vi blot, da han blev ført ud i Bilen, at han skulde konfronteres med Svend Staahl. Sammen med 4 Mand kørte Walthing ud til Hareskoven. Han fik at vide, at vi maatte gaa gennem Skoven til den Villa, hvor Konfrontationen skulde ske og troede aabenbart stadig paa det. Undervejs ad den plørede Skovsti var han kun optaget af ikke at træde i Vandpytterne eller smudse sine Sko til. Som altid var han denne Dag temmelig lapset klædt. I andre Kredse end Staahlgruppen kaldte man ham „Smukke Walthing“. To Mand fyrede samtidig paa ham bagfra. Den ene af Kuglerne, en 11,35, ramte lige i Nakken, og Walthing var stendød med det samme. Han gav blot et Grynt fra sig, idet han sank om paa Skovstien.

— — — Samme Dag stormede en anden Gruppe Modstandsfolk den Lejlighed, hvor Svend Staahl — fhv. Politibetjent Poul Otto Ditlev Nielsen — opholdt sig sammen med Fru Walthing, Souschefens Mor, som ogsaa var fundet skyldig i Stikkeri. Begge blev skudt ned paa Stedet.

... „Den Maade, paa hvilken politiske Mord i den senere Tid har taget Overhaand, har gjort det umuligt for den højere SS og Politifører for Danmark længere at taale, at det danske Politi ikke med al Energi modarbejder den forbryderiske Underverdens Gangstermetoder. Der er derfor under Forhandlinger med Departementschef Eivind Larsen blevet stillet den Fordring til det danske Politi med alle til Raadighed staaende Kræfter at eftersøge Morderne og sørge for, at de bliver straffede“.

(Den officielle tyske Erklæring, som senere viste sig at være Bebudelsen af Aktionen mod det danske Politi den 19. Sept. 44).

14. Kapitel

VORE MODSTANDERE — OG DERES METODER

Det var aabenbart Gestapos Drøm at sprænge „Bopa“ *oppefra*, ikke at ødelægge Organisationen ved en møjsommelig Optrævling af de enkelte Grupper, men at standse hele Arbejdet med eet Slag ved at anholde Organisationens Ledelse. Antagelig har „Førerprincippet“ suggeret dem til at tro, at Organisationen vilde falde sammen, hvis Lederen blev taget, og gennem Rapporter fra vore fangne Medlemmer kunde vi nogenlunde følge, hvor store Fremskridt, Tyskerne gjorde i Forsøgene paa at klarlægge „Bopa“ ledelsens Sammensætning. Brudstykke for Brudstykke samlede de fra de enkelte Forklaringer Dæksnavne, Adresser og Signalementer sammen, og med sædvanlig tysk Grundighed stillede de det hele op i en grafisk Fremstilling, som efterhaanden ikke manglede meget i at være komplet. Den indeholdt ialtfald Dæksnavne og udførlige Signalementer paa „Bopa“s Leder og Organisationens Afdelingschefer med Angivelse af Forbindelserne mellem Afdelingerne. Med hvilke Metoder, man stræbte efter at kunne føje et „anholdt“ til hvert af disse Navne, illustreres maaske bedst af en enkelt Sag.

En Grosserer, som havde hjulpet en af Afdelingerne med forskellige Ting og derfor efterhaanden var kommet ind paa Livet af dens Folk, angav en Dag for nogle faa Hundrede Kroner til Tyskerne, hvor Afdelingens Depot laa, og paa hvilket Tidspunkt, en Række Sabotører vilde indfinde sig der. Tyskerne besatte straks Depotet, en Oplagsplads paa Klokkemagervej, og en halv Snes af vore Folk gik i Fælden. De kom naturligvis til Stedet enkeltvis og blev omringet af 5—6 Politisoldater med

Maskinpistoler, saa snart de traadte ind gennem Porten. Trods den haabløse Situation trak en af vore Folk sin Pistol for at kæmpe, men han blev omgaaende gennemhullet af en Maskinpistolsalve og dræbt paa Stedet. De andre blev udsat for den sædvanlige Behandling: døgnlange Forhør, Prygl og Tortur til en af dem brød sammen, saa man kunde anvende hans Udsagn overfor de andre. Ved disse Afhøringer viste det sig klart, at man koncentrerede sig om at trænge frem til Organisationens Ledelse. Ingen kendte naturligvis Lederens Adresse, men en af de fangne blev pint til at røbe Adressen paa en Lejlighed, hvor han af og til kom. En Patrulje blev omgaaende sendt af Sted og anholdt Lejlighedens Indehaver, en ung Kvinde, der boede alene med sin 3-aarige Datter. Hun blev bragt til Shellhuset og opholdt sig der et Par Døgn. Saa mente man, at hun var gjort mør. Hendes Forhørsleder erklærede, at hun kunde frelse sig selv fra Koncentrationslejren, hvis hun gik med til at lægge en Fælde for „Bopa“s Leder. Han skiftede fra rene Trusler til faderlige Formaninger og Indsmigring, men hun vægrede sig. „Jeg bliver jo skudt som Stikker, hvis jeg gør det — —“. „Nej, vi skal nok arrangere det hele saadan, at der ikke falder nogen Mistanke paa Dem. De skal blot se at faa arrangeret et Møde i Deres Lejlighed. Saa omringer vi hele Kvarteret og tager alle i Lejligheden med, foruden en Masse andre, saa det kan se ud som en almindelig Razzia.“ Hun vilde stadig ikke. „Ja, saa bliver Deres lille Pige sendt til et Børnehjem i Tyskland . . .“

Efter nøjere Omtanke slog den unge Kvinde til, men det lykkedes hende hurtigt at faa rystet de Tyskere af, som skulde skygge hende, og snart havde vi hele Historien.

Disse tre Midler: Angiveri, Tortur og Trusler var altid Tyskernes Hovedvaaben overfor os. Om egentlig politimæssig Efterforskning var der sjældent Tale. Vort Kendskab til Tyskernes Fremgangsmaade og Resultater stammede som sagt først og fremmest fra Rapporter fra fangne Kammerater. „Bopa“

mistede sjældent Kontakten med sine Folk, saa længe de overhovedet sad i et Fængsel i Danmark, og vi ventede ogsaa af de fangne, at de selv efter Arrestationen støttede os med de Oplysninger, de kunde skaffe og faa sendt ud. Ogsaa med Folk, som Tyskerne af en eller anden Grund hentede hjem fra Tyskland til Forhør eller lignende, fik vi i Reglen oprettet en Forbindelse. Særlig udviklede eller romantiske Metoder anvendte vi sjældent til Formidling af denne Korrespondance. Hovedparten af Brevene smugledes ud og ind med Vasketøjet, enten syet ind i en Søm eller foldet sammen til en ganske tynd „Pølse“ og anbragt i en Skjorte i Stedet for Flipstiveren. En mere „spændende“ Metode blev anvendt af en Hustru, som skulde smugle en Meddelelse ind til sin Mand for os, fordi hun var den eneste, som fik Lov at tale med ham. Hun anbragte Depeschen i Munden og vilde saa lade den glide over i Mandens Mund, naar hun kyssede ham til Farvel, hvad hun regnede med at faa Lov til. Det lykkedes ogsaa, men Manden kom desværre til at sluge Meddelelsen!

Store Beretninger kunde Fangerne naturligvis ikke smugle ud, men følgende Eksempel viser alligevel, at der kan staa temmelig meget paa et Stykke Cigaretpapir, selv om der skal skrives i Mørke og med største Forsigtighed:

Kære Venner.

Jeg har det godt. Faar det Brød, jeg kan spise. Mit Hoved har faaet Facon igen, kun mit v. Øre er ikke i Orden endnu — har haft Læge to Gange. Jeg har opgivet James' og Emils Adresse. Blev tvunget til det. Det første, de sagde, da jeg kom ind, var: Du er Kommunist. Har saboteret Globus, Syndikatet, Kløvermarken, B & W, Scania-dam, Standard Electric. Du er Gruppeleder. Din næste Sabotage er H. A. (Hærens Vaabenarsenal). Saa viste de mig Kortet herover. Om Fredagen tilstod jeg, da jeg blev klar over, at de vidste alt. Jeg fik Lov at vælge mellem Krigs-

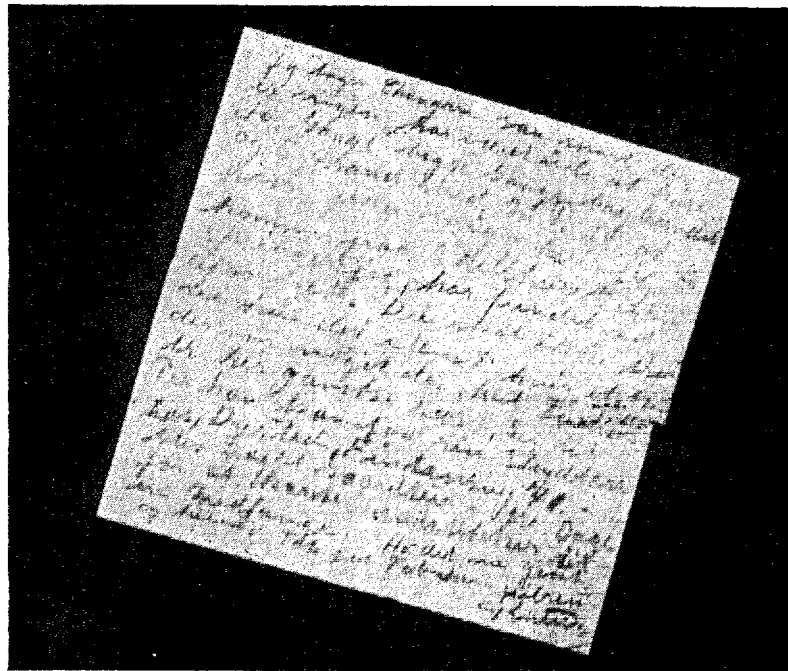
ret og Henrettelse straks. Jeg valgte det første, idet jeg tænkte: Saa længe der er Liv, er der Haab.

Jeg kan hilse fra Benny. Har Forbindelse med ham (Morsesystem). Thomas har jeg talt med om Onsdagen, jeg ved ikke, hvad han har indrømmet. *Jack.*

Man vil se, hvor ringe Omtale, Brevet ofrer paa Brevskriverens Person. Skønt han umiddelbart forinden havde faaet at vide, at han vilde blive skudt om ca. 14 Dage, er Hovedparten af Pladsen optaget af Meddelelser, som kunde være os til Nytte baade i vort Arbejde og hvis vi blev anholdt.

Foruden Brevene havde vi dog adskillige andre Kilder til Information om det tyske Politis Arbejde imod os. F. Eks. „beslaglagde“ vi i Tidens Løb en Del af Gestapos Akter og kunde derved følge en Sags Gang, som den tog sig ud fra Tyskernes Synsvinkel. Det var en ganske ejendommelig Følelse at sidde med en saadan Stabel Fotokopier i Haanden og vide, at der bag Kriminalsekretærens kolde, juridiske Udtryk skjulte sig en Sum af menneskelig Lidelse og kynisk Forræderi. Disse Akter omtalte i Reglen Stikkerne under Dæknavn eller uden Navn, men gav ofte en saa udførlig Redegørelse for deres Kvalifikationer, at vi ad den Vej kunde identificere dem. Naar det f. Eks. blev opgivet, at Stikkeren „Gottfried“ havde angivet den og den og at han sandsynligvis havde Hold i sin Angivelse, da han havde ligget paa Korporalskole med en af de angivne og senere siddet sammen med ham paa det og det Kontor, hørte der jo ikke større Skarpsindighed til at regne Stikkerens Identitet ud.

Imidlertid har Stikkere aldrig været i Stand til at snige sig ind som Medlemmer af „Bopa“s Grupper. Skete der Angiveri hos os, var det altid foretaget af Personer med en lige saa periferisk Tilknytning til os som den omtalte Grosserer. Denne Kendsgerning formindskede dog ikke vor Omhu, og Sagerne i sig selv var som Regel i den Grad mættet med Uhygge, at

Faksimile af et Brev fra en af vore Gruppeledere. Det er skrevet i Vestre Fængsel med den Blyant, han fik udleveret til at skrive Tilstaaelser med. Brevpapiret var et Stykke Cigaretpapir, som blev syet ind i en Skjorte, der skulde til Vask

vi ikke havde behøvet „faglige“ Motiver til at animere Interessen. Her sad en eller anden underordnet tysk Kriminalembedsmand og skildrede Skridt for Skridt Oprulningen af en Modstandsgruppe, lige saglig og uanfægtet i Udtrykkene den Dag, han begyndte med at registrere Sagen som IV 3 a som den Dag et Par Maaneder senere, han kunde notere Dødsdommens Fuldbyrkelse. Maaske et ganske kort Referat af en saadan karakteristisk Sag bedre end mange Almindeligheder vil klargøre, i hvor høj Grad det tyske Politi maatte bygge sit Arbejde paa Stikkere og Tortur:

4. November:

Stikkeren indfinder sig første Gang paa Shellhuset og forklarer, at han er kommet i Forbindelse med en illegal Gruppe, hvis Leder han kender fra sin Soldatertid.

5. November:

Angiveren fremstiller sig paany og melder „forskriftsmæssigt“ nye Enkeltheder om Gruppens Planer.

6. November:

„Endskønt Angiverens Oplysninger maa behandles med stor Forsigtighed, synes den Antagelse berettiget, at han taler Sandhed“. Han faar derfor overgivet bestemte Opgaver.

12. November:

„V-Mann Gottfried“ (Stikkeren har nu faaet officielt tysk Dæknavn) faar udleveret Tjenesteausweis. Hans maanedlige Løn sættes til 500 Kr.

„Der kan regnes med Anholdelse af Sagens Hovedpersoner“.

30. November:

„Gottfried“ melder, at Gruppens Leder er blevet saaret under en Aktion og indlagt paa Hospitalet.

22. December:

Erklæring fra Vestre Fængsel om, at den eftersøgte Gruppeleder er anholdt og indsat „som Medlem af en Morderorganisation“.

23. December:

Politiets Beretning om Anholdelsen. „Den anholdte vil blive indgaaende forhørt“.

23. December:

1. Forhørsberetning.

3. Januar:

Stikkeren melder ganske kort, at han skal til et Møde med Folk fra Gruppen den 5. Januar og at han forud vil give Meddelelse om Mødestedet.

3. Januar:

2. Forhørsberetning.

16. Januar:

3. Forhørsberetning efter Anholdelse af endnu nogle Gruppemedlemmer.

18. Januar:

Stikkeren mener at have klarlagt Gruppens Forbindelser paa Shellhuset. „V-Mann Gottfrieds Arbejde under denne Sag kan betragtes som tilfredsstillende“.

23. Januar:

Gruppelederen overføres til Shellhuset.

2. Februar:

Forhør paa Shellhuset. Det oplyses, at Stikkeren ogsaa er „anholdt“ for at kunne øve Tryk paa de andre Fanger.

26. Februar:

Anklageskrift.

Udateret:

„Den 26. Februar er anholdtes (Gruppelederens) Sag blevet behandlet ved en Krigsret. Den Anklagede dømtes til Døden. Dommen blev fuldbyrdet 27. Februar. Retten vil snarest sende de personlige Akter tilbage hertil.“

— — —
Dete lyste ligefrem ud af disse Sager, at Gestapos Indsats mod os næsten udelukkende var baseret paa, hvad Stikkerne kom med eller hvad Tortur bragte for Dagen — uden at det selvfølgelig forstyrrede den tyske Sagsfremstillings Korrekthed. Kriminalsekretæren registrerede blot de afgivne Forklaringer. Med hvilke Midler, de var fremtvunget, kom tilsyneladende ikke ham ved.

Det, vi kunde falde paa, var altsaa enten Angiveri, Uheld under Aktion eller rene og skære Tilfældigheder. Vi var ude for alle tre Muligheder, og alle tre kostede os dyrt i tabte Kammerater og spildte Arbejdsdage. En Historie som Affæren paa Klokkemagervej kostede os jo ikke alene Tabet af en halv Snæs anholdte Kammerater. Den foraarsagede ogsaa, at en Mængde Forbindelser blev sønderrevet, at Tilflugtssteder

maatte opgives, at Vaaben og Sprængstof gik tabt, og at vi andre maatte ofre Ugers, maaske Maaneders Arbejde paa at genskabe Afdelingens Kampkraft.

Angiveri førte ogsaa engang i 1944 „Bopa“s Leder i Hænderne paa Gestapo — men han blev der ganske vist kun i 5 Minuter. Han blev anholdt paa en Café i Nærheden af Hovedbanegaarden, hvor han holdt Konference med 4—5 Medarbejdere. Hele Selskabet blev omringet af Gestapofolk, som pludselig stod med Revolvere parat. Der var intet andet at gøre end at følge med. Da Afstanden var saa kort, skulde Turen til Shellhuset tilbagelægges til Fods. Gestapofolkenes Leder, Kriminalrat Glosch, tog sig for en Sikkerheds Skyld selv af „Bopa“lederen. Da det var ham, der skulde betale, kom de lidt bag efter de andre. Et Stykke fra Restauranten kom en Sporvogn forbi og skabte Sabotagelederen den Chance til Flugt, han benyttede. Han sprang saa pludseligt ud foran Sporvognen, at Glosch slet ikke fik trykket sin Pistol af, og inden Sporvognen var passeret, saa Skudfeltet atter var frit, var Flygtningen sprunget paa en forbigående Taxa og ude af Kriminalratens Rækkevidde.

Samme Kriminalrat havde forøvrigt den „Fornøjelse“ en Maaned senere at anholde „Bopa“s mest aktive Afdelingsleder — og at se ogsaa ham stikke af. Glosch løb paa Sabotøren paa et Gadehjørne og kendte ham efter Signalementet, hvilket han ikke undlod at gøre opmærksom paa, samtidig med at han stak sin Pistol i Siden paa ham. Afdelingslederen — en ung Mand paa 18 Aar — bedyrede sin Uskyldighed, men Glosch følte sig sikker i sin Sag og begge marcherede af Sted til Shellhuset, Sabotøren med Pistolen i Ryggen. Han fik Lov at tage sit Lommetørklæde, og samtidig fik han afsikret sin Pistol, der laa i samme Lomme. Lidt længere henne ad Gaden udbød Sabotøren pludselig „Pas paa Bilen!“ og Glosch kikkede rent instinktivt til Siden. I dette Nu rev Fangen sin Pistol op, fyrede paa Glosch og løb ... Kriminalrat'en blev ramt i

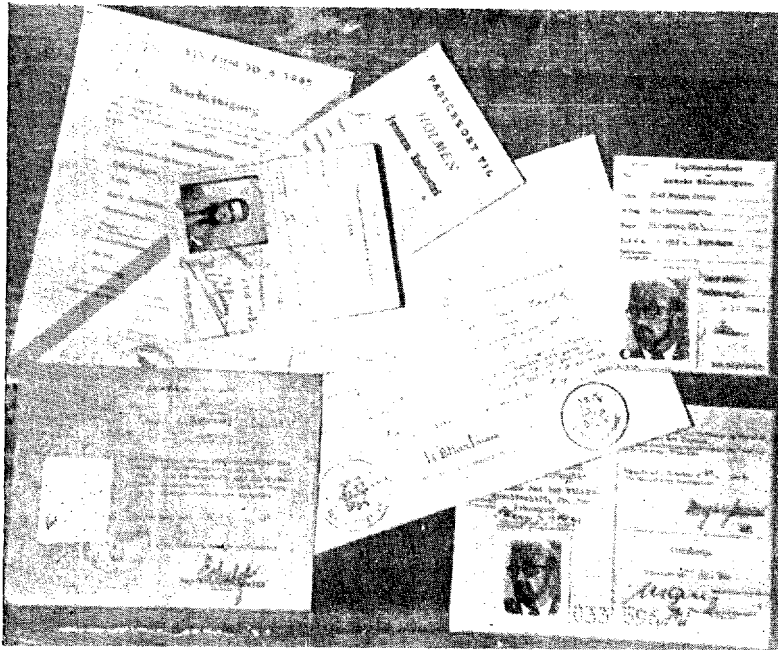

Hipopatrulje under Gaderazzia. Flere saadanne Patruljer blev angrebet paa Gaden af „Bopa“folk og tilintetgjort.

Maven og gik ved samme Lejlighed Glip af en forestaaende Udnævnelse til Oberkriminalrat.

Endnu mere tilfældigt var Tyskernes Haandlangere, Sommerfolkene, ved at anholde en anden af „Bopa“s Afdelingsledere. Han kom kørende i en Bil og stødte ganske simpelt sammen med en Sommer-Bil, da han vilde overhale den. Begge Biler blev voldsomt ramponeret, men Sabotøren var den, der kom sig hurtigst af Chok'et. Han for ud af Ruinerne og ind i en Port, netop et Sekund før Sommerfolkene opfattede, hvad der egentlig var sket. Et Blik ind i Sabotørbilens Vrag, der flød med Lunter, Vaaben og Sprængstof, lod ikke megen Tvivl tilbage, men inden de fik optaget Forfølgelsen, var han naturligvis over alle Bjerge.

Disse Sommerfolk og deres Efterfølgere, Hipoerne, blev efterhaanden endnu mere udpræget Grad vore Fjender end selve Gestapo, og det endte med, at Hipoerne blev erklæret „fredløse“, saaledes at vi altsaa uden videre kunde angribe dem, hvor vi traf paa dem. Men dette med at „træffe paa“ en Hipo-Patrulje, naar man var ude efter det, viste sig nu at være meget svært. Vi lagde den ene Fælde efter den anden for dem, men de rykkede simpelthen ikke ud paa de Meldinger, vi havde brygget sammen og sendt ind. En Vinter-Formiddag sad 10 af vore Folk i to Timer i et Lysthus udenfor Bispebjerg Hospital og ventede paa, at Hipokorpset skulde reagere paa en Anmeldelse om, at en saaret Sabotør var blevet indbragt paa Sygehuset. Anmeldelsen var indgivet forskriftsmæssigt, men Hipoerne rykkede først ud hen under Aften, og da var vore Folk gaaet hjem. En anden Gang havde vi etableret en større Fælde paa en Vej i Hvidovre. Vi anmeldte til Politigaarden, at en tysk Soldat var blevet overfaldet og laa saaret paa Vejen, og for at Udrykningen ikke skulde fatte Mistanke for tidligt, havde vi ladet lave en legemsstor Dukke, trukket den i en tysk Uniform og hældt en Pøs rød Maling over den. Det saa meget livagtigt ud, og vi havde samlet et

Et Udpluk af den Dyngde falske Legitimationspapirer, en enkelt Sabotør laa inde med Passersedlen, underskrevet af Schalburgkaptajnen K. B. Martin- sen, reddede engang en af „Bopa“s Ledere, da han var blevet fanget paa en Restaurant under en Razzia.

halvt Hundrede Mand i Haver og Huse omkring Stedet, saa vi mente nok, vi kunde klare Hipoerne selv om de sendte hele deres Vagtstyrke ud. De kom overhovedet ikke ... Saa bemandede vi en Lastbil med en halv Snos Mand og kørte rundt i København et Par Timer for eventuelt at træffe en Patrulje- bil. Ogsaa forgæves.

Senere gik det dog bedre. Samme Dag, Englænderne havde bombarderet Shellhuset, ræsonnerede en af vore Afdelings- ledere, at nu var der nok mange Hipoer ude. Han fik samlet 6—8 Mand paa en Lastbil, og Heldet var med dem: de fik Øje paa en Hipobil. Som altid kørte Hipoerne med vanvit- tig Fart, og en enkelt Maskinpistolsalve ind gennem Vind-

spejlet var nok til at afgøre Kampen. Hipochaufføren ramtes i Hovedet og Følen for op i en Hæk, hvor den i Løbet af et Øjeblik var gennemhullet af Maskinpistolild og sprængt af Haandbomber. Ingen af Hipoerne overlevede Angrebet. En anden Dag traf to af vore Gruppeledere paa en Hipobil, da de kom cyklende hjem fra en Aktion, som ikke var blevet til noget. De havde Maskinpistolerne med paa Bagagebæreren, og da de saa Hipoerne standse paa et Sted, hvor Skudfeltet var frit for uvedkommende, gik de ind i en Port, samlede Maskinpistolerne og aabnede alene to Angrebet paa de 5 Hipo-mænd. Saavidt vi ved, dræbtes 4 af Hipofolkene, medens een reddede sig i saaret Tilstand ved at springe ned i en Kælderhals.

★

Sammenlignet med Hipos og Gestapos Metoder var der en næsten hyggelig Tone over vort Mellemværende med det danske Politi paa den Tid, da dette var vor Hovedfjende, men regnet efter almindelige Forhold var de Metoder, man anvendte imod vore første Kammerater dog af en saadan Art, at de ikke er særlig flatterende for dansk Politi. For blot at antyde Metodernes Karakter kan man nævne Politiets Forkærlighed for de eftersøgte Fødselsdage, Børns og Koners Fødselsdag, Brøllupsdag o. s. v. Politiet regnede koldblodigt med, at en Sabotør, som havde flakket om i længere Tid, vilde have svært ved helt at blive hjemmefra, f. Eks. den Dag, hans lille Barn havde Eetaars-Fødselsdag. Derfor havde Sabotør-hjemmene Polibesøg paa saa godt som alle den Slags Fest-dage -- ikke korte Visitter, men timelange Besøg, hvor Politifolkene høfligt og udholdende ventede paa Fangst uden at lade sig anfægte af, om der var Fødselsdagssammenkomst i Hjemmet eller ej. En yndet Fremgangsmaade var det ogsaa at forklare Sabotør-Hustruen, hvor uendelig meget bedre det vilde være, om hendes Mand blev taget af dansk Politi i Ste-

det for det tyske. Stort fik Politiet vist ikke ud af den Slags Forsøg, og naar det danske Politi alligevel havde saa langt mere Held med sig end det tyske i Forfølgelsen af os, skyldtes det to Grunde: For det første noterede det danske Politi sine Sukcesser paa et Tidspunkt, da mange Mennesker overhovedet ikke var klar over Modstandskampens Betydning og ikke var blevet vænnet til at se „modstandsmæssigt“ paa Tingene. Det kunde f. Eks. i 1942 hændes, at en Mand anmeldte et Lager af Brandvædske til Politiet, fordi han troede, det var Sortbørsvarer. Noget saadant skete ikke i 1944—45. Blev vi da angivet, var det regulært Stikkeri og betydeligt nemmere at værge sig imod end Folks manglende Forstaaelse. Den anden Grund til det danske Politis bedre Resultater var efter min Mening dets forudgaaende systematiske Arbejde med Indsamling af Materiale mod os. Da en af vore Kammerater en Gang blev anholdt, læste den afhørende Politimand op for ham en Redegørelse, hvori var noteret alle hans tidligere Hverv indenfor D. K. P., samt at han et Par Aar i Forvejen havde vundet „Arbejderbladet“s Gættekonkurrence!

Den afgørende Fejl i baade det danske og det tyske Politis Tro paa, at de kunde standse Sabotagen, var imidlertid den Tanke, at Sabotagebevægelsen kunde likvideres, hvis man fik anholdt et vist Antal unge Mennesker. Udviklingen viste, at der i enhver Situation stod nye Folk rede til at træde ind i de tomme Pladser, og at Sabotagen i Danmark ikke var Enkeltpersoners eller smaa Grupperes Værk.

*... Vi beundrer Jeres Standhaftighed og Jeres Dygtighed.
Jeres Modstand er en værdifuld Indsats baade for de alliere-
des Sag og for et frit Danmarks fremtidige Lykke.*

*'Churchill i sit Nytaarsbudskab til den danske
Modstandbevægelse (31. Dec. 44).*

15. Kapitel

6 MAANEDERS ARBEJDE — 20 MINUTTERS
AKTION

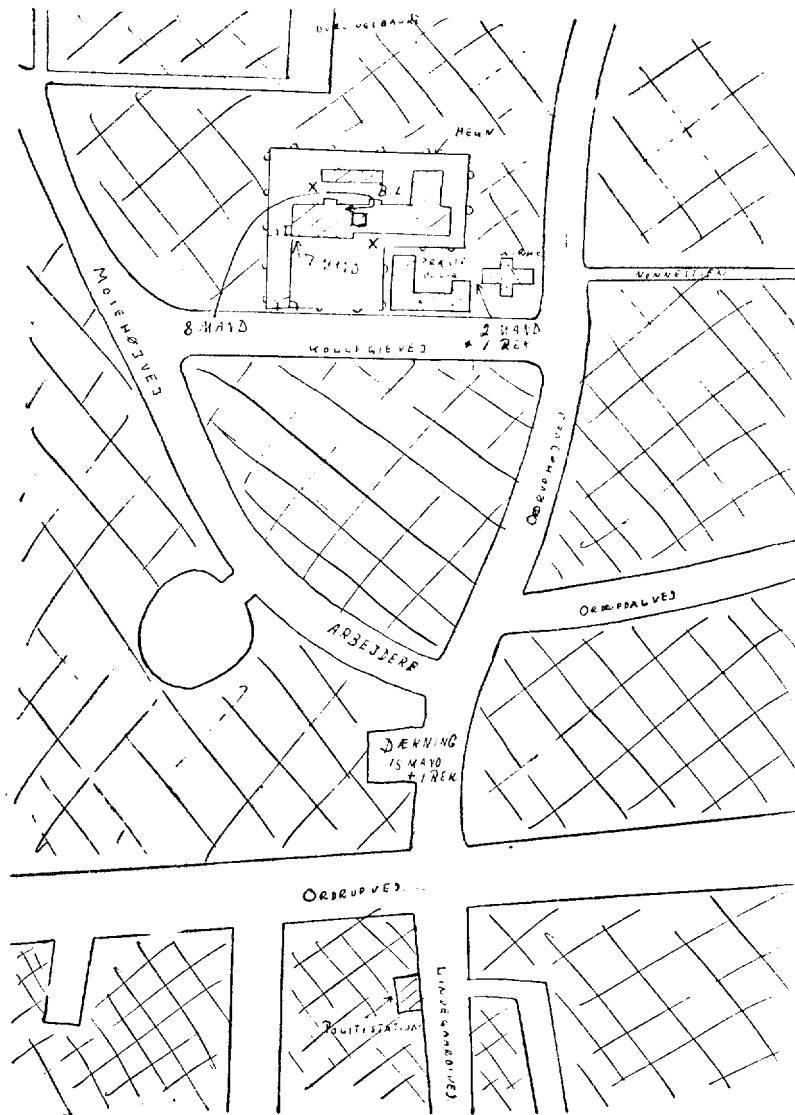
I over 6 Maaneder arbejdede vi med „Torotor“, med at udspionere Fabriken, med Forsøg paa at slutte Kontakt med Folk indenfor Murene og med Planlægning af den ene Aktionsform efter den anden — intet saa ud til at skulle lykkes. Først efter et halvt Aar fandt vi den Plan, som i Løbet af 20 Minutter belønnede Sliddet.

„Torotor“ laa paa Kollegievej i Ordrup. Oprindeligt var det en Radiofabrik, og Virksomheden gik stadig under denne Betegnelse, men Efterretningstjenesten fastslog, at Fabrikens Hovedproduktion bestod i Dele til det tyske V II-Vaaben, og i Midten af 1944 — endnu før Offentligheden kendte noget særligt til dette tyske Terrorvaaben — gav den allierede Generalstabs Repræsentanter i Danmark Besked om, at „Torotor“s Virksomhed skulde bringes til Ophør. Gennem de sædvanlige Kanaler gik Ordren videre, og Opgaven blev overdraget Bopa.

Allerede den første overfladiske Undersøgelse slog fast, at „Torotor“-Aktionen vilde blive vanskelig og muligvis meget kostbar. Fabriken var installeret i det gamle St. Andreas-Kollegium, en svær 3 Etagers Murstensejendom bygget i Vinkel-form, der laa ret isoleret og afspærret fra Omverdenen ved et solidt Hegn. Bevogtningen bestod af 10—15 tyske Politisoldater, som havde indrettet en Udbygning paa Taget til Skydetaarn. De var meget nervøse og aabenbart indstillet paa ikke at give nogen Chance fra sig med det gode. Folkene paa Fabriken fortalte i alt Fald, at de tyske Vagter flere Gange

havde skudt efter tilfældige forbipasserende og undertiden havde været paa Nippet til at kaste Haandgranater mod Folk udenfor Fabriken „for en Sikkerheds Skyld“. Fabriksbygningen var forsynet med Projektører, som kunde oplyse hele Nabolaget, og desuden var der et omhyggeligt udbygget Alarmsystem, bl. a. et Mikrofonanlæg, saa Portneren kunde sidde og høre, hvad der blev sagt rundt om paa Fabrikens Terræn, og -- naturligvis -- en direkte Telefonledning til Dagmarhus. Eventuel Undsætning til det tyske Mandskab maatte ventes fra Jægersborg Kaserne, der laa fuld af Politisoldater, og hvorfra der kun var 2—3 Minutters Kørsel til „Torotor“. Af Vagtmandskab befandt der sig i Bygningen foruden Tyskerne 4 danske Vagter og 2 Portnere.

Det lykkedes ret hurtigt at faa Kontakt med en Arbejder paa Fabriken, som erklærede sig villig til at smugle Sprængstof ind, og den første Plan blev bygget op herpaa. Arbejderen skulde efterhaanden smugle 15—20 Kilo Sprængstof indenfor Afspærringen. Paa Aktionstidspunktet skulde en af Bopas Folk derefter snige sig ind som Arbejder, montere det indsmuglede Sprængstof og anbringe Ladningen op ad den tyske Vagtstue. Eksplosionen vilde formelig puste Vagtstuen bort og derved sætte Hovedparten af det tyske Vagtmandskab ud af Spillet. Fabriken skulde derpaa tages ved en regulær Storm, og da Aktionen skulde gennemføres overordentlig hurtigt af Hensyn til den ventede Forstærkning, maatte man i alt Fald regne med, at de tyske Soldater, som ikke rantes af Eksplosionen, kunde gøre det af med adskillige af Angriberne. Navnlig Vagten paa Taget var med sit Maskingevær en alvorlig Fare. Faa Dage før Planen skulde være bragt til Udførelse, blev Indsmuglingen af Sprængstof imidlertid opdaget. Det var Fabrikens Direktør og hans Søn, som greb den paagældende Arbejder, og de erklærede først, at de vilde overgive ham til det tyske Politi. Manden svarede naturligvis, at det vilde blive dyrt ogsaa for dem selv, og denne Trusel tog saa stærkt paa

Skitse over Opmarchen til Aktionen mod Torotor 2. Januar 1945. De to Kryds foran og bag Hovedbygningen markerer to tyske Vagtsoldater. Den øvrige Vagtstyrke opholdt sig i en Vagtsue paa 1. Sal. bortset fra den Mand, som havde Vagten i Taarnet paa Taget.

Direktøren og Direktørsønnen, at de nøjedes med at afskedige Arbejderen paa staaende Fod og bede ham fjerne sig fra Fabriken med det samme — med Sprængstoffet. Arbejderen, som baade før og efter Opdagelsen havde vist en høj Grad af Mod og Kolbldighed, vandrede rundt paa Gaden hele Natten med sin Sprængstoftladning. Først næste Dag fik han Kontakt med Bopa, saa han kunde blive af med Sprængstoffet ...

Den næste Plan regnede ogsaa med en Storm paa Komplexet. Nu var det Tanken at nedkæmpe Tyskerne ved Hjælp af en 20 mm Kanon. Endnu havde vi ikke haft de Kanoner i Brug, vi raadede over, men vi regnede med — og det viste sig senere ved en anden Aktion — at 20 mm Kanonen, som egentlig er en Antitankkanon, var et udmærket Vaaben til en Opgave som den foreliggende. Planen maatte imidlertid begraves igen af den simple Grund, at det viste sig umuligt at skaffe det Hundrede Brisantgranater, vi havde Brug for.

Imidlertid ho dt vore Folk stadig Kontakt med Arbejdere og Vagter paa Fabriken, og en Dag kom en af Vagterne med en Fidus. Han forklarede, at der i „Torotor“-Komplekset fandtes et Slags Oplagsrum eller Malerværksted for Teaterkulisser og at en bestemt Scenemester fra et af Byens Teatre undertiden sendte Sætstykker og andre Dekorationsgenstande ud til Virksomheden paa akavede Tider af Døgnet. Faa Dage efter, at vi havde faaet denne Oplysning, ringede en af vore Folk en Lørdag Aften til Portneren paa „Torotor“, forklarede, at Opringningen kom fra Teatret og at Scenemesteren tidligt næste Morgen vilde sende nogle Sætstykker ud paa Fabriken. Portneren lovede, at Teatrets Folk nok skulde faa Lov at komme ind med deres Remedier, og vi gik nu ud fra, at den Side af Planen var i Orden. Desværre var det netop paa dette Punkt, den glippede, og kun et Held forhindrede, at Bopa ved denne Lejlighed mistede nogle af sine bedste Folk. Næste Morgen hentede nogle Sabotører en Bilfuld Sætstykker paa

Frederiksberg Teater. Selve det at gaa ind paa Teatret og foretage et passende Udvalg af Scenerekvisitter var ikke vanskeligt — der skulde ikke engang et Hold op til — men ellers var denne Søndagsmorgen fuld af Fortrædeligheder. Først og fremmest viste det sig næsten umuligt at faa startet nogen af de Lastbiler, vi „disponerede“ over. Paa Grund af Frosten var alle Bilkølere tappet tomme, og paa den Tid af Morgenens var det svært at banke Folk op uden at vække Opmærksomhed. Et Sted — paa et Eddikebryggeri — forsøgte vore Folk at anvende Eddike som Kølervædske, og det blev Bilerne ikke bedre af. Et Par Biler blev mere eller mindre ødelagt under Forsøgene, og da en tredje Bil omsider blev startet, gik den i Staa paa den første store Bakke. Gruppens Leder snakkede med Vagtværnet og anmodede om Assistance, men fik ingen Hjælp og til sidst maatte en fremmed Bil holdes op og Sprængstoffet læsses over.

Men omsider holdt Køretøjet foran „Torotor“s Portnerloge. Paa Førersædet sad to Mand og bag paa to andre. Gemt under en Kamin og hvad Kulisserne nu ellers forestillede, laa 4 Mand, Vaabnene og godt 300 Kilo Sprængstof. Efter Planen skulde Portneren nu uden videre lukke Bilen ind gennem Gitterporten og lade Folkene rumstere rundt med Kulisserne til Sprængladningen var monteret og antændt, hvorefter Sabotørerne skulde tage de danske Vagter med ud og forsvinde, inden Tyskerne anede, hvad der foregik. Gik det blot den mindste Smule forkert, efter at Vognen var kommet ind paa Fabriksomraadet, havde Aktionsmandskabet meget smaa Chancer. De vilde være spærret inde næsten som Rotter i en Fælde, og Tyskerne vilde have alle Chancer for at meje dem ned. Men de naaede overhovedet ikke indenfor Afspærringen. Portner Danielsen var meget forsigtig eller ogsaa fattede han Mistanke, da han saa Sabotørbilen rulle op foran Fabriken. I hvert Fald erklærede han, at han vilde foretage en Kontroloprøining og gik ind i Fabriken. Denne Mulighed havde vi ikke

førudset. Vore Folk ventede et Øjeblik, men forstod saa, at der var noget uldent ved Situationen og forsvandt i fuld Fart uden at der blev skudt efter dem. Senere opklaredes det, at der virkelig *var* slaaet Alarm og at den tyske Vagt havde siddet parat til at give Sabotørerne en varm Velkomst, saa snart de naaede ind i Gaarden. Kun Portnerens Forsigtighed og deres eget Instinkt reddede dem. Nu gik det blot ud over Kulisserne og Træerødderne, som blev læsset lidt ublidt af paa en Vej i Nærheden ...

Men V II-Bomberne fløj livligere og livligere. Fabriken *skulde* standses og den 2. Januar 1945 lykkedes det. Den Plan, vi fulgte, var egentlig i sin Idé betydelig simplere end de to mislykkelige. Endnu en Gang viste det sig, at det enkle er det mest effektive.

Første Led i Planen var at fjerne Portner Danielsen. Han havde nu forperret een Plan og kendte flere af vore Folk af Udseende. Iøvrigt var han anset for at have stærke tyske Sympatier. En Aften mellem Jul og Nytaar gik to Mand ud til „Torotor“, fik Portneren kaldt udenfor og skød ham i Armen, saa han maatte indlægges paa Hospitalet.

Derefter blev 32 Mand udtaget til Aktionen og Tidspunktet fastsat til den 2. Januar Kl. 7 om Morgenen. Aktionsmandskabet var inddelt i tre Grupper, hvortil kom Sikringen paa endnu to Grupper. Styrken samledes paa Ordrup Gymnasium ved 6.30-Tiden og fik Planen gennemgaaet endnu en Gang. Nogle Minutter i 7 -- paa den Tid, Arbejderne normalt begyndte at indfinde sig paa Fabriken -- begyndte Aktionen. Forinden var Telefonkablerne skaaret over i den nærmeste Telefonbrønd. Den største af Sikringsgrupperne, 14 Mand, tog Stilling paa Ordruphøjvej, dels for at standse Arbejderne, naar de kom fra Sporvognen, og dels for at opholde eventuelle Undsætningsforsøg. Et Rekylgevær blev opstillet i en Have med Front mod Ordrupvej, hvorfra man maatte vente Tyskerne. Resten af Sikringen, 2 Mand, anbragte sig i Dækning af Præsteboli-

gen. Ogsaa de var forsynet med et Rekylgevær. Deres Opgave var først og fremmest at skyde Vagten paa Taget ned, dersom det kom til Kamp.

1. Gruppe af Aktionsmandskabet, 6 Mand, gik klædt som Arbejdere op til Portnerlogen, hvor de stille og roligt holdt Portneren og de tre danske Vagter op og bragte dem indenfor. Den danske Vagt paa Kollegievej blev ogsaa hentet op i Portnerlogen og Laagen i Gitteret aabnet. 2. Aktionsgruppe, en halv Snes Mand, gik derpaa gennem Laagen ind i Gaarden og op paa 1. Sal, hvor Tyskernes Vagtstue laa. Her anbragte de sig, saa de kunde holde Udgangen fra Vagtstuen under Ild, hvis Tyskerne forsøgte at slippe ud, inden Sprængladningen var anbragt. Tyskeren foran Huset og Tyskeren paa Taget var under stadig Observation, men fattede øjensynlig ikke Mistanke, og den tyske Soldat, som havde Vagten i Gaarden, var forsvundet. Senere opdagede man, at han havde siddet i Kælderen og varmet sig ved Fyrret. Han kom først op, da 3. Aktionsgruppe kom ind i Gaarden med en Lastbil. Paa Bilen laa 350 Kilo Sprængstof, hovedsagelig Donarit, men desuden lidt Trotyl og lidt engelsk Sprængstof. Tyskeren saa uinteressert paa Sprængstoffet, og Bilens Besætning kunde ganske roligt gaa i Gang med at bære det ind i Bygningen, mens Tyskerne fik sig en Sludder med vor Chauffør. At han under Samtalen sad paa en Maskinpistol, opdagede Tyskeren heller ikke. Da man ikke havde kunnet faa fat paa tilstrækkelig Cordtex, blev Sprængstoffet monteret som een Ladning — den største Enkeltladning, som har været anvendt ved nogen dansk Sabotage — og i Løbet af faa Minutter var den klar til Sprængning, anbragt omtrent midt i Bygningen. De faa danske Arbejdere var i Mellemtiden blevet samlet nede i Portnerlogen. For ikke at bringe de danske Vagter i Forlegenhed, blev der slaaet Alarm til det tyske Mandskab samtidig med at Arbejdere og Sabotører løb ned gennem Alléen mod Kollegievej. Faren havde nu været, at Tyskeren i Vagt-

taarnet paa Taget havde aabnet Ild med sit Maskingevær, men han blev saa forfærdet over Alarmen, at han forlod sin Post uden at løse et Skud og styrtede ned i Kælderen. Den eneste af vore Folk, som var i virkelig Fare ved Tilbagetrækningen, var en Mand, som var kommet lidt bag efter de andre, fordi han havde villet ringe op til Portnerens Lejlighed en ekstra Gang og forvisse sig om, at Portnerfamilien var i Sikkerhed. Da han kom ud fra Portnerlogen, fattede Tyskeren foran Facaden Mistance og løftede sin Maskinpistol mod ham. Men en af de danske Vagter, som kom til i det samme, tog ganske roligt Maskinpistolen ud af Hænderne paa Tyskeren med Ordene: „Dit Fjolk, du kan da nok se, det er en Arbejder!“ — Og saa forsvandt baade Vagtmand og Sabotør. De var ikke naaet ned gennem Alléen, da Eksplosionen indtraf, men begge slap med en Flyvetur. Den eneste paa Fabriken, som mistede Livet, var Tyskeren, som havde søgt Tilflugt i Kælderen. De andre Tyskere blev reddet, fordi Vagtstuen laa noget fra det Parti, som særlig blev ramt af Sprængvirkningen.

Desværre kørte en Ambulance fra Gentofte op i Sikringspatruljen ved Ørdruphøjvej og blev beskudt. Rekylskytten kunde i Mørket ikke med Sikkerhed afgøre, om det virkelig var en Ambulance, der kom kørende. Han skød en Advarselsbyge hen ad Vejen, og da Bilen fortsatte Kørslen, maatte den beskydes. Posten kunde naturligvis ikke tage nogen Chance som Dækning for 30-40 Kammerater og en stor Aktion. Altsaa sendte han en Byge mod Bilen, og Chaufføren dræbtes. Ingen kunde beklage den ulykkelige Hændelse mere end Sabotørerne.

Men bortset herfra var Aktionen gaaet tilfredsstillende. „Torotor“ var medlagt, og baade Mandskab, Vaaben og Vogne kom hjem i god Behold. Faa Dage efter kvitterede Eisenhowers Generalstab med et Gratulationstelegram til Bopa.

... Disse Handlinger udført af danske Sabotører er et virkingsfuldt Bidrag til de i Gang værende Operationer paa baade Vest- og Østfronten.

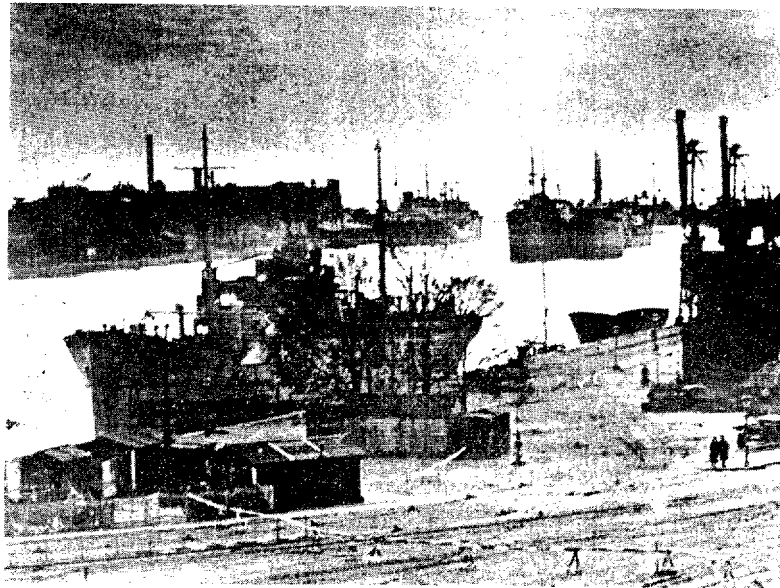
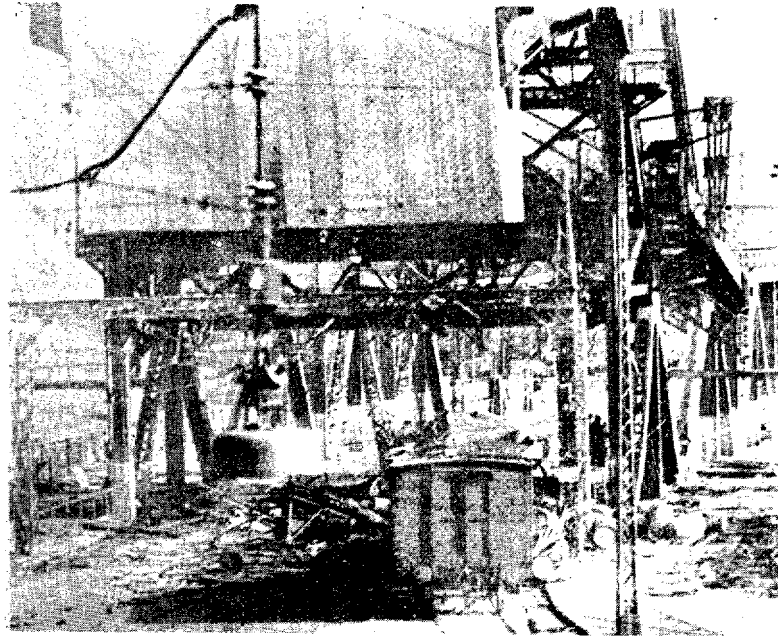
(Særkommunique fra General Eisenhowers Hovedkvarter om den danske Trafiksabotage 5. Marts 1945).

16. Kapitel

SYDHAVNEN BLEV LAASET AF

AKTIONEN mod Langebro blev beordret om Eftermiddagen, og allerede samme Nat gjorde vi det første Forsøg paa at løse Opgaven: at sprænge Højseværket uden at ødelægge Broen. Formaålet hermed var at lade Broen virke som en Spærring for de danske Skibe i Sydhavnen. 16 af dem var netop blevet rekvireret af Tyskerne, og antagelig vilde Resten -- 25--30 store Skibe -- lide samme Skæbne. Saavidt man kunde forstaa, skulde Skibene bruges til Evakuering af Tropper et eller andet Sted i Østersøen, men hvis vi kunde spærre Udsejlingen fra Sydhavnen, var der en Chance for at bevare Skibene herhjemme til Krigens Afslutning -- rent bortset fra den Skade, man altid kunde gøre Tyskerne ved at vælte en af deres Planer. De første af Skibene var allerede ved at blive gjort klar til Afsejling, da vi fik Ordren.

Havnedirektøren var indforstaaet med Aktionen og endnu samme Eftermiddag blev Mulighederne drøftet ved et Møde paa Havnedirektørens Kontor, hvor vi sammen gennemgik Tegningerne over Broen. Ødelæggelsen skulde helst ske paa en Maade, saa Broen atter kunde repareres, naar Tyskerne var ude af Landet, og det bedste vilde ud fra den Betragtning være at sprænge Tandhjulstrækket. Det kunde klares med en Bombe paa 1/2 Kilo, men for at anbringe den, maatte man op i Maskinhuset, og Kontrollen der var saa skrap, at vi maatte finde paa noget andet. Dag og Nat stod 20--30 tyske Politisoldater Vagt paa Broen, til den ene Side laa Politigaarden

Øverst: Langebro endnu inden de sprængte Vogne er fjernet. Maskinhuset, som var anbragt over Kørebanen, er derimod saa at sige totalt forsvundet. Nederst: Københavns Sydhavn med de store Skibe som blev reddet ved Ødelæggelsen af Langebros Hejseværk.

og til den anden Side flere tyske Kaserner og Vagtsteder, saa et Stormforsøg var paa Forhaand udelukket.

Vi blev enige om, at vi skulde prøve at sprænge hele Maskinhuset væk. Det sad oppe over Kørebanen, og selve Broen kunde næppe undgaa at blive stærkt beskadiget ved Eksplosionen, derfor valgte vi først denne Metode efter at alle andre var overvejet. Ikke blot paa Grund af Omkostningerne ved Broens Reparation, var vi betænkelige. Havnemyndighederne trøstede os med, at de fleste af de 42 Skibe kostede dobbelt saa meget som en ny Langebro. Værre var det, at vi ikke var helt sikre paa, om Københavnerne vilde forstaa denne Ødelæggelse af en Trafikvej, som hver Dag blev brugt af Titusinder paa Vej til og fra Arbejde. Ødelagde vi Broen, maatte de køre en betydelig Omvej, og maaske vilde det koste os noget af den Sympati og Forstaaelse, som altid havde været Forudsætninger for vort Arbejde. Imidlertid var Sprængningen af Maskinhuset den eneste farbare Vej, vi kunde faa Øje paa, og det viste sig da heldigvis ogsaa, at Befolkningens sunde Omdømme sejrede endnu en Gang. Ingen var vist i Tvivl om, hvorfor Broen blev ødelagt.

Efter Raadslagningen hos Havnedirektoren lagde vi den første Plan, som blev forsøgt samme Nat. Den skulde gennemføres af en enkelt Mand, og Jobbet blev overdraget Terkel, en 19-aarig Maskinlærling. Han startede ved 2—3 Tiden om Natten paa sin Aktion i en af Falcks Kranvogne. I Sækkene med Generatorbrændsel laa et Par Hundrede Kilo Sprængstof med en Lunte, der var ført ud saa skjult som muligt. Nu var Planen der, at Terkel skulde køre op over Broen, og naar han kom lige under Maskinhuset, skulde han faa Vognen til at gaa i Staa. Efter at have bikset tilstrækkeligt længe med Generatoren, skulde han lade, som om han opgav at faa Vognen i Gang igen og gaa ind mod Land „for at ringe efter en Hjelpevogn“. Forinden han gik, skulde Luntens naturligvis tændes, og Resultatet vilde blive, at Maskinhus og Tyskere

røg i Luften to Minutter efter at Terkel var gaaet. Dog var ingen blind for, at Planen havde visse naturlige Muligheder for at mislykkes, og Dækning eller Undsætning fra os andre kunde der ikke være Tale om. Terkel lod sig imidlertid ikke mærke med noget, da han startede Kranvognen. Han kom op paa Broen, fik Vognen til at gaa i Staa under Maskinhuset, og alt tegnede lovende. Der var ikke et Menneske paa Broen andre end Terkel og Tyskerne, saa Sprængningen vilde ikke gaa ud over udenforstaaende. Tyskerne strømmede sammen om Vognen, et Par af dem greb fat i Generatorsækkene, men opdagede intet, og snart viste det sig, at de var flinke, alt for flinke. Da Terkel omsider havde endt sine Eksperimenter med Motoren, og sagde at han vilde gaa ind og ringe efter en Hjælpevogn, erklærede Tyskerne, at det behøvede han ikke --- de skulde nok skubbe ham i Gang! Det gjorde de, og Terkel tøfede hjem med sine 200 Kilo Sprængstof.

Næste Eftermiddag gjorde vi et nyt Forsøg. Ved 13 Tiden henvendte et Par af vore Folk sig i „Vognfordelingen“ paa Islands Brygge — det Sted hvorfra Rangeringen af Vogne paa Havnesporet ledes. Man var netop ved at rangere 16 Jernbanevogne sammen til en Vognstamme, og efter at Jernbanefolkene for et Syns Skyld var holdt op, lagde vi Beslag paa sidste Vogn. Den var læsset med Mursten, som ikke gik helt op til Kanten af Siderne, og ovenpaa Murstenene anbragtes en Sprængstofladning. Den bestod af 100 Kilo P. E. Nr. 2 og 50 Kilo Donarit med en Tændingsforsinkelse paa 3 Minutter. Dermed var Forberedelserne til Aktionen faktisk til Ende. Det store Problem var nu at faa Broen ryddet for Mennesker. Egentlig skulde Aktionen have været gennemført ret tidligt paa Eftermiddagen, medens der var forholdsvis lidt Trafik paa Broen, men vi blev forsinket nogle Timer af --- en anden Sabotageaktion. En Gruppe, som vi ikke havde nogen Føling med, saboterede en Fabrik i Nærheden med det Resultat, at vi pludselig saa Hipoer og Tyskere sværme tykt i Nabolaget.

En Overgang stod et Par Hipomænd og lænede sig op ad sidste Vogn i „vor“ Togstamme, men bortset fra Forsinkelsen generede de os ikke. Den kunde nu ogsaa være slem nok. Da Hipoerne var draget hjem uden Resultat, var Klokken blevet over 17, og nu var vi midt i Myldretiden. Broen var pakket med Hundreder af Cyklister, Fodgængere og Sporvognspassagerer. Alle der skulde vi have bort i Løbet af de 3 Minutter, Luntten brændte. Før den var antændt, kunde vi ikke begynde at give Advarsler, og de, som ikke var borte fra Broen, naar Bomben sprang, skulde være heldige for at redde Livet. De eneste, der havde faaet et Praj paa Forhaand, var Broens Maskinbesætning. Et Par af vore Folk kendte Maskinfolkene fra en tidligere Aktion, hvor Bromandskabet blev holdt op, mens Broen blev hævet som Sikring for en Transport fra Vaabenarsenalet. De samme af vore Folk havde nu været henne at hilse paa Brofolkene igen og havde sagt til dem, at der vilde ske noget i Løbet af Eftermiddagen. „Saa snart der bliver skudt, gælder det om at komme væk“, lød Advarslen, og vi mente, at den Side af Sagen nu var i Orden. Vi koncentrerede os om den ulige sværere Opgave at rydde Broen for Trafik med Minutters Varsel.

Tre Mand med Maskinpistoler blev sendt op paa Christianshavns Vold, er Højttalerbil, vi havde „laant“ af Frederiksberg Vagtværn holdt i Beredskab i Nærheden af Broen, bemandet med vore Folk, og endelig var en betydelig Styrke spredt rundt om i alle Tilkørselsgader til Langebro. Kl. ca. 17,30 havde Aktionslederen hele Apparatet klart og gav Ordre til Aktionens Paabegyndelse.

De eneste af vore Folk, som skulde køre med Toget, var to Mand, som begge var iført Jernbaneuniformer. Den ene placerede sig paa Lokomotivet og dirigerede Farten, den anden sad i Vognen med Sprængstoffet. Toget sneglede sig langsomt hen langs Havnen og ud paa Broen. Da Sprængstoffvognen befandt sig lige under Maskinhuset, gik Toget i Staa.

Soldaterne stod sløve og kikkede, anede aabenbart intet unormalt. Vor Mand i sidste Vogn rejste sig, saa hen mod Lokomotivet, der nu holdt langt inde paa Land, bukkede sig et kort Nu bag Vognens Sider, sprang hastigt ned paa Kørebanelen og gik hen imod Lokomotivet. Soldaterne stod lige sløve. De regnede vel med, at han skulde hen og have opklaret, hvorfor Toget var gaaet i Staa. Vi andre vidste, at nu var Lunten tændt. Nu var der tre Minutter til Eksplosionen, og hele Advarsels- og Afspæringsapparatet satte i samme Nu ind for fuld Kraft.

De tre Mand paa Volden aabnede øjeblikkelig Ild hen over Broen. Kuglerne gik højt over Hovedet paa Folk, hvad de selvfølgelig skulde, men hverken Trafikanter eller Tyskere anede andet end et Ildoverfald paa Broens Vagtmandskab. Samtidig kørte Højttalerbilen frem med Brølet „Alle væk fra Broen“, „Alle væk fra Broen“. Fodgængere og Cyklister stormede mod Land, mens Tyskerne kastede sig ned og søgte Dækning for at besvare Ilden. Se Angriberne kunde de ikke, men Ilden skulde naturligvis besvares. Soldaterne fyrede vildt til alle Sider. Nogle af dem krøb ind under Vognen med Sprængstof. I Tilkørselsgaderne arbejdede vore Folk med at stoppe al Trafik. Sporvognene blev entret, og Vognstyrerne fik en kort Besked om at standse indtil videre. Cyklister og Fodgængere hørte Højttalerbilen og saa Sporvognene gaa i Staa — i Løbet af halve Minutter var al Trafik standset. Da Eksplosionen kom, var der ikke andre paa Broen end Tyskerne og — desværre — nogle af Broens Maskinfolk, der havde negligeret Advarslerne. Maskinhuset blev fejet væk, men Skaden paa Broen var iøvrigt begrænset. Nogle Dage efter indløb til Bopa et Gratulationstelegram fra S.H.A.E.F., Eisenhowers Hovedkvarter. „Hold den fine Standard“, tilføjede Hovedkvarteret. Een Mand af Aktionsholdet fik aldrig set dette Telegram. Det var Terkel — han der uden Vaklen havde paataget sig det første farlige Enkeltmandsforsøg. Han faldt nogle Dage efter Broaktionen

under et Forsøg paa at likvidere Stikkeren. Købmand Jørgensen, Glostrup. Terkels Pistol klikkede, og Stikkeren fik skudt først.

De danske Havnemyndigheder erklærede, at Broen ikke kunde repareres, og at Skibene ikke kunde komme ud, men Tyskerne vilde ikke lade sig nøje hermed. De sendte Bud efter tyske Brospeciaister og gik straks i Gang med at udbedre Skaden. Da det saa ud til, at de vilde faa Held med sig, lavede vi i Forstaaelse med Bugserelskaberne den Aktion, som førte Størstedelen af den danske Bugserflaade til Sverige. Herved blev det umuligt eller ialtfald meget vanskeligt at bugser de store Baade ud af Havnen, og for at lægge endnu en Hindring i Vejen for Udsejlingen, sænkedes to Skibe lige Nord for Knippelsbro. Der var en stor Havarist, som i længere Tid havde ligget ved Kajen paa Sjællandssiden og en almindelig Fragtdamper „Japos“, som laa lige overfor. Paa Vraget løsnede man blot Fortøjningerne, anbragte en Bombe og lod Vraget svaje ud i Havneløbet, indtil Bomben sprang og sænkede det. „Japos“ maatte man derimod have en Bugserbaad til at slæbe ud. Der var selvfølgelig Vagt paa Baaden, men den blev sat i Land under Bevogtning, medens Sabotørerne gjorde Bugserbaadens Trosser fast. Bomberne blev anbragt hele nede i Bunden af Skibet, og de var saa kraftige, at „Japos“ sank som en Sten, da Eksplosionen indtraf. Men der maatte beregnes adskillige Minutter til at naa nede fra Bunden og op paa Dækket, og i dette Tidsrum drev „Japos“ desværre lidt bort fra det Sted, hvor man havde tænkt sig at sænke den, saa Spærringen ikke blev fuldkommen.

En stor hollandsk Bugserbaad med tysk Besætning og svær Bevæbning lod til at ville opbringe den lille, danske Bugserbaad. Den stod med fuld Fart ned imod den, netop som den sidste Sabotør sprang fra „Japos“ ned paa Bugserbaaden, og da Hollænderen var forsynet med Kanon, medens Sabotørerne kun havde en Bevæbning af Pistoler og Haandgranater, kunde

Situationsbillede fra Refshaleøen. En Bombe har revet Hul i begge disse to Skibe — tilsammen mange Tusinde Tons Skibsrum. Aktionen gennemførtes af 3 Mand.

der næppe være blevet Tale om Kamp. Netop som Situationen saa mest faretruende ud, indtraf imidlertid Eksplosionen paa „Japos“, og det distraherede den hollandske Bugserbaads Fører saa meget, at den danske Baad kunde slippe væk. I Løbet af et Øjeblik var den ovre ved Havnegade, hvorefter Sabotørerne gik i Land.

Disse Spærringer viste sig tilstrækkelige. Havde Tyskerne trods alt faaet Skibene fri, var der endnu en Mulighed i Beredskab: at sænke et af Skibene med en Torpedo under Udsjlingen. En Udlægning af Miner i Havnen havde tidligere vist sig at være mindre effektiv. Man havde dengang fremstillet Miner af gamle Blikdunke og anbragt dem i Sejlløbet lige før et stort, tysk Skib skulde passere, men Tyskerne var forsigtige nok til at lade en Minestryger bane Vejen for Skibet, og Aktionen blev derved resultatløs.

I Hovedstaden gennemførtes i 1942 31 Sabotager, i 1943 354, i 1944 264 og i 1945 128.

Af disse Aktioner var 338 rettet mod Fabriksmaal, 43 mod Havneanlæg, Uerster, Skibe og Kraner, 99 mod tyske, militære Anlæg og Depoter, 24 mod elektriske Anlæg, 87 mod Biler og Garager, 44 mod Olie- og Bezinoplag, 39 mod Restauranter, 36 mod Vaskerier, Uniformsskræderier etc. og 74 mod Naziforretninger.

Udenfor denne Opgørelse ligger Aktioner mod Jernbaner, Aktioner, som ikke er kommet til danske Myndigheders Kundskab, Aktioner, hvis Sabotageformaal er blevet tilsløret, og endelig de mange Aktioner, som udførtes af Sabotører ved Likvideringer, Afvæbning af Tyskere og Afhentning af Uaaben m. v. fra danske og tyske Lagre og Virksomheder.

17. Kapitel

VAABEN TIL KONGEVAGTEN OG ANDRE
FORHANDLINGER

EFTERHAANDEN som vore Opgaver voksede, blev vort Arbejdsomraade betydeligt udvidet. Det var mange Gange nødvendigt for os at træde i direkte Kontakt med forskellige danske Myndigheder og Institutioner. For Eksempel maatte vi altsaa samarbejde med Havnemyndighederne, da Langebro skulde sprænges, og vi maatte sammen med de paagældende Rederier planlægge Aktionerne, naar Skibe skulde føres til Sverige.

Vi har ogsaa haft Aftaler med Industriforetagender om at ødelægge deres Virksomheder, vel og mærke paa en saadan Maade, at Produktionsapparatet blev mindst mulig beskadiget; men dog nok til at standse den tyske Produktion.

Eengang blev vi gennem en Politibetjent opfordret til at levere Vaaben til Politivagten paa Amalienborg, det var efter den tyske Aktion mod Politiet. Da vi ansaa det for rigtigt, at der herfra blev ydet effektiv Modstand mod et eventuelt tysk Overfald, og da det ogsaa var vigtigt, at Amalienborg var ordentlig beskyttet under en Kampsituation i Forbindelse med Invasion, sagde vi ja til Forslaget. Vi vilde gerne levere Maskinpistoler, et Par Rekylgeværer, Haandgranater og Ammunition til Kongens Livvagt.

Vi fik et Møde i Stand med to Politikommissærer som Repræsentanter for Vagten. Men det viste sig, at det var de menige Betjente, der havde ønsket at faa flere Vaaben. Politikommissærerne havde drøftet Sagen med Chefen for Kongens Adjudantskab, og de var blevet enige om at afslaa vort

Tilbud med Tac. De mente, det vilde være for risikabelt, hvis Tyskerne skulde faa Oplysning om, at Vagten fik leveret Vaaben fra illegale Kredse.

I Efteraaret 1944 blev vi opfordret til at komme til et Møde paa selveste Riffelsyndikatet med en højtstaende Funktionær. Vi akcepterede straks, da vi regnede med ad denne Vej at kunne skaffe Vaaben og Ammunition. Mødet fandt Sted paa et Kontor paa Syndikatet. Funktionæren, der var en meget sympatisk og elskværdig Mand, betonedede straks overfor os, at han handlede paa eget Ansvar uden om Direktionen.

Det, han først og fremmest var interesseret i, var at faa skaanet Fabriken for Sabotage. Den var netop ved at være færdig med en delvis Genopbygning efter den store Sabotage den 22. Juni samme Aar. Vi var ogsaa villige til at skaane Fabriken, hvis vi kunde faa leveret Vaaben. Paa det Tidspunkt vurderede vi Situationen saaledes, at dels var det begrænset, hvad Fabriken med sin reducerede Produktionsevne kunde levere Tyskerne, og dels var der saa haardt Brug for Vaaben i Frihedsbevægelsen, at vi godt kunde forsvare at „frede“ Virksomheden.

Vi holdt en lang Række Forhandlinger, som blev trukket i Langdrag af Syndikatets Tradition for Kommunistforskrækkelse. Men langt om længe blev vi dog enige om, at vi skulde faa Vaaben, og til Gengæld skulde vi naturligvis undlade at ødelægge Fabriken. Samtidig skulde vi have Oplysning om alle Transporter fra Fabriken til Tyskerne, saa vi enten kunde tage Transporterne eller sprænge dem i Luften.

Den første Leverance til os skulde bestaa af 72 „Suomi“ Maskinpistoler, som vi selv paa et bestemt Tidspunkt skulde afhente i Vareudleveringen paa en Lastbil. Falske Toldpapirer, saa vi kunde komme ud af Fabriken gennem de tyske Vagter, skaffede vi selv, og selve Udleveringen var ordnet saa glim-

rende, at ingen uden dem. der var impliceret i Sagen, anede, hvad der var i Kasserne.

Næste Gang, vi skulde have en Leverance, var først et Stykke ind i det nye Aar. Alle var klar over, at Tyskerne stod overfor Sammenbrudet, og at vi kunde komme i Kamp naar som helst. Vi vidste, at Syndikatet laa inde med en større Forsyning af Ammunition, som Tyskerne intet Kendskab havde til, og det bad vi nu om at faa udleveret. Der fulgte igen en lang Række Forhandlinger, som endelig resulterede i, at vi skulde have udleveret 30.000 Stk. 8 mm Riffelammunition, 1000 Magasiner til Rekylgeværer, Magasintasker og desuden en Del 9 mm Parabellumammunition.

Transporten skulde foregaa paa samme Maade som sidst, men i Stedet for at faa Kasserne udleveret i Vareudleveringen, skulde vi denne Gang køre ind paa selve Fabriksomraadet og selv læsse, da det drejede sig om flere Tons. Til Hjælp havde vi Chefen for Sabotagevagterne og en Skytte fra Fabriken, det var foruden Funktionæren de eneste, der kendte noget til Sagen.

Men denne Gang gik det galt. Vi skulde være kommet om Morgenens tidlig, men blev forhindret. I en Opringning til Fabriken foreslog vi at udsætte Aktionen, men det var umuligt. Ammunitionen var i Løbet af Natten blevet baaret ned i et Skur, der laa lige neden under den tyske Kontrolkommissions Vinduer, og det kunde ikke blive staaende der. Saa var der ikke andet at gøre end hurtigst muligt at komme ud og hente det. Vi havde netop faaet en stor 5 Tons Lastbil, som vi havde taget fra Tyskerne, lavet i Stand til vort eget Brug. Den var blevet pansret med Staalplader, saa man ikke uden videre kunde skyde igennem den. Desuden var den camoufleret, saa vi kunde bruge den til almindelig Kørsel i Byen. Den kørte paa Benzin, fordi det var det hurtigste og sikreste, men den var monteret med en Generator for ikke at vække Opmærksomhed.

Med denne Lastbil kørte vi op ad Formiddagen ud til Syndikatet. Vi havde alle vore falske Papirer i Orden og regnede sikkert med, at det nok skulde gaa. Vore Hjælpere paa Fabriken var kendeligt nervøse og skyndede paa os for at faa det overstaaet. Skuret med Ammunitionen laa klemmt inde mellem Fabrikbygningerne, og vi havde vanskeligt ved at faa den store Lastbil bugseret ind, saa vi kunde komme til at læsse. Lige overfor, fra Meter fra det Sted vi stod og arbejdede, havde den tyske Kontrolkommission Kontor paa første Sal. Tyskerne kunde fra Vinduerne se lige ned i Vognen. Vi arbejdede hurtigt, de tunge Kasser gik fra Haard til Haand. Vi havde aldrig set saa meget Ammunition paa een Gang. Hvis vi fik det bjerget ud, vilde det betyde en ganske god Hjælp for os.

Da Vognen var halvt læsset, lagde vi Mærke til, at Tyskerne oppe i Vinduet var begyndt at interessere sig for Foretagendet. Vi satte Tempoet op, fast besluttet paa at redde den dyre Last. Men et Øjeblik efter kom en sirlig, lille, graahaaret Mand ned fra Kontoret. Det var Oberleutenant Schütze. Uden at sige et Ord til os, kravlede han op paa Vognen og begyndte at undersøge Kasserne. Og stadigvæk uden at sige noget hoppede han ned igen og løb op paa Kontoret. Vi prøvede forinden at faa Vagtchefen til at gaa ud og tale med ham, for at opholde ham nogen Tid. Man kunde have holdt ham op med Vaabentrusel eller skudt ham. Vi selv kunde intet gøre, da vi af Hensyn til Kontrollen i den tyske Frihavnsvagt var ubevæbnede. Men Vagtchefen og Skytten vilde først indhente nye Ordre fra deres Chef — den Funktionær, vi havde forhandlet med. Og i Mellemtiden løb Oberleutenant Schütze op og ringede.

Vi befandt os i en forbandet Situation. Det vilde tage adskillige Minutter at faa Lastbilen med al den dejlige Ammunition ud af den Labyrint, hvori den stod. Desuden befandt vi os inde paa Frihavnsomraadet, hvorfra alle Udgange var bevogtet af tyske Politisoldater — og Schütze stod antagelig i dette Øjeblik og ringede.

„Siemens“ brænder efter et Besøg af „Bopa“-Sabotører.

Det var med Sorg, vi maatte sige Farvel til Ammunition og Lastbil, men vi havde ingen Mulighed for at faa det med os, hvis vi vilde prøve at redde Livet. Vi styrtede ud fra Fabriken og ud gennem de tyske Frihavsvagter -- de var endnu ikke blevet alarmeret. Ude fra ringede vi ind til Fabriken for at faa vore Hjælpere til ogsaa at forsvinde fra Virksomheden, men de var allerede kommet ud kort Tid efter os.

Lidt senere blev hele Fabriken omringet af tysk Militær. I Aarhusgade, der ligger lige ud for Fabriken, kørte de Artilleri op, og i Vinduerne laa Rekylgeværskytter parate til at fyre løs, hvis der blev gjort Modstand. Sabotagevagterne blev afvæbnet og fra nu af overtog Tyskerne selv Bevogtningen af Fabriken.

Vagtchefen og Skytten flygtede begge til Sverige, men Skytten naaede ikke over. Baaden, han var med, blev indhentet af en tysk Hurtigbaad. Da den prøvede at undslippe, blev der

fyret fra Hurigbaaden, og Skytten blev ramt i Ansigtet af en Maskinpistolkugle. Saaret blev han ført i Land af Gestapo og kastet i Fængsel.

Den femte Maj kom Vagtechefen hjem fra Sverige som Løjtnant i Brigaden, og Skytten kom ud fra Fængslet og genoptog sit Arbejde som Frihedskæmper. Da de senere henvendte sig paa Riffelsynlikatet for at komme tilbage til deres gamle Arbejde, blev det meddelt dem fra Direktionen, at der ikke var Brug for dem. De var fyret, fordi de havde modarbejdet Fabrikens Interesser.

En interessant Opgave, som vi aldrig fik Lejlighed til at fuldføre, var Forsøget paa at befri Mogens Fog fra Gestapo. Kort Tid efter, at han var blevet arresteret, fik vi Ordre til at befri ham. Ordren lød paa, at han for enhver Pris skulde befries. Vore Forholdsordrer lød ellers paa, at vi ikke maatte angribe tyske, uniformerede Personer undtagen i Selvforsvar, af Hensyn til Repressalierne; men her havde vi altsaa Tilladelse til, hvis det blev nødvendigt, at nedskyde hele Eskorten af tyske Politisoldater eller Gestapofolk. Vi var nemlig straks klar over, at den eneste Mulighed for at befri ham, var at tage ham paa en Transport fra Vestre Fængsel til Afhøringen i Shellhuset.

Vi gik straks i Gang med at undersøge de Muligheder, der var. Men Tyskerne var ogsaa klar over, at der var en Fare for dem i disse Transporter, og derfor valgte de ustandselig nye Ruter for Turen. Desuden var det paa vilkaarlige Tidspunkter, Transporterne fandt Sted. Vi var derfor nødt til at have en Forbindelse inde i Fængslet, som kunde give os Besked om, hvornaar Transporten afgik. Det var umuligt for os at faa Tidspunktet at vide paa Forhaand, vi var henvist til at faa vore Oplysninger fra de danske Fængselsbetjente, og de fik intet at vide af Tyskerne. Den eneste Fremgangsmaade var, at

Betjentene, der havde Vagt i Udkørslen, gav os Besked om Transporten i det Øjeblik, den forlod Fængslet. Men fra dette Tidspunkt, til Bilen naaede Shellhuset, gik der ikke mange Minutter. Af Frygt for Overfald jog Tyskerne altid med rasende Fart gennem Byen.

Det var under Hensyntagen til disse Kendsgerninger, vi maatte lægge vor Plan. Vi maatte etablere en fast Forbindelse med Fængselsbetjentene og finde paa en Alarmeringsmetode, hvorved de hurtigt kunde give os Besked, naar der skete noget. Desuden maatte vi finde en Lejlighed i Nærheden af Fængslet, hvor vi kunde have et Udrykningshold siddende parat til at træde i Aktion med Sekunders Varsel. Holdet maatte have mindst een — helst to Biler til Raadighed. Bilerne var ikke noget Problem for os, vi havde til Stadighed en meget vel-assorteret Bilpark, som vi fornyede med Biler, der blev taget fra Tyskerne. Det vanskelige for os var at finde et Sted, hvor ikke alene Udrykningsholdet kunde sidde, men hvor det ogsaa kunde have Benzinbiler parkeret i dagevis uden at vække Opsigt.

Den Plan, vi mente, var den eneste, der havde Chancer for at lykkes, gik i Korthed ud paa følgende:

Fængselsbetjentene i Fængslets Udkørsel skulde pr. Radioforbindelse holde Udrykningsholdet a jour med Transporterne. Til det Brug havde vi smaa, lette Korthølgesendere og -modtagere, der var monteret sammen, saa man let kunde transportere baade Sender og Modtager i en lille Kuffert. Udrykningsfolkene skulde være iklædt tyske Politiformer og skulde, saasnart Alarmen lød, begive sig hen til Vejen, der fører fra Fængslet ind til Byen. Her skulde de saa agere Færdselskontrol, noget Tyskerne hyppigt brugte ved Indfaldsvejene til København for at kontrollere, om Bilerne medførte illegale Vaa-ben. Naar den tyske Vogn kom, skulde den standses, og mens de to „Kontrollører“ gik hen foran til Chaufføren og hans Sidemand for at undersøge deres Papirer, skulde to andre

„Kontrollører“ gaa hen bag ved Bilen. I Forhørstransporter var det nemlig saaledes, naar det drejede sig om betydningsfulde Personer, at der foruden Chaufføren var tre Vagter med. Den ene sad foran hos Chaufføren, de to andre sad ved Siden af Fangen og pegede paa ham med hver sin Maskinpistol. Det gjaldt derfor for os om paa een Gang at uskadeliggøre alle Vagterne og gøre det saa hurtigt, at de ikke fik Tid til saa meget som at krumme Fingeren om Aftrækkeren.

Derfor maatte de to af vore Folk, der gik bag om Vognen, handle meget præcist. De skulde paa een Gang hæve deres Maskinpistoler og tømme Magasinerne ind bag i Bilen paa begge Sider af Fangen for straks at dræbe de to bageste Fangevogtere. Samtidig skulde de to forreste af vore Folk med deres Pistoler skyde Chaufføren og den forreste Vogter. Derefter skulde Fangen hjælpes ud — vi maatte forudse, at han let kunde blive saaret — og over i vor Bil. Derefter skulde han køres til et forløbigt Gemmested, hvor der stod Lægehjælp parat.

Planen rummede en ganske betydelig Mulighed for ogsaa at slaa Fangen ihjel, men den almindelige Opfattelse var, at Mogens Fog ingen Chancer havde for at slippe levende fra Fængslet, saa et Forsøg paa at befri ham havde sin Berettigelse, selv om der kun var begrænset Mulighed for, at Planen vilde lykkes.

Kort Tid før Forsøget skulde være gjort, blev Mogens Fog sammen med andre fremtrædende Modstandsfolk overflyttet til Shellhuset, hvor de blev anbragt i Celler helt oppe under Taget, som en Slags permanent „Luftbeskyttelse“, for at hindre Englænderne i at bombe Huset.

Til samtlige danske Modstandsstyrker!

Frihedskæmpere,

Danmarks Befrielse staar for Døren.

I Løbet af Timer eller Dage vil det blive afgjort, om de tyske Styrker i Danmark erkender Nazismens endelige Nederlag og kapitulerer eller foretrækker at gaa ud i den sidste desperate og nytteløse Kamp.

Den Krig, som Danmark fører mod Tyskland, er blevet os paatvunget ved Nazisternes Oversfald paa vort Land og Overgreb mod vort Folk. Vi Danske optog Striden, og vort Folk har kæmpet godt.

Men vi har aldrig ønsket unødig Blodsudgydelse og ønsker det heller ikke nu.

Uælger Tyskerne Kampen, da ved vi, at I er rede. Hver Mand vil indtage sin Plads og gøre sin Pligt.

Men kommer Fjenden til Fornuft og vælger Kapitulationen, da er det lykkeligt, at vort Land spares for yderligere Blodofre. I vil da optage de Bevogtningsopgaver, I er udset til.

(Danmarks Frihedsraads sidste Proklamation, skrevet af Mogens Fog den 3. Maj 1945).

18. Kapitel

FØR DEN SIDSTE KAMP

Da det i Foråret 1945 blev aabenbart, at Slutkampen stod for Døren, fik jeg en Dag Ordre til at møde i Ørstedsparken. Jeg anede ikke, hvad Sagen drejede sig om. Den Mand, jeg traf paa det aftalte Tidspunkt, var „General Johansen“. Han forklarede mig ganske kort, hvorfor jeg var blevet tilkaldt. Om ti Minutter skulde jeg sammen med ham møde Repræsentanter fra den militære Sjællandsledelse, og vi skulde sammen drøfte de Opgaver, som var paalagt os.

I en Lejlighed i Farinagsgade mødte vi bl. a. Chefen for Sjællandsledelsen, Oberstløjtnant Riis-Lassen, Bykommandanten for Helsingør, Orlogskaptajn Westrup og Chefen for O-Grupperne, Oberstløjtnant Stagaard.

Det var Meningen, at „Bopa“ skulde danne Brohovede for „Danforce“-Styrkerne fra Sverige, naar Signalet til Kamp blev givet. Det var en meget vanskelig, men ogsaa meget ærefuld Opgave. Vi var stolte over, at den var blevet tildelt os. Chefen for Sjællandsledelsen overdrog os den med en Bemærkning om, at vi jo var dem, der havde lugtet mest Kræft.

Planen gik i Korthed ud paa, at vi skulde varskoets kort Tid før en Invasion, saa vi kunde naa at komme i Stilling, og derefter var det Meningen, at vi skulde overrumple Tyskerne paa Kronborg, samt dig med at Helsingørs lokale Grupper overfaldt Tyskernes Forlægninger i Byen, og Englænderne bombarderede visse tyske Objekter fra Luften. Naar Havnen og Kronborg var erobret, skulde „Danforce“ sættes i Land i Havnen.

Vi gennemgik Kort og Rapporter over tyske Styrker og deres

Approved For Release 2001/03/05 : CIA-RDP82-00457R007300600006-3

BØRGE BRANDT OG KAJ CHRISTIANSEN: SABOTAGE

2025 RELEASE UNDER E.O. 14176

TIDEN

Approved For Release 2001/03/05 : CIA-RDP82-00457R007300600006-3

De 13 Kapitel

overskrifter giver
indtryk af
Bogens Indhold

1. Sabotagens Pionerer.
2. Aktion i Sabotagens Barndom.
3. Korteleg for Sabotører.
4. Mænd som troede, de aldrig skulle dø.
5. Vort første Dagangreb.
6. Luftangreb eller Sabotage.
7. De Gange Syndikatet.
8. Væbnfabriken under Jorden.
9. Sabotører til Mikrofonen. Mikrofoner til Sabotage.
10. Den ukendte Generalstab.
11. Muldvarpeaktionen, der standsede "Nordwerk".
12. Danmarks første Partisanangreb.
13. "Hestetoven" og "Mr. Smile".
14. Vore Modstandere og deres Metoder.
15. 6 Måneders Arbejde i Minutens Aktion.
16. Svithaven blev trasket af.
17. Varslen til Kongevagten og de mange Forhandlinger.
18. For den sidste Kamp.

